

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRK EDEBİYATINDA GÜRCÜ İMGESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOPİKO TSULUKİDZE

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Ankara, 2021

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRK EDEBİYATINDA GÜRCÜ İMGESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOPİKO TSULUKİDZE

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Cengiz KARATAŞ

Ankara, 2021

ONAY SAYFASI

Sopiko TSULUKİDZE tarafından hazırlanan ‘‘Türk Edebiyatında Gürcü İmgesi’’ adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvan Adı Soyadı	Kurumu	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Cengiz KARATAŞ	AYBÜ	
Prof. Dr. Münire Kevser BAŞ	AYBÜ	
Prof. Dr. Fatih SAKALLI	AHBVÜ	

Tez Savunma Tarihi: 14/01/2021

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

14.01.2021

Sopiko TSULUKİDZE

Türk-Gürcü dostluğa ithaf ediyorum.

TEŞEKKÜR

Tez sürecimin başlangıç aşamasından itibaren birlikte çalıştığım, çalışmamız boyunca beni hep destekleyen, çalışmamızın rahat ve keyifli olmasını sağlayan, araştırma konusunda ufkumu açan ve önerileri ile her zaman yanımda olan kıymetli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Cengiz KARATAŞ'a teşekkür ederim.

Yine lisans döneminden itibaren bugüne kadar her konuda beni destekleyen, bana hocalığı sevdiren, dil ve kişisel gelişmelerimde büyük katkısı olan, tez çalışmamı destekleyen, beni motive eden değerli hocam Prof. Dr. Tsiala LAGVİLAVA'ya teşekkürü borç bilirim.

Lisansüstü eğitim süresinde bana moral ve motivasyon vererek ilerlememi sağlayan, yüksek lisans kazanmamda büyük bir rol oynayan abim Murad SHAVADZE'ye, Tezimi düzeltme konusunda yardımını esirgemeyen Türk milletinin en güzel taraflarını gösteren, Türkiye'yi bana sevdiren güzel arkadaşım Ecem Nur CAN'a sevgilerimi bildiririm.

Bu süreçte, iyi ve kötü günde beni bırakmayan, koşulsuz, şartsız beni seven, beni "ben" yapan, aldığım bütün kararlarda benim her zaman arkamda olan, desteklerini hep hissettiren, daima yardımına koşan başta annem Ema TSULUKİDZE ile babam Jemal TSULUKİDZE olmak üzere, kardeşim Spartak TSULUKİDZE, yengem İrina SHAVADZE ve tüm aile bireylerini hatırlamam gerekir.

Ankaradaki zor günlerimi atlatma konusunda mucizeleri yaratan, günlerimi güzelleştiren, gözyaşlarımı gülümsemelere dönüştüren, benimle ağlayıp benimle gülen can dostlarıma Mamoun HENNACHE, Mervan KHOLANİ, Mohamed ABU AL ROB,Wala'a ALDEGES' Pati VASHAKMADZE'ye sonsuz teşekkür ediyorum.

Bu çalışma Yabancı Türkler ve Akrabalar Topluluğu (YTB)Burs programı kapsamında desteklenmiştir.

ÖZET

TÜRK EDEBİYATINDA GÜRCÜ İMGESİ

Bu çalışmada Türk Edebiyatında Gürcü İmgesi ele alınmaktadır. İmge, edebiyat türleri içerisinde vazgeçilmez bir olgudur. Bir toplumda belli fikir, düşünce, olgu ve kavramların oluşmasında o toplumun edebiyatındaki imgelerle doğrudan bir bağ bulunmaktadır. Türk ve Gürcü milletler tarih boyunca yakın coğrafyalarda yaşamaları sebebiyle kültürel, dinsel, toplumsal, sanatsal gibi birçok hususta karşılıklı alışverişte bulunmuşlardır. Doğal olarak tarihi süreç içerisinde her iki toplumda karşı toplum hakkında bazı fikirler ve düşünceler şekillenmiştir. Şüphesiz bu fikirlerin hayat bulduğu alanlardan bir tanesi de edebiyattır. Çünkü edebiyat, bir toplumun zihninde uzun bir zaman sürecinde oluşan fikirlerin dışa yansıdığı bir sanat çeşidir. Bu bağlamda Türk toplumunda tarihi süreç içerisinde oluşan Gürcü imgesinin araştırılabileceği en önemli merci edebiyat olacaktır. Bu çalışma, Türk Edebiyatının iki önemli çeşidi olan roman ve gezi yazısı türünde Gürcü imgesini incelemektedir. Bu incelemenin, tarihi süreç içerisinde Türk toplumun hafızasında Gürcüler hakkında oluşan yargıların ortaya çıkarması ve iki toplum arasındaki etkileşimi güçlendirmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İmge, İmgebilim, Gürcü İmgesi, Türkiyedeki Gürcüler

ABSTRACT

GEORGIAN IMAGE IN TURKISH LITERATURE

In this study we are going to discuss Georgian image in Turkish Literature. Image is an indispensable phenomenon among the types of literature. There is a direct connection between the images in the literature and the formation of certain ideas, thoughts, facts and concepts in a society. Turkish and Georgian nations exchanged cultural, religious, social and artistic matters, as they lived in nearby geographies throughout history. Naturally, in the historical process, some ideas and thoughts about the opposite society have been formed in both communities. Undoubtedly, one of the areas where these ideas come to life is literature. Because literature is a kind of art in which the ideas formed in the mind of a society over a long period of time are reflected to the outside. In this context, the literature is most important area in which the Georgian image formed in the historical process in Turkish society can be investigated. Thus, this study examines the Georgian image in the two important types of Turkish Literature which is novel and travel articles. It is aimed to reveal the judgments about Georgians in the Turkish society's memory in the historical process and to strengthen the interaction between the two communities.

Keywords: Image, Imagology, Georgian Image, Georgians in Turkey

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	vi
1. GİRİŞ	1
1.1. Tezin Amacı.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi	1
1.3. Yöntem.....	1
1.4. Türk-Gürcü İlişkilerinin Tarihi	2
2. İMGE, TANIM, KURAM VE UYGULAMA	5
2.1. İmge Tanım.....	5
2.2. Yabancı Araştırmalara Göre İmge Anlayışı	7
2.3. İmge Çeşitleri.....	7
1.3.1. Siyasal İmgeler.....	11
1.3.2. Sosyal İmgeler.....	11
1.3.3. Edebi İmgeler	12
1.3.4. Etno-Psikolojik İmgeler	12
2.4. İmgenin Yapısı.....	12
2.5. İmge Çözümleme Yöntemleri.....	13
2.5.1. Yaratsal /Kurgusal İmge Çözümleme Yöntemi	14
2.5.2. Yazar Odaklı İmge	14
2.5.3. İmge Merkezli Çözümleme.....	15
2.6. Okuma /Yorumlama	16
2.7. İmgebilim.....	18
2.7.1. Neden İmgebilim?.....	20

3. ROMAN TÜRÜNDE GÜRCÜ İMGESİ	24
3.1. Ahmet Mithat Efendi'nin " <i>Gürcü Kızı Yahut İntikam</i> " Romanındaki Gürcü İmgesi	24
3.1.1. Eser Hakkında	24
3.1.2. Romanda Kadın İmgesi	25
3.1.3. Erkek İmgesi	33
3.2. " <i>Tamara Gürcü Kraliçesi</i> " Romanında Gürcü İmajlar	43
3.2.1. Kitap Hakkında Bilgiler	43
3.2.2. Kraliçe Tamara İmgesi	43
3.2.3. Kraliçe Rusudan'ın İmgesi	51
3.2.4. Gürcü Hatun (Tamara)'nın İmgesi	52
3.3. " <i>Gürcü Güneşi</i> " Romanında Gürcü İmgesi	53
3.3.1. Sofra Geleneği / Yemekler	54
3.3.2. Gürcüler'in Misafirperverliği	55
3.3.3. Gürcülerde Din	55
3.3.4. Romanda Genellemeler	56
3.3.5. Gürcü Hatun ve Kraliçe Rusudan'ın İmgesi	57
3.4. Gisele Durero-Köseoğlu " <i>Gürcü Hatun</i> "	65
3.4.1. Kitap Hakkında	65
3.4.2. Gürcü Askerleri	67
3.4.3. Erkek İmgesi	68
3.4.4. Rusudan İmgesi	69
3.4.5. Prenses Tamar (Gürcü Hatun) İmgesi	70
4. GEZİ TÜRÜNDE GÜRCÜ İMGESİ	77
4.1. Gürcüler: Tarih, Dil, Kültür ve Müzik	77
4.1.1. Kitap Hakkında	77
4.1.2. Sofra Geleneği	79
4.1.3. Ritüeller	81

4.1.4. Gürcistan ve Kültürel Etkileşim.....	85
5. SONUÇ	88
6. KAYNAKÇA	92

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e	Adı Geçen Eser
a.g.m	Adı Geçen Makale
a.g.t	Adı Geçen Tez
bkz.	Bakınız
c.	Cilt sayısı
Çev.	Çeviren
Der.	Dergi
Nşr.	Neşreden
s.	Sayfa
sy.	Sayı
tah.	Tahkik eden
t.y.	Basım tarihi yok
Ü.	Üniversite
Yay.	Yayın
y.y.	Basım yeri yok

1. GİRİŞ

1.1. Tezin Amacı

Bu tezin amacı Türkçede (roman, dergi, çeviri v.b) yayımlanmış Gürcistan ve Gürcüler imgesini incelemektir. Gürcülere Türk Edebiyatında nasıl yer verildiğini görmek ve Türk toplumunda oluşan olumlu ya da olumsuz Gürcü imgesini tahlil etmektir.

Bu amaç doğrultusunda, Türk Edebiyatında Gürcülere dair olan bakışı, bir Türk'ün gözünden bir Gürcü'nün nasıl görüldüğü ve anlaşıldığı incelenmektedir. Türk edebiyatında Gürcü imajı için kullanılan üslup ve yöntem ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Türk basınında Gürcülere karşı oluşan olumlu ya da olumsuz düşünceleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmanın, iki toplum (Türkiye ve Gürcistan) arasında yüzyıllardır süregelen ilişkilere olumlu bir katkı sağlaması beklenmektedir. Yüzyıllardır yakın temasta bulunan iki ülke halkı arasındaki ilişkiler son zamanlarda daha iyi bir seviyeye gelmiştir. Ne var ki Türk toplumunda Gürcülere dair bazı ön yargılar olduğu göze çarpmaktadır. Bu çalışma, bu ön yargıları temellendiren, Türk toplumunda kalıplaşmış tutum ve davranışların edebiyatta, dergilerde v.s nasıl yer verildiğini ortaya koymaktadır.

1.3. Yöntem

Sanatın hemen hemen bütün dallarında çok yaygın olarak karşılaştığımız imge kavramı 'Türkçede Gürcüler ve Gürcistan İmgesi' başlığı altında incelemeye aldığımız imge kavramıyla verilmek istenilen sorunları, konuları ve ön yargıları tespit edebilmek için edebiyatta var olan yazılar tarama yoluyla elde edilen Gürcü imgesi öncelikle ayrıntılı olarak tahlil edilecektir.

İncelememizde verilen yeni sonuçların anlam alanı, yan anlamları ve çağrışım alanları incelenecektir. Bu inceleme sonucunda elde edilen veriler nesnel bir sınıflandırmaya tabi tutulacaktır. İmge yapısında gizlenmiş anlamı yakalayabilmek için yazının kendisi her zaman yeterli verileri barındırmayabilir.

Bunun için yazının dışında kalan bilgilerden de yararlanmak gerekmektedir. Bu sebeple sosyoloji, tarih, dil, din ve ekonomi gibi disiplinlerden de yararlanılacaktır. Ancak o zaman imge kavramıyla incelemenin ne olduğu ve hangi sorunun vurgulanmak istediğini ortaya çıkarılabilir.

1.4. Türk-Gürcü İlişkilerinin Tarihi

Çalışmamızda Türkiye ve Gürcistan arasında olan edebi ve kültürel ilişkiden bahsedeceğiz fakat konuya girmeden önce iki ülke arasında olan bu ilişkinin başlangıç noktasını bulmamız gerekmektedir. Başlangıç noktası ise daha çok siyasi olaylar ve tarihe dayanmaktadır.

Türk-Gürcü ilişkileri 1461'de Trabzon'un alınması ile başlamış ve Fatih Sultan Mehmet'in Karadeniz sahillerini Osmanlı egemenliği altına alması ile Gürcistan'a komşu olunmuştur. Daha sonra Yavuz Selim'in Trabzon valiliği sırasında Doğu Karadeniz ve Gürcistan üzerine seferler yapılmıştır. Bu süre içerisinde birçok küçük çaplı savaşlar yapılmış ve bölgedeki bazı prensler Müslümanlığı kabul ederek Osmanlı egemenliği altına girmişlerdir.¹

Ancak bölgedeki asıl kalıcı yerleşme 1578'de Güneybatı Gürcistan'ın halkı ile başlamıştır. Bunun yanı sıra Gürcüler arasında Müslümanlık yayılmaya başlamıştır ve bu olaylar ise Türkiye Gürcülerinin tarihinin açılmasına sebep olmuştur. Bu şartlarda ise Osmanlı yönetimin altına giren ve İslamı kabul eden Gürcüler zamanla yaşam biçimini de değiştirerek farklılaşmaya başladılar. İlk kültürler arası ilişkiler de bu dönemden başlamaktadır.

17. ve 18. yüzyıllara doğru Müslümanlığı kabul eden Güneybatıdaki Gürcüler Hristiyan Gürcülerden giderek uzaklaşmışlardır. Hatta din faktörü etnik özelliğin bile önüne geçmiştir. Bu nedenle Müslüman Gürcüler ve Türkler arasındaki kaynaşma daha da hızlandırmıştır. Bu şekildeki uyumun daha önceki yıllarda genelde Acara bölgesinde ya da Batum ve çevresindeki yaşantıda kazanıldığı da söylenebilir. Çünkü o bölgelerde yüzyıllara varan birliktelik olmuştur.

---

¹ Muhittin Gül, Türk- Gürcü İlişkileri ve Türkiye Gürcüleri, Saü, Fen Edebiyat Der., 2009, 75-108, s. 84.

Osmanlı İmparatorluğu daha önce ve bu zamanlarda Türkiye'ye göç eden Gürcülere yerleşme, vergi, askerlik v.b konularında kolaylık sağlamıştır.

Göç etmiş Gürcülerin çoğu Karadeniz ve Anadolu'nun yüksek yerlerine yerleşmişlerdir (yüksek yerlerde yaşamak uyum sağlama konusu hariç kendi kültürü, dil ve adetlerini sağlam tutmalarına yardımcı olmuştur).

Bu bölgelere yerleşen Gürcüler etnik farklılıklar göstermeksizin pek çok konuda (dil, giyim, yemekler, din v.b) Türk –Müslüman gelenekleri ile uzlaşmacı olmuşlardır.

Gürcistan'da ise daha çok Acara ve Batum bölgelerinde kültürler arası uzlaşma görülmektedir.

Söylenebilir ki tarihsel süreç içerisinde Gürcistan'ın kültürü pek çok uluslardan etkilenmiştir. Bunun nedeni ise Gürcistan, geçen tarihi süreçte sürekli komşu uygarlıklarla ihracat ile ithalat yapmıştır, bir ayrı konu ise yüzyıllar boyunca Gürcistan hep işgale uğramıştır. Gürcistan kültürü bu nedenlerle pek çok ulustan etkilenmiştir.

Türkiye'ye göç eden Gürcülerden bahsederek eğer şöyle bir manzara ile karşılaşıyoruz. Türkiye'ye göç eden Gürcüler, önceleri genelde tarım ve hayvancılıkla uğraşmışlardır. Her türlü araç-gereci kendileri yapmışlardır. İpek, kendir, keten üreterek ip, iplik ve elbise ihtiyaçlarını kendileri karşılamışlardır. "Birbirine bağlı ve kalabalık ailelerde yaşamışlardır. Yaptıkları işlerde meci ve ya imece şeklinde birbiriyle yardımlaşma geleneğini sürdürmüşlerdir. Kafkaslardan getirdikleri bazı ürünleri hala üretmekte ve kullanmaktadırlar. Fındık da ana uğraşlarından biri olmuştur."²

Yukarıda da söz ettiğimiz gibi Gürcüler pek çok kavimden etkilenmekle beraber en çok Türk (Hun, Oğuz, Kıpçak, Malkar, Azeri ve Osmanlı) kavimlerinden etkilenmişlerdir. Bu nedenle bazı sözcük kırılmaları oluşmuştur. Fakat günümüzde hala kullanılmaktadır. Örneğin Gürcüce'ye geçen sözcüklerin sonuna "i" sesi eklenmektedir (Aslan –Aslani, tütün-tütünü, ocak-ocaki v.b).

Kısacası Türk-Gürcü ilişkileri, Orta Asya Türk kavimleri ile başlamış olup, bundan yaklaşık 2500 yıl öncelerine kadar incek derinliğe sahiptir.

---

² Muhittin Gül, *a.g.e.*, s. 100.

Türk –Gürcü ilişkilerinin tarihine bakarak iki milletin birbirinden farklı yanları olduğunu görmekteyiz. (kültür, dil, yaşam tarzı, giyim, din vb.) Türkiye’de yaşayan Gürcüleri her ne kadar Gürcü kültürünü yaşatmaya çalışsalar da yüzyıllar boyunca farklı kavimlerle yaşadığı için Gürcü kültüründen biraz uzaklaşmışlardır.³

Bu çalışmanın hedefi tarihsel ve coğrafi etkileşim sebebiyle bu komşu ülkeler arasında oluşan kültürel ve edebi bağlantıları araştırmaktır. Bu bağlamda çalışmamızda, Türk yazarların gözünden Gürcülerin ve Gürcistan’ın nasıl görüldüğü incelemeye çalışmıştır.

---

³ Savaş Eğilmez, *Selçuklu Gürcü İlişkileri, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi (1060-1157), 2001, s. 55.*

2. İMGE, TANIM, KURAM VE UYGULAMA

2.1. İmge Tanım

İmge, kökenleri Latince 'den gelen İmagos- hayal, aldatıcı görünüş sözcüğünden türemiştir. Türkçede imge ya da öteki adıyla imaj aşağıda görünen anlamları taşımaktadır:

1. Zihinde tasarlanmış olan ve gerçekleşmesi özlenen, düş, hayal, hülya.
2. Genel görünüş, izlenim, imaj.
3. Duyu organlarının dıştan algıladığı nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj.

(Bu psikolojik bir yaklaşımdır)

Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde olan tanımlardan da anlaşıldığı üzere imge ya da diğer adıyla imaj oldukça geniş anlamlar taşıyan bir terimdir⁴.

Türk Dil Kurumu tarafından yapılmış olan açıklama ise.

1. İsim zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, hülya.
2. Genel görünüş, izlenim, imaj.

3. Ruh bilimi duyularla algılanan, böir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj.⁵

İmge kavramı sürekli bir tartışma konusu olmuştur. İmgebilimin bilimsel kimlikle ilişkili olup olmadığı sürekli devam eden bir tartışma konusudur. Bu tartışma üç farklı yaklaşımın imge anlayışı çerçevesinde şekillenmiştir

Başta Fransız ekolü Jean Marrie Carre imgenin bir edebiyat incelemesi olduğu iddiasında bulunuyor. Onun ardından Amerikan ekolü – Amerikan ekolün temsilcisi olan Rene Wallek- imgenin edebiyat incelemesi olmaktan daha çok tarih ve sosyoloji incelemesi olduğu fikrini savunmaktadır. Son olarak Alman ekolü- başta Hugo Dysering

⁴ Serhat Ulağlı, Öteki'nin Bilimine Giriş, Motto Yayınları, 2018, s 13.

⁵[Http://Www.Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Gts&Arama=Gts&Kelime=İmge](http://www.Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Gts&Arama=Gts&Kelime=İmge) 8/01/2019-23:06

olmak üzere, imgenin bir karşılaştırmalı edebiyat biliminin içerisinde olan bilim dalı olduğu kanaatindedir.⁶

Kısaca üç tür değişik imge incelemesinden bahsedebiliriz. Bunlar;

1. Fransız ekolü- İmge edebi bir incelemedir.
2. Amerikan ekolü- İmge tarih ve sosyolojik bir incelemedir.
3. Alman ekolü- İmge karşılaştırmalı edebiyat içerisinde bir bilim dalıdır.

Ulağlı ise imgenin edebiyattan bağımsız, özgün bir bilim dalı olduğu savunmaktadır.⁷

İmgeyi edebi metinlerde inceleyecek olursak, imgelerin yazar ile bilinçaltı, yazar ile toplum ve en önemli öğelerden biri olan yazar ile okur arasındaki belirgin yakınlık, bağılılık olduğu görülmektedir.

Yazar, imgeler yoluyla okuruna, kendi yaşadığı toplumun siyasi, sosyal ve kültürel göndermelerini yapmaktadır. İmge, bir yazarın, bir sanatçının elinde olan değişik bir ifade etme yoludur.

Yazar, sanatçı imgeyi metni, eserlerini, şiirlerini daha da anlamlı kılmak için kullanır. İmge yoluyla eserlerine esrarengiz bir büyü katar ve bu şekilde okuruna gizli bir mesaj gönderir.⁸

Ulağlı'nın belirttiği gibi imge yazarın sanatsal başarısında büyük katkı sağlar. Böylelikle imge, yazarın dış dünyasından idrak ettiği gerçeği, iç dünyasında yeniden biçimlendirerek ifade etme şekli olarak düşünülebilir.

---

⁶ Hugo Dyserinck (Aachen), *Imagology and the Problem Of Ethnic Identity*, *Intercultural Studies*, 2003, 1-8, s. 1.

⁷ Ulağlı, *a.g.e.*, s. 30.

⁸ Ufuk Tolga Savaş, *Sanatsal İmgenin Coğrafi Boyutu ve Özgün Uygulamalar ile İncelemesi*, 2018, s. 258

2.2. Yabancı Araştırmalara Göre İmge Anlayışı

Brunel'e göre imge, 'Aklımızın, kontrolünden bağımsız olarak bizim sempatilerimizin ortaya çıkardığı karşı konulması imkânsız, mirajlar veya mitlerdir'⁹

J.C Carloni ve Jean –C. Filloux da Brunel'in yaklaşımına katılıp edebi metinlerde olan imgeleri bilinçaltının bir yansıması olarak görmektedirler.

Yukarıda isimleri geçen araştırmacılar imgenin bir yazar ve sanatçı için kendi iç dünyasını dışa vurmuş olduğunu iddia etmektedir. Son olarak ise yazarın farkına varmadan gerçekleştirdiği bir eylem olduğu fikrini savunurlar.

Başka bir anlamıyla imge, yazarı yazar yapan, kendi öz kimliğini, iç dünyasını, geriplanda kalmış olan tüm eylemlerini biz okuyuculara serbestçe sunma yeteneğidir.

Kısaca imge, yazarın edindiği izlenimlere dayanarak hayal etmesine katkıda bulunur 'yani imge göstermek yerine hayal etmeyi amaçlar'¹⁰

2.3. İmge Çeşitleri

Friedman'ın tanımlamasına göre üç çeşit imge bulunmaktadır. Bunlar; zihinsel imge, mecazi imge ve simgesel imgedir.

1. Zihinsel imge, okurun kendi zihninde oluşan imgedir.

2. Mecazi imge, sanatçının kullandığı benzetmelerin sonucudur.

3. Simgesel imge: Sadece duyumsal değil aynı zamanda şairin zevkleri, inançları vb. etkisiyle oluşur.

Brunel'e göre ise imge hem bireysel hem de ortak bilinçte oluşan nesnel düşüncelerin bir yansımasıdır. Bir imge, sanatsal yaratılarda olan yerini ancak yazarın zihnindeki alt düşüncelerin ve dış dünyanın yazara telkin ettiği doğrular çerçevesinde şekillenerek sanatsal yaratılarla gerçekleşebilir. Örneğin, bir eser yazardan okura doğru uzanan yol ise eserde kullanılmış olan imgeler ise okurun yazara, yazarın fikirlere ulaşmasını sağlar.

---

⁹ Ulağlı, *a.g.e.*, s.15.

¹⁰ Ulağlı, *a.g.e.*, s.17.

İmge, sadece edebiyatta bulunan bir olgu değildir. İmgeyi sadece yazar değil ressamlar da kullanır. Ressamın kullandığı imgelerde renkler yoğunluktadır. Resimde olan imgeleri yazıda olan imgelere kıyaslanmış olursak eğer anlaşılır ki, bir edebi eserdeki yazı için imge ne ise ressam için de tabloda renklerin yoğunluğu aynıdır. Dolayısıyla bir tabloda renklerin yoğunluğu görünüyorsa eğer tablonun anlaşılması da daha zorlaşır. Tabloyu herkes farklı bakışla izlemektedir. Kısacası şifreyi çözmek için herkes kendi anahtarını bulur. Edebi eserlerde de imgenin çokluğu yazının anlaşılmasını zor kılar, bu ise okurun farklı anlamlara yönelmesine yol açmaktadır.

A.A. Kazlova (Rus araştırmacısı) imgeyi edebi ve kültürel bakımından incelemektedir.

Kazlova, imgenin başka (öteki) insanların, farklı milletlerin kültür, edebiyat, dil olgusunu derinden incelemesine yardımcı olan ve modern edebiyatın, daha çok ise karşılaştırmalı edebiyatın en büyük, yerel problemlerinden biri olduğunu savunmaktadır.¹¹

A.R. Aşepkov ise imge-imgebilim hakkında; farklı disiplinlerde araştırma alanı bulmuş olan bir bilim dalıdır demektedir. Araştırmanın genel konusu ise yabancı (yabancı ülkenin, öteki milletlerin)¹²imgesini öğrenmektir. Aşepkov da Kazlova gibi imgenin daha çok edebiyatla, kültürle ilgilendiğinden bahsetmektedir.

İmgenin yukarıda da değindiğimiz gibi sosyoloji, psikoloji, tarih v.b bilimlerle ilgilendiği için sürekli bir tartışma konusu olduğunu ve bu zamana kadar belli bir bilim dalını sahiplenmemesi bu tartışmanın uzamasına yol açtığını ve yeni, sürekli değişen düşünceler üretmesiyle de bir karmaşada olduğu anlaşılmaktadır.

Aşepkov'a göre imge beşeri bilimlere ait olan bir bilim dalıdır ve kendi makalesinde de bu fikri savunup imgeyi daha çok edebi bir biçimde ele almaktadır.¹³ Fakat imge başkalarının imajını incelemekle meşguldür, dolayısıyla her araştırmacı imge söz konusu olunca aynı zamanda edebi, tarih, sosyoloji, siyaset bilimler gibi bilimlerden de faydalanmaktadır.

---

¹¹ A.A. Козлова, Имагологический Метод В Исследованиях Литературы И Культуры Удк 008 Ббк 71.18+83в6 s. 2.

¹² А. Р. Ощепков, Энциклопедия Гуманитарных Наук, Имагология S.1

¹³ А. Р. Ощепков, *a.g.e.*, s.3.

Kazlova imgenin dilbilim, filoloji, bilişsel bilimler, siyaset bilimler, antropoloji v.s. bilimlerle incelenebileceği fikrini savunmaktadır.¹⁴

İmge-imgebilim başka milletlerin, toplumların, ülkelerin tarihini, kültürünü, dilini ve edebiyatını inceler. Bu sırada ülkelerarası, uluslararası ilişkilerinin daha da hızlı ve ılımlı bir şekilde ilerlemesini sağlar.¹⁵

Diğer bir araştırmacı olan J.M. Carre 19.y.y başlarında ve 20.y.y'ların ortalarında Fransız edebiyatında olan Alman imgesi üzerine yazdığı kitapta şöyle demektedir; Bu araştırmanın ve Alman imgesini incelemenin amacı, Alman edebiyatının Fransız edebiyatında oluşturduğu etkiyi incelemek değildir. Fransız yazarların yazdığı yazılarda Almanlar üzere oluşturmuş olduğu ve kalıplaşmış olan imgeyi ve hataları incelemektedir.¹⁶

Aşepkov 'a göre eğer araştırmak için elinize belirli bir yazar alıyorsanız, mutlaka onu merak edip onu etkisi altına almış olan yabancı yazarları da okuyup incelememiz gerekmektedir. Lakin bir yazarın tercih ettiği, okuduğu edebi eserler yazarın kendisini ve iç dünyasını anlatabilir. Burada Aşepkov yazarın toplumdan ve farklı kültürden etkilenmiş olduğunu vurgulamaktadır. Aşepkov ayrıca karşılaştırmalı edebiyattan da bahsetmektedir ki imgebilim karşılaştırmalı edebiyatın ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir.

Modern imgebilimin yeni bir dalı olarak kültürel infografi (İmagine culturelle-imagerie) ele alınmaktadır. Kültürel infograf, resimler, gravürler üretip incelemekle uğraşır. Kültürel infografia'nın kurucusu ise D.H. Pageux sayılmaktadır.

Kültürel infografiye'nin hedefi imge oluşumunun zor olan kitlelerini çözüp incelemektir. Kazlova, klişeler için, klişe; 'imgenin başka bir anlamıdır' demektedir. Milletlerin, insanların belleğinde yaşamış olan bu klişeler, edebiyat ve yabancı ülkelerin imajını etkilemektedir.¹⁷ Örnek olarak İngilizlerin soğukkanlı oldukları, İspanyolların tutkulu oldukları ve İtalyanların sessiz olduklarına dair sürekli duyduğumuz, edebiyatta ve toplumda oturmuş klişelerdir.

Bir toplumun, bir milletin imgesini incelerken sadece edebi eserlerine değil aynı zamanda tarihi ve kültürel verilerini de inceleyip imgeyi öyle şekillendirmemiz

---

¹⁴ A.A. Козлова, *a.g.e.*, s. 4.

¹⁵ A.A. Козлова, *a.g.e.*, s. 2.

¹⁶ A.C.Янушкевич *От Картины Мира К Образу Мира:История Становления Имагологического Текста В Русской Словесной Культуре* С.8.

¹⁷ А. Р. Ощепков, *a.g.e.*, s. 3.

gerekmektedir. Yazıda imge kelimesinin anlamı farklı kelimelerle yazılmaktadır. Örneğin yabancı, öteki ve diğer terimler gibi farklı manaları taşımaktadır. Mesela yabancı kelimesi okuyunca olumsuz anlam taşıyabilir, fakat öteki o kadar belirgin olumsuz karaktere sahip değildir.

Kısacası imgebilim günümüze kadar belli bir dala ait olmayan ve sürekli tartışılan bir olgu

İngiliz kaynaklarına baktığımızda da karşılaştırmalı edebiyatta yer alan imge yeni bir kavramla açıklanmaktadır. İmge, ulusal imge yahut yabancı imge diye geçmektedir. ("images of strangers, national images") söz ettiğimiz imge ise klişe, mitler ve basmakalıp sözler olarak anılmıştır.¹⁸

Marius-François Guyard yabancı imgesinin edebiyatın bir araştırma alt dalı olduğunu düşünmektedir.¹⁹

Konu karşılaştırmalı imgeyken mutlaka şunun altını çizmek gerekmektedir; Karşılaştırmalı imge karşılaştırmalı edebiyatın bir dalıdır. Karşılaştırmalı edebiyat ise 19. y.y sonlarında ve 20. y.y başlarında ortaya çıkmıştır.²⁰

Bunlara ek olarak yayımlarda imgelerin oynadığı rol edebi eleştirilere ve hatta edebiyat tarihçiliğine sahip olmaları üzerine etki eder.²¹

Bu şekilde karşılaştırmalı imgeler insan bilimi gibi genel bir felsefi antropoloji, özel hatta temelde kolektif farklılıklar ile işaretlenmiş bir dünyadaki varlığına bakılmaksızın "ulusal", "etnik" gibi alanlara ait bir parça olacaktır.²²

---

¹⁸ Ertuğrul Aydın, *Türkiye'deki Karşılaştırmalı Edebiyat Çalışmaları*, y.y., s.149.

¹⁹ Małgorzata Świdarska* *Comparativist Imagology and the Phenomenon Of Strangeness* Clcweb: *Comparative Literature And Culture*, 2013, 1-9, s. 3.

²⁰ Hugo Dyserinck (Aachen), a.g.e., s. 1.

²¹ a.g.e., s. 5.

²² a.g.e., s. 8.

1.3.1. Siyasal İmgeler

Günümüzde insanlar, öteki insanları, öteki milletleri, öteki ulusları çözüp onları algılama ve kimliklendirme çabasında bulunur. Kimliklendirme ve algılama arayışı bir ötekilik stratejisini ve ideolojiyi oluşturur.

Bütün bunlar ise bir tam olarak ötekileştirme, milli bilincin ideoloji kavramı altında şekillenmeye başlar. Bu süreçte, ideoloji ve milli bilinçle oluşan imgeye siyasal imgeler adını veriliyor. Siyasal bir imge araştırıldığında tam olarak hangi bilimlere başvurulduğu incelenecektir.

Siyasal imgenin temel kaynakları tarih, ticaret kayıtları, savaş tutanakları gibi kaynaklardır.

Bir ülkenin imgesi üzere çalışırken (siyasal yönden bir çalışma kastedilmiştir) imagolog ilk olarak ana kültürü ile erek kültürü arasında olan siyasal olaylar ve imgenin temel noktalarını tespit etmeye çalışır. İmgeler aracılığıyla diplomatik ilişkiler, ticari ve kültürel alışverişler, savaşlar, anlaşmaların oluşturduğu ülkeler arası yakınlık ya da uzaklık konusunda inceleme yapılabilir. Bütün bunlar siyasal imgeye ait olan yöntemlerdir.

1.3.2. Sosyal İmgeler

Sosyal imgeler, kültürel değerler üzerine oluşması sebebiyle incelendiği zaman ana kültürle erek kültür arasında olan kültürel ve sosyal ilişkilerin de ele alınması gerekmektedir.

Bu tür bir incelemenin araştırmacıya sağladığı katkı nedir diye sorulduğunda?

Sosyal imge araştırmanın sağladığı katkı üzere söz ele alınırsa şu sonuca varılır. Sosyal imgeyi incelemek, incelenen toplumun sanat, kültür, spor ve diğer sosyal boyutlarını da tanıma fırsatı sağlamaktadır.

1.3.3. Edebi İmgeler

İmgenin ne sıklıkla kullanıldığı, nasıl ve ne sebeple ele alındığı gibi soruların yanıtını edebi metinlerde üretilen imgelerde bulmak mümkündür.²³

Peki, yazarların bu tür imgeyi ele alma sebebi nedir denildiğinde? Edebi imgeler, edebiyat ve toplumsal ilişkilerin incelenmesini mümkün kılar.

Örneğin, yazarların çoğu 18.y.y ortaya çıkan ‘Despot Doğu’ imgesini sonraki yüzyılların edebiyatında da kullandılar. Hiç tanımadıkları görmedikleri Doğular hakkında eserler verdiler (bu durumda ise imgeyi yine klişe konusuna dönüştürebiliriz).

1.3.4. Etno-Psikolojik İmgeler

Etno-Psikolojik imgeler toplumun ortak geçmişinin yaratmış olduğu ortak bellek tarafından üretilmiş olan ve toplumun büyük bir kısmı tarafından kabul gören imge türlerinden biridir.

Etno-Psikolojik imgeler toplumun bir başka toplumu, öteki milletleri, etnik grupları hakkında üretmiş olduğu ön yargıların etkisini belirlemeye yardımcı olur.

Etno –psikolojik imgeler yeni stratejiler oluşturma yoluyla stereotiplerden imgeye dönüşüm sürecindeki olumsuz algılamaların asgari düzeye indirgenmesini sağlamaktadır.

İmge yazar tarafında okura sunulmuş, çözülmesi gereken şifredir. Yazar tarafından okura sunulmuş bu şifre aynı zamanda okura yazıyı farklı anlama seçeneği de sumaktadır.

2.4. İmgenin Yapısı

İmgenin açmaz(paradoksal) yapıya sahip olduğu imgenin yukarıda belirttiğimiz tanımlarından da anlaşılmıştır. İmge anlattığımız gibi birçok sosyal bilim alanında incelenen bir konu olmuştur. İmge oluşturan öğeler şöyle sıralanabilir:²⁴

---

²³Ulađlı, *a.g.e.*, s. 75.

²⁴ Ulağlı, *a.g.e.*, s.21.

1. Toplumun veya bireyin ‘‘ötekine ‘‘ bakışı,
2. Kişisel deneyimler,
3. Toplumun veya bireyin politik, dini düşünceleri,
4. Sosyal, politik ve tarihi olaylar,
5. Edebiyat eğitim, sinema ve güzel sanatlar,

Daniel Henri Pageaux’a göre imgeyi oluşturan temel maddeler kültürel ve tarihsel olaylardır. Anlaşıldığı üzere imge, imaj, farklı öğelerin bir araya gelmesi ile oluşmuş bir kavramdır. Roland Barthes’e göre ‘‘imgenin oluşumu ve anlamlandırılması için muhakkak karşıtlık olması gerekmektedir.²⁵

Yukarıdan da anlaşılacağı üzere imge kültürel ve zaman üstü özel bir yapıya sahiptir. Bu özelliği sürekli canlı tutan ise imgenin farklı etkenlerden oluşmasıdır.

Akpınar’a göre imgenin üç özelliği bulunmaktadır. Bunlar;

1. Genel kabul görmesi,
2. Zaman ötesi özelliği taşıması,
3. Gerçeğin bozulması(tahrif) özelliği,

2.5. İmge Çözümleme Yöntemleri

Edebi inceleme alanında imgenin kurucularından biri olan Daniel-Hanri Pageaux , ötekinin incelenmesi için üç aşamalı inceleme metodundan bahsetmektedir. Bunlar;

Pageaux’a göre üç aşamalı inceleme uygulaması

1. Bir toplum hakkında kullanılmış olan anahtar sözcükler, kullanılmış kelimeleri belirlemek,

2. Yazıda kullanılmış sözcükleri belirledikten sonra ikinci adım seçtiğimiz anahtar kelimelerin arasındaki zıtlıkları bulmaya çalışmaktır. Bir soru işareti koyar, öteki olarak

---

²⁵ Roland Barthes, Göstergebilimsel Serüven, Kaf Yayınları, İstanbul 1999, s.75.

gördüğümüz kişi niye öteki olarak algılanmış, ötekileşmenin sebebi nedir sorularına cevap aramak gerekmektedir. Böylece, bir yazarın eserinde benzerliklerin mi, farklılıkların mı üzerinde durduğunu ortaya koymuş olunur.

3. Bir sonraki aşamada ise'' imgeyle yapılan olgunun dönemin sosyal yapısındaki rolü nedir?' sorusuna cevap aramaktır.²⁶

Dolayısıyla imgeler toplumlar arası etkileşimleri anlamak için kullanılan bilim dallarından biridir.

2.5.1. Yararısıl /Kurgusal İmge Çözümleme Yöntemi

Bu yöntem, eseri üç farklı aşamada kurgulamak, yazmak ve kabul etmek biçiminde ele almak gerektiğini vurgulamaktadır.

1. Kurgusal aşama; yazının yeniden şekillenme dönemidir, yani yazarın beyninde kurguladığı yazmak istediği kavramları oluşturmasıdır.

2. Yazma aşaması; düşündüklerini, kurguladıklarını aktarıp kendini ispatlama aşamasıdır.

3. Kabul etme aşaması; okurun yazar tarafından kurguladığı dünyaya yazarın gözüyle bakma ve düşünme aşamasıdır.²⁷

2.5.2. Yazar Odaklı İmge

Araştırmacı bu yöntemle bir yazı incelediği zaman edebiyat hakkındaki sanatsal ve düşünsel değişimleri inceleyebilir. İnceleme yapılması için yazarın birkaç tane eserine başvurarak eserlerindeki imge değişimi, statik durumun eserlere yansımaları ve imgeyi doğuran sebeplerle imgenin yazarın hayatındaki yerini incelemektedir.

Sağlam bir araştırma yapılması için araştırmacının yazar hakkında tüm bilgilere sahip olması gerekmektedir.

---

²⁶ Gilles Deleuze, *Hareket-İmge*, Norgunk Yayıncılık 2004, s.165.

²⁷ Suat Işıldak, *Yaratmada İlk Adım, İmge ve İmgelem* Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi,2008,64-69, s. 65.

Bu tür araştırmada yazarın yakından tanınması gerekir. Yazarın hayat hikâyesinde yakalanan ayrıntıların yazarı tanımada kullanılabilceği unutulmamalıdır.

İmge incelemesinde, yazarın iç dünyasını tanıma konusu anlaşıldığı üzere önemli bir etkidir. İmge incelemeleri yazarın tam olarak hangi konulardan etkilendiğini ve etkisini nasıl yansıttığını açığa çıkarmaktadır.²⁸

Bu ayrıntılar ise yazarın bulunduğu sosyal çevreyi, aldığı eğitim, aile yapısı vb. unsurlardır ve araştırmacı tarafından değerlendirilmesi gereken ayrıntıları incelemektir.

Dolayısıyla yazar odaklı imge çözümleme yazarın biyografisinin ele alınmasıyla başlamaktadır. Sonraki aşama yazarın bilinçaltındaki dürtülerin dışa vurumunu sağlayan imgelerin değerlendirilmesidir.

Araştırmanın devamında ise yazarın eserlerini inceleyip bir eserinde kullandığı imgeleri diğer eserlerinde kullanıp kullanmadığı ayrıntılarıyla incelenecektir. Ayrıca, kullandığı imgelere yüklemiş olduğu anlamlar üzerinde durulacaktır. Devamında ortak bilincin yazarı ne kadar etkilediğinin incelenmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra kullandığı imgelerde konunun etkisi de araştırılmalıdır. Kısacası bu aşamada yazar ve toplum arasında olan etkileşimin incelenmesi söz konusudur.

Son olarak eser ile imge arasında olan ilişkiyi inceleme yoluyla yazar ile eser, yazar ile toplum arasında olan bağlantıların ortaya konulması sağlanır.

2.5.3. İmge Merkezli Çözümleme

Herhangi bir imge incelemesi yapılırken toplum ve imge arasındaki ilişki ele alınmalıdır. Mesela, genel tarih, antropoloji, sosyoloji, dilbilim, psikoloji vb. bilimlerdeki imge araştırılmalıdır. Sonuç olarak ana kaynak, temel inceleme toplum ile imge arasındaki ilişkiye dayalı olduğunun dolayısıyla bu tür bir inceleme yapılırken farklı disiplinlerden oluşan bir ekip tarafından araştırılmasının daha faydalı olabileceği ve okura daha da zengin bir araştırma sonucu ulaştırabileceği unutulmamalıdır.

---

²⁸ Mustafa Küçüköner, Sanatta İmge, Simge ve Gösterge İlişkilerine Bir Bakış, Sanat Dergisi, 2005, 76-82, s. 80.

Örneğin, Türk kültüründe Gürcü, imgesinin araştırılması için Türk tarihi, Türk edebiyat tarihi, ekonomi, uluslararası ilişkiler gibi konular araştırmacı tarafından bilinmesi gereken unsurlardır.

Buna benzer incelemelerin faydasının ne olduğu üzerine durulacak olunursa, ulusların birbirleri hakkındaki düşüncelerinin, bireylerin algılama şekillerinin sanata, edebiyata, politikaya nasıl yansıdığını inceleme bakımından nasıl önemli bir katkıda bulunduğu söylenebilir.

Ulağlı'ya göre imge merkezli bir inceleme yaparken, araştırmacı dört ayrı yapıya sahip olan imgenin izini sürmek gerekmektedir. Bu imgeler ise yukarıda da bahsi geçen siyasal imgeler, sosyal imgeler, edebi imgeler ve son olarak etno-psikolojik imgelerdir.²⁹

İmge, okurun elinde olan farklı dünyalara açılan ve yazarın iç dünyasını en belirgin şekilde gösterebilecek bir anahtardır. Bu anahtarların kendine özgü kullanma yöntemleri vardır. Bu yöntemler de imgeyi çözerken doğru yoldan sapılmaması için ve imgenin doğru anlaşılması için okurun elinde olan ipuçlarıdır.

Sonuç olarak yazar tarafından bir toplum hakkında oluşturulan olumlu ya da olumsuz imgeler o yazarın veya diğer bütün yazarların zihninde yetiştirdiği kültürün, "ötekine" karşı olumsuz bir bakış açısının olduğu anlamına gelmemektedir.³⁰

2.6. Okuma /Yorumlama

Yazar/sanatçı yazınsal dili oluştururken dil sanatının öğelerinden ve imgelerinden yararlanır. Okur ise okuma/yazma unsurlarını etkinleştirerek biçimlendirilmiş bu sanat dilini, imgeler örüntüsünü çözmeye çalışır. Başka bir deyişle kar örtüsünün nasıl saklı anlamlar taşıdığını anlamak/yorumlamak ister. Okur, tamamlanmamış kar örtüsüne büründürülmüş kapalı iletilerin ayrışık katmanlarını okuma, algılama, yorumlama eylemlerinden sonra ayrıştırır ve çözümler.³¹Okuma /yorumlama eylemlerinde toplumsal, kültürel belirleyicilerden oluşmuş olan ipuçlarının okur tarafından göz önünde bulundurulması gerekir. Yazınsal metni metnin olduğu ortam koşullarını çözümleyemez, Okura toplum üzerindeki çağdaş etkisini gösterir. Yorumlama kısmından anlamlandırma

---

²⁹ Ulağlı, *a.g.e.*, s. 73.

³⁰ Ulağlı, *a.g.e.*, s. 73.

³¹ Melik Bülbül, *İmgesel İletişim*, Çizgi Kitabevi Yayınları, 2017, s.93.

kısmına geçerken anlamlandırmanın okurun üretici imgelem sürecinden beslenen kurgusal bir eylem olduğunun altını çizmeliyiz. İmge, sembol ve düşünce formu gibi bileşenleri aktarmasına yardımcı olan kod sistemi üzerine kurulmuş bir araç sayılır. Her toplum yaşamsal bileşenlerini (dil dizgisi, alışkanlıkları, heyecan, duyuş) dil ürünü olarak yaratır ve yaşatır. Bu nedenle ise toplumsal uzlaşma ortamında ortak kodları oluşturur. Yazmak, bir eser üretmek yazar için bir tür özgürlüğe ulaşma yoludur. Yazmak özgürlük istemenin değişik bir biçimidir.³² Yazar toplum tarafından alışılmak ister; Ancak yazar toplum tarafından anlaşılma ister ve imgelem yoluyla okura birçok kod sunar. Fakat bu anlaşılma isteğine rağmen okurun kendisini hemen keşfetmesini istemez. Yani okurda üretici, yaratıcı düşünme tepkileri yaratılmasını sağlamaya çalışır yazar. Yazarın okurdan beklentilerinden biri de derin anlamları oluşturma gizemidir.

Okura farklı algılama fırsatı sunmak için yazar gerçekleri örtterek sunar, Çünkü dış gerçekleri oluştururken bu olguları değiştirerek, dönüştürerek dış dünyayı kurmacadan gerçeklik haline dönüştürerek kurmuştur. Dolayısıyla gerçeğin ta kendisidir.³³

Bu bakımından ‘dünyanın edebi haritası nasıldır?’ sorusunu soracak olursak dilin edebiyatın içinde olan ve edebiyatı oluşturan temellerden biri olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu durum tekrardan ispat etmeye lüzum duyulmayan bir gerçek sayılır, dolayısıyla dil dünya edebi bakışını oluşturan bir unsurdur. Çünkü kelime sanatıyla meşgul olan sanatçı kendi çapında dünyanın (farklı, edebi dünyanın) yaratıcısı sayılır. Sanatçı kelime yoluyla iç dünyasını yazıya dökerek bize farklı dünyalar sunmaktadır.

Tablo ve resimle ilgilenen insanlar bilir ki resmi, her inceleyen kişi tarafından farklı yorumlanabilen bir yapıdır. Kısacası edebi eserlerde var olan imgeler her okur tarafından farklı algılanabilir ve anlaşıldığı üzere imge çözümlemesi için her birey farklı yöntemler kullanarak okudukların sindirme çabasında bulunur.³⁴

---

³²Bülbül, *a.g.e.*, s.179.

³³Bülbül, *a.g.e.*, s.181.

³⁴ А.С.Янушкевич*От Картины Мира К Образу Мира С/7

2.7. İmgebilim

XX. Yüzyılın başlarında Freud'un psikanalist yaklaşımlarında kullanılan imge incelemesi kuramından çıkmış olan imgebilim, Fransızca'da Imagologie, İngilizcede Imagology kuramı adını Latince'de ise imge (imaj) anlamından türeten imago ve bilim anlamına gelen logos kelimelerinden oluşmaktadır.

İlk defa Imagologie terimi Oliver Brach Feld tarafından 1962 yılında kullanılmıştır. Walter Lippmann, J.M. Carre, René Wellek, Hugo Dyserinck ve Daniel Henri Pegeaux gibi edebi araştırmacılar imgebilim kuramının gelişmesini sağlayan isimlerdir. Bu isimlerin yanında Katz, Barly, Gilbet, Bruner ve Campell gibi sosyal psikologların da imgebilime olan katkısını belirtmemiz gerekmektedir.

Günümüzde imgebilimin dört değişik tanımı bulunmaktadır. Bunlar;

1. Hugo Dyserinck 'e göre imge incelemesi edebiyat bilimi içinde bağımsız bir bilim dalıdır.
2. J.M Carre'ye göre imge karşılaştırmalı edebiyat içinde bir inceleme türüdür.
3. René Wellek'a göre imge araştırmaları edebiyat alanına değil, diğer sosyal bilimlerin alanına girer.
4. Türk imge araştırmacılar ise (Ulağlı başta olmak üzere) imge araştırmalarının ne edebiyat ne tarih ne de başka sosyal bilim alt dalı olduğunu, başlı başına bağımsız bir bilim dalı olduğu fikrini savunurlar.³⁵

Araştırmamız sürecinde çok sayıda imge ve imgebilim açıklamasını okuyup inceledik ve gördüğümüz üzere diğer açıklamalardan biraz farklıdır. Gürsel Aytaç'a göre imge zihin tarihini inceleme alanıdır.

İmgebilimin amacından bahsetmiş olursak, imgebilim dünya ile "gerçek" dünya arasındaki kalıp yargılar ile oluşan kurgusal farkı araştırmaktır. Dolayısıyla imgebilim imgelerin yapısının yanı sıra imgelerin oluşumunu da incelemektedir.

Sosyal psikoloji alanında inceleme yapmak araştırmacılara göre kalıp yargıları imgebilimin de kendi yaklaşımı içinde ele alınır.

---

³⁵ Ulağlı, *a.g.e.*, s.33.

Psikanalistlerin ise başlangıçta imgeleri kendimizden olmayanları ötekileştirmek için kullanılan yapılar olarak görmelerinden yola çıkarak, ilk imge incelemesinde ‘ben’ ve ‘öteki’ unsurlar konusuna odaklandıkları görülür.

İmgebilimi çoğu zaman sadece edebiyat ya da farklı bilim dalları alanına sınırlarız, ama imgebilim sinema, resim, mimari vb. daha birçok farklı alana yaymak mümkündür.

Edebi boyuttan bakarsak ise imgebilimi yazarın eserlerinde göstermiş olduğu ile eseri okuyan kişi/bireyin anladıkları olarak açıklayabiliriz. Bu durumda da sanatçının/yazarın yapması gereken sadece düşünsel imgeleri edebi halde biçimlendirerek okuyucuya aktarmaktır.

İmgebilim kuramı bir arayışla eserlerde bulunan gerçeklik arasındaki yansımadır. İmgebilimde gerçeklik araştıran araştırmacılara göre üç farklı boyut bulunmaktadır:

1. Özgün gerçeklik
2. Sunumsal gerçeklik
3. Algısal gerçeklik

Bunları tek tek ele almak gerekirse;

1. Birinci boyutta (özgün gerçeklik); Yazıya konu olan olay kültürel, tarihsel ve sosyoloji araştırma konusudur, bu gerçeklik yazar tarafından çok iyi bilinir.

2. Sunumsal gerçeklik; Metni oluşturma sürecinde yazar siyasi düşünceleri, önyargıları, dürtüleri ve sosyal baskı sebebiyle orijinal gerçeklik kavramına ihanet eder.

3. Algısal gerçeklik: Yazar tarafından aktarılmış gerçeklik kavramının okur tarafından yeniden biçimleştirilme sürecidir.

2.7.1. Neden İmgebilim?

İmgebilim, psikanalistler tarafından ortaya atılan bir kuram olmasına rağmen gelişmesi edebi incelemeler sonunda gerçekleşmiştir.

Birçok sosyal bilim dalı için dönüm noktası olan psikanaliz kuramı Sigmund Freud tarafından ortaya atılmıştır. Temelinde bilinçaltında bastırılmış dürtülerin edebiyattan sanata, sosyolojiye vb. birçok sosyal bilim alanında yeni bir keşif olarak değerlendirmiştir.³⁶

İmgebilimi çalışma alanlarına göre sınıflara ayırmak mümkündür:

1. Güzel sanatlar ve estetik bilimler: güzel sanatlar, edebiyat, mimari, spor, sanat tarihi vb.
2. İnsani bilimler: turizm, coğrafya, ilahiyat, sosyoloji, eğitim bilimi vb.
3. Yönetim bilimler: hukuk, siyasal bilimler, ekonomi vb.
4. Düşünsel bilimler: matematik, felsefe, psikoloji vb.
5. Tarihsel bilimler: arkeoloji, tarih, antropoloji vb.

İmge incelemesinin müzik, resim, halk masalları, sinemada yapılması da mümkündür. Bazı araştırmacılar ise imge incelemesinin sadece yazılı metinlerde yapılmaması fikrini savunur ve imge kavramını uluslararası ideolojik bir söylem olarak sınıflandırır.³⁷

Anlaşıldığı üzere imgebiliminin çalışma alanları öncelikle yazılı metinlerde aranmıştır. Fakat bize göre imge incelemesi her bilim ve sanat dalında yapılabilecek bir incelemedir. Unutmamalıyız ki hangi tip inceleme olursa olsun imge sadece bir kişi tarafından belirli bir zamanda oluşturulmamıştır (burada imge oluşumunda toplumun ve tarihin etkisi kastedilmiştir.). İmge oluşması ve kabullenilmesi için seneler ve toplumsal bir uzlaşma gerekmektedir. Kısacası imgebilim incelemelerinde önemli olan, imgenin neden oluşturulduğu, nasıl gösterildiği ve kültürel/toplumsal ilişkilerde nasıl bir rol oynadığıdır.

---

³⁶ Işıldak, *a.g.e.*, s. 68.

³⁷ Ufuk Tolga Savaş, *a.g.e.*, s. 157.

Toplumsal olaylara imgebilim çok yönlü bakış açısı sunar ve bu yöntemle yapılmış olan inceleme bir toplumun diğer bir toplumlara nasıl baktığını anlamaya yardımcı olur. Araştırmacı Robins'e göre imge, modern çağın dilidir ve dolayısıyla modern çağımızda imge toplumlar arası yakınlaşma konusunda önemli bir araçtır. İmgenin bu yönü sayesinde insanlar birbirlerini yok saymak yerine birbirlerinin özelliklerine saygı göstermeyi, hoşgörüyü bakmayı sağlamıştır. İmge disiplinler arasında köprü kurabilen bir bilim dalıdır.³⁸

İmge araştırmaları Onur Bilge Kula'ya göre insancıl ilişkilerin doğru yoldan yürütmesini sağlar. Daha da net açıklayacak olursak, toplumlar arası ilişkileri zorlaştıran tarihsel birikimi, iki toplum arasında olan kültürlere karşı saygı ve kabul çerçevesinde yakınlaşmayı sağlar.

Yukarıda yazdıklarımızı özete geçecek olursak şöyle bir kısaltma yapabiliriz: imgebilim diğer bilim dallarını kendi içinde değerlendirerek disiplinler arası analiz sağlayan bir bilim dalıdır.

Biraz da imge metodolojisi hakkında durmak gerekirse, imge çözümlenirken araştırmacıların birçok yanlış düşmesi mümkündür. Mesela araştırma esnasında kullanılan imgelerin kaynaklarına, detaylarına inmeden genellemeler yapmaları yanlıştır. Oysa araştırmacı gerçekte kurgu arasındaki bağlantıyı vermeye çalışmalıdır.

İmge çözümlemesi ile gösterge çözümlemesi, imge/gösterge ve imgebilim /göstergebilim birbirine karıştırılacak kadar benzer özellikleri taşıdığı için imgebilim çalışmalarında düşülen temel yanılgılardan birisidir.

Metodolojisi hakkında ise bir kaç yöntem sınırları vermekteyiz (Aşağıda verdiğimiz sıralama 25 maddeden oluşmaktadır çalışmamızda ise sadece birkaç tanesi alınmaktadır):

1. İmgebilim kuramı, bir edebi eserin kendisinden daha çok taşıdığı mesaj ve içeriğine ağırlık vermektedir.

---

³⁸Ali Donbay, Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmalarının Yeni Türk Edebiyatındaki Gelişme Çizgisi, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume 8/8 Summer 2013, Ankara-Turkey s.493

2. İmgebilimsel yaklaşımı yargılayıcı, alaycı veya suçlayıcı bir eleştiri değildir. Araştırmacı kendi kimliği ve kendi öznelliğinden soyutlanarak, incelediği konu üzerinde tarafsız olmak mecburiyetindedir.

3. İmgebilim metin içi anlamlandırmayı hem metinler arası hem de kültürler arası bir süreçte incelemektedir.

4. İmgebilim bir metni asla bitmiş olarak kabul etmez. Her metin birçok gizli gerçek ihtiva etmektedir.

5. İmgebilim çalışmalarında; eleştirinin sınırları incelenen konuya, kullanılan metoda ve zamana göre değişkenlik gösterebilir.³⁹

İçerikleri bakımından ve çalışma alanlara göre imgebilim beş grup altında ayrılmıştır:

1. Genel imgebilim: Yaklaşımlar ve kuramlar üretilen metin/eser çözümlemesine katkıda bulunur.

2. Uygulamalı imgebilim: İmgebilim alt dalıdır, mesela kadın imgesi ya da Doğu imgesi örnek olarak verilebilir.

3. Karşılaştırmalı imgebilim: İki farklı kültürün, ulusun imgelerini karşılaştırarak araştırma yapan imgebilimin alt dalıdır.

4. Sosyo imgebilim: Toplumsal davranışlar, toplumların başkaları ötekileştirme nedenlerini incelemektedir.

5. Eş zamanlı imgebilim: Belirli bir dönemi inceleyen imgenin bir alt dalıdır. İmgenin gelişme süresini(doğuşu, gelişimi ve bugünkü hali) inceleme altında alır.

6. Art zamanlı imgebilim: Yukarıda imgenin zaman içerisindeki gelişme sürecini inceleyen bir alt daldan bahsettik. Bu sefer ele aldığımız alt dal ise imgenin zaman içindeki değişimini, imgenin durumunu değil evrimini inceleyen alt dalıdır. Örneğin; Türk edebiyatındaki Gürcistan imgesi bu türe örnek verilebilir.

---

³⁹ Ulağlı, *a.g.e.*, s. 60.

Özetle imge merkezli bir inceleme yaparken sadece bir bilim dalına değil aynı anda birkaç bilim dalına başvurulur (tarih, sosyoloji, etno-psikoloji, edebiyat, arkeoloji, siyaset vb.). İmgeyi incelerken bir toplumun bireye, yazara olan etkisi ve bu etkinin yazıya, esere yansımaları görülür. İmge kavramı bir kod, şifreleme, yazarın iç dünyasında olan dürtüklemeleri yansıtan bir kavramdır.

İmgebilimin inceleme yapabilmesi için yukarıda da anlattığımız gibi birçok yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler sayesinde kültürlerarası ötekileşmeye, yabancılaşmaya, farklı uluslara karşı olan merakımızı giderebiliriz. İmgebilim basit bir anlatımla bireyin bir toplum, millet, ülke ya da öteki hakkındaki düşüncelerini bir şifreleme yoluyla yazıya geçirilmiş, her zaman okur tarafından bulunup anlaşılması gereken bir bilim dalıdır.

3. ROMAN TÜRÜNDE GÜRCÜ İMGESİ

3.1. Ahmet Mithat Efendi'nin “*Gürcü Kızı Yahut İntikam*” Romanındaki Gürcü İmgesi

3.1.1. Eser Hakkında

Ahmet Mithat Efendi tarafından yazılmış olan romanı Gürcü Kızı Yahut İntikam, Tercuman-ı Hakikat dergisinde 5 Temmuz 1898 yılında ilk yazısını süreli yayın olarak yayımlanmıştır (dergide çıkan ilk yazısı 6-7 sayfa idi).⁴⁰ Yazının son sayfaları ise 9 Ekim (Teşrinievvel) 1898 yılında çıkmıştır. Kitabın yayımlanmasının da ardından yazar 1898 yılında ölmüştür.

Romanın ilk basımı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu tarafında 2003 yılından yayımlanmış, ikincisi ise 2015 yılının Eylül ayında yayımlanmış Abdullah Tatatoğlu tarafından sadeleşmiştir. Roman ayrıca Gürcüceye çevrilmiştir. Bu çalışmada her üç basıma da başvurulmuş ve romanda geçen tüm detaylarla birlikte imge çalışması yapılmıştır.

Ahmet Mithat, Türk Edebiyatı'nda farklı yönlerde öncülerden sayılır. Örneğin, ilk polisiye romanı yazan Ahmet Mithat Efendi'dir. Ayrıca ilk öykü serisi (Letaif-i Rivayat) ve ilk naturalist roman (Müşahadat) da ona aittir.

Eserin konusu Alman gezgin Gilliom Sanc'ın anılarından oluşmaktadır. Ahmet Mithat Gilliom Sanc ile Hotel Ruvayal'da buluşmuş, sohbet girince ise Gilliom Sanc ona bir tarihi hikâye anlatma teklifiyle Tepebaşı bahçesine kadar gidip tüm hikâyeyi gece vaktine kadar dinlemiştir.

Gilliom Sanc bir Commis Voyaguer idi. “Commis” ticaret uşağı “Voyaguer” ise seyyah demektir. Bu tür seyyahlar gittiği yerleri derin bir şekilde incelerler, dolayısıyla Gilliom Sanc'ın Gürcistan hakkında anlattıkları gerçek olaylar içermesi sebebiyle araştırmamızın temeli olabilir.

⁴⁰ <https://Eresearch.Ozyegin.Edu.Tr/Bitstream/Handle/10679/4824/G%C3%Bc%C3%Bc%20k%C4%B1z%C4%B1%20yahut%20%C4%B0ntikam%20form.Pdf?Sequence=2&İsallowed=Y> 05/04/19 14:39

Mithat Efendi Gilliom Sanc 'ın anlattıklarından sonra hem Gilliom Sanc'ın isteğiyle hem de hikâyesini tarihi açıdan tamamlama arzusu ile iki sene boyunca Gürcistan Tarihinin incelemesini yaptıktan sonra romanını yazmıştır.

Gürcü Kızı yahut İntikam romanı 18.yüzyıl sonlarıyla 19. yüzyıl başlarında Rusların Gürcistan'ı hâkimiyeti altına alma çabaları ve Gürcistan'ın, Gürcülerin Ruslara karşı göstermiş olduğu direnişi konu edinmektedir.

Roman, Gürcistan'ın kültürü, yemekleri, müziği, dansları, giyimi, karakterleri, misafirperverliği ve vatan sevgisine benzeyen konuları araştırma amacıyla ele almış ve baştan sona kadar bu unsurları yansıtmaktadır.

Çalışmamızın hedefi, hem Gürcü kültürüne hem de Türk kültürüne katkıda bulunmaktır. Türk Edebiyatında Gürcü imgesini araştırma yoluyla ortak noktalarımızı da bulması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla imge araştırma yoluyla kültür paylaşımı yapılması hedeflenmektedir.

Gürcü Kızı Yahut İntikam romanındaki ilk imge araştırması kadın üzerine olacaktır. Tüm kadın kahramanlar tek tek ele alınıp incelenecektir.

3.1.2. Romanda Kadın İmgesi

Gürcü Kızı yahut İntikam romanında ilk kadın teması romanın başlangıcında, çok geniş ve genel olarak ele alınmaktadır. Yazar Gilliom Sanc'ın ağzından Gürcü kadınlarının olağanüstü güzel oldukları, ayrıca aralarında hiç çirkin olmadığı anlatılmaktadır. Gilliom Sanc'ın da bahsettiği gibi 'Gürcistan güzel yüzlü insanların memleketidir. Gürcü kadınları beyaz tenli, güzel yüzlü, fidan boylu, badem gözlü v.b özelliklere sahip insanlardır. Gilliom Sanc, Gürcü kadınların kusursuz güzelliğe sahip oldukları açıklamaktadır.

Romanın devamında da yazar kadınların ince belli, endamlı, tüm yaptığı hareketlerin yakıştığı yaratıklar olduğundan söz etmiştir. Ayrıca dans ve müzik konusunda da son derece yetenekli olduklarını da belirtmiştir. Gürcistan gibi küçük milletler için kendi kültürünü yaşatmak, sürekli canlı tutmak çok önemli olan bir unsurdur. Gürcü kadınlar tüm varlıklarıyla kültürlerini, dans ve müziklerini, adetlerini, geleneklerini canlı tutmaya çalışmaktadır. Yazar kadın imgesi üzerinden kültür imgesine de değinmektedir. Mesela Gilliom Sanc kadınların çok güzel hareketleri gerçekleştirip dans ettiklerini anlatır ve şöyle

der; “O fidan boylu, ince belli kadınlar İstanbul rakkaseleri gibi ellerini birer def alıp başlarından yukarıya kollarının uzanabildiği kadar yüksek kaldırıp ayaklarının da yalnız başparmakları üzerine basarak gayet yürük usullü müzika ile rakseyledikçe adeta ayakları yerden kesilip uçuyorlar zannolunur.”⁴¹ Anlattığı üzere hareketler son derece biçimli, nazik, havalı ve müzik eşliğinde mucizevi bir görüntü yaratmaktadır.

İlk kadın teması dans sahnesinden sonra Peşav Prensesi, Prens Danyal’ın karısı Prenses Danyal’dır. Kadın karakterini daha da çok belirtmek için Gilliom Sanc ‘ın prensesi görünce kullandığı kelimeler önemlidir; “Aman ya Rab! Bu ne reftar! Bu ne hıram!”⁴² Yazar dış güzelliğin yanı sıra, hareket güzelliğinden söz eder. Gilliom Sanc prensesin kusursuz güzelliği anlatır ve bu kadar beyaz ve bu kadar güzel el görmediğini itiraf eder.

Gilliom Sanc’ın bu anlatımını duyanlar abartı diyebilirdi. O yüzden hemen bu kusursuz güzelliği anlattıktan sonra Avrupalı kadınlarla kıyaslama yapar. Makyaj yolu ile kendini güzelleştiren Avrupalı kadınlardan sonra böyle kusursuz, sade güzelliği görmek Gilliom Sanc’ı şaşırtmıştır. Bir Avrupalı gözüyle kıyasa giren Gilliom, Gürcü kadınların çirkinlerinin bile Avrupa’nın güzelleri gibi olduğunu söylemektedir.

Romanda, Prenses Danyal’dan yola çıkılarak kadın imgesine bakılırsa beyaz tenli, tenin göz kamaştırıcı derecede parlaklığı, sade ve endamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Avrupalı kadın kendini güzelleştirmek için farklı farklı yollara başvururken, tenini beyazlatmak için birçok makyaj malzemeleri kullanırken, Gürcü kadınlar da bütün bunların yaratılıştan olduğundan söz eder. Kaş-kirpik güzelliği, belden aşağıya sarkan örgülü saçlar o kadar güzel, o kadar büyüleyici ki insana yapaymış gibi gelmektedir. Gilliom Sanc Avrupa ile bu tür bir kıyaslama yaparken sahte ile gerçek güzellik arasındaki farkı vurgulamaya çalışır.

Dış görünüşünün kusursuz, hareketlerinin büyüleyici olduğu Prenses Danyal’ın karakterine ve terbiyesine de dikkat etmemiz gerekir. Bu konuda da Avrupalı kadınlardan ne kadar farklı olduklarını göstermek için yazar, kıyaslama ‘’silahına’’başvurur. Avrupalı kadınların davranışları, bizim bu kadar hoşumuza giden o filmlerde ya da kitaplarda gördüğümüz reveransları ve tebessümleri sadece erkekleri mahçup bırakan yapay

---

⁴¹ Ahmet Mithat Efendi, *Gürcü Kızı Yahut İntikam*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları:819 Ankara:2003 s.448

⁴² Ahmet Mithat Efendi. *a.g.e.*, s. 449.

hareketlerdir. Kafkasya'da ise tam olarak Gürcü kadınların hareketleri, bakışları doğaldır ve etrafındaki erkekleri mahçup eder. Gürcü kadınların bakışları bile farklı, gizli, büyüleyici, bir sır içeren, hicap eden bir etki taşır.

Prenses Danyal ve diğer kadınlar arasındaki farkı inceleyince diğer kadınlara göre biraz soğuk kalabilir. Yani, Gürcü kadınlar sürekli birilerine özenen, fazlasıyla samimiyetten kaçınan kadınlara benzemezler. Bu doğallıktan ve sadelikten ortaya çıkan bu farklılıktır ve bazı kişilere onların soğuk olduğunu düşündürür. Bazılarına ise onların alımlı olduklarını, özenmeye değil doğal güzelliğe başvurduklarını düşündürmektedir.

Avrupalı kadınların aldığı özel eğitimden dolayı iletişim becerileri onlara daha kolay gelmektedir. Gürcülerin ise tüm gösterdiği hareketler kültürel derinliklerinden ve yaratılışlarından gelmektedir. Ayrıca şunu da eklememiz gerekir iletişim kurma becerileri, yabancılarla olsa bile (dil farklılığı ima edilmiştir.) çekinmeden söze girmeleri konusunda yeterli cesarete sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Kısacası genel bir imgeleme yapılırsa Gürcü kadınlar, kusursuz beyaz tenli, fidan boylu, ince belli, endamlı, güzel huylu, güler yüzlü, davranışlarına ve hareketlerine sahip çıkan, doğal, kültürlü, yetenekli, vatansever (kültürlerini her durumda yaşatma sebebinden yola çıkarak), güzel yüzlü, farklı bir güzellik taşımaktadır.

Romanda kadın konusunu işlerken mutlaka Gilliom Sanc tarafından anlatılmış Daryal hikâyesine de değinmek gerekmektedir.

Rivayete göre Daryal (Tiflis yolunda olan Daryal boğazından bahsetmektedir.) bir kraliçeymiş. Kraliçe bir kaleyi yaptırıp burada kalarak, bu yoldan geçen yolculardan ücret istemekteydi. Fakat hikâyenin asıl konusu bu değildir. Kraliçe gelen genç yolculardan hoşuna gidenleri kaleye alır, onlarla içer eğlenir sonrasında ise onları Terek ırmağına atıp öldürürmüş. Bildiğimiz üzere rivayet halk tarafından oluşturulmuş ve bundan yola çıkarak o zamanki insanların düşünme şekli en belirgin bir biçimde ortaya konulmuştur. Dolayısıyla Daryal rivayeti hem kadın imgesini hem de o zamanlarda insanlara göre kadın hükümdarların karakterini yansıtmaktadır.

Rivayetten yola çıkılarak, Gürcü kadınlar hakkında bir kaleyi inşa edecek kadar güçlü, cesur, aynı zamanda da bu kaleden gelir sağlayacak kadar zeki bir kadın, diğer taraftan ise eğlenceye düşkün kötü bir kadın imgesi ön plana çıkmaktadır.⁴³

Rivayetin son kısmına göre acımasız, sert, katı yürekli, merhametsiz bir kadın imgesi ortaya çıkar. Bir yandan güzelliğiyle övülen, terbiyesiyle meşhur olan kadın imgesi, bir yandan da hükümdar, acımasız, eğlenceye düşkün, fakat yine de güçlü ve cesur kadınlardan bahsedilmektedir.

Kadın imgesi hakkında bir genelleme yaparken işin daha da derinlemesine inmek mecburiyetindeyiz. *Gürcü Kızı Yahut İntikam* romanında üç kadın karakter bulunmaktadır. Birincisi Prenses Danyal, ikincisi Prenses Meryem, üçüncüsü ise Prenses Heleni dir.

Prenses Danyal hakkında yukarıda bazı bilgiler verilmekle beraber tekrar kısaca bahsedilecektir.

Prenses Danyal; Prenses Danyal'ı Gilliom Sanc son derece kibar, hanımefendi biri olarak anlatır. İlk göze çarpan dış güzelliğinden bahseder. Prenses o kadar kusursuz güzelliğe sahiptir ki beyazlığından parlayan elleri bile göze çarpar. Prenses Danyal tüm diğer Gürcü kadınlar gibi endamlı, boyu bosu yerinde ve düzgün olan, ten rengi bembeyaz, davranışları, hareketleri temkinli, ağırbaşlı, tedbirli, bir prensese layık olan son derece mütebessüm, onu görünce daha önce gördüğü tüm kadınları unutturacak derecede iç ve dış güzelliğe sahip olan bir karaktere sahiptir.

Prenses Meryem; Prenses Meryem Gürcistan kralı, Georgiy'nin karısıdır. Bir prensese layık görüldüğü gibi Prenses Meryem de çok güçlü ve cesur bir kadın karakteridir. Kendisinin güçlü olduğunu Çiçyanof tarafından kendisi ve evini sürekli gözetim altında tutmasıyla da anlaşılabilir. Dul, desteksiz kalmış, tüm gücünü yitirmiş bir kadından tehlike beklenmesi o kadının güçlü karakterinden ve insanların ona karşı beslediği saygıdan gelmektedir. Prenses Meryem statüsünü kaybetmiş olsa bile, kendi karakterinden dolayı Gürcüler ve yakın dostları onu hala bir kraliçe olarak görmektedir. Dolayısıyla onu (Prenses Meryem) esir olarak tutmak tüm Gürcistan'a ve Gürcülere yapılmış hakarettir. Bu anlatılanlardan prensesin insanlar tarafından sevilmesi ve güçlü karaktere sahip olmasının altını çizmek gerekmektedir. Bilindiği üzere Çiçyanof, Prenses

---

⁴³ İsmail H. Demircioğlu, Ebru Demircioğlu, *Seyahların Gözüyle Gürcistan ve Çevresi*, Yeditepe Yayınevi Haziran 2020 s.19.

Meryem'in Gürcistan'da bulunmasından hiç memnun değildi. Onu daha da güvenli bir yere, Rusya'ya göndermek istiyordu. Buna rağmen Prenses Meryem vatan sevdasından dolayı Gürcistan'da kalabilmek için elinden gelen mücadeleyi vermekteydi. Ne kadar zor şartlar altında olsa da cesur Prenses Meryem ülkesinde kalmayı tercih etmiştir.

Prenses Meryem çok güçlü karaktere sahipti, kendisini savunmak için bir erkeğe karşı da çıkabilirdi. Romanın orta bölümlerinde de anlatıldığı gibi şerefini korumak için kendisiyle kaba saba konuşan General Lazaraf'a uyarıda bulunmaktadır. Kendisiyle hala kaba saba konuşmaya devam edince de prenses ona güçlü bir yumruk atmış ve ki ön dişlerini kırmıştır.⁴⁴

Seneler sonra Lazaref intikam duygusu ile dolu bir şekilde, prensesi Rusya'ya sürgün etmek için evinden çıkartma amacıyla odasına kadar girmiştir. Tabi ki bu durum bir Gürcü kadın için saygısızlığın son haddi sayılmaktadır. Ancak, Prenses Meryem artık sadece bir kadın değil artık bir anne olması hasebiyle kendi izzetinden ziyade çocuklarının güvenliğini düşünmüştür.

Prenses Meryem güçlü bir kadın ve yanı sıra çocuklarını korumak için her şeyi yapan bir anne olarak Lazaref'i odasında görünce dehşete düşmüştü. Prenses iffetini korumak için örtünmeye çalışırken Lazaref, öfkeyle prensesin üzerine yürümekteydi. Prenses hemen savunma hareketine geçti ve yastığın altında sakladığı kocasından kalan hançeri çıkarıp Lazaref'in omuzlarının arasına indirmişti.⁴⁵

Prenses Meryem, çocuklarını savunmak için kendi canından geçen, her şeyi göze alan, bir cinayet bile işleyen bir anne, bir prenses, güçlü bir kadındır.

Prenses Meryem halk tarafından sevildiği için Rus hükümdarlar bile ona dokunmaktan çekinmektedir. Hatta onu Rusya'ya gönderme zamanında Gürcüler tarafından kaçırılabilceği bile düşünmüşlerdir. Bu durum da prensesin sade, iyi kalpli, milletini, yurdunu seven biri olduğunu ispatlamaktadır. Ayrıca yukarıda da anlatılan komutan Lazaraf olayı ise Gürcü kadınlarının iffetlerine ne kadar düşkün olduklarını göstermektedir.

---

⁴⁴ Ahmet Mithat Efendi. *a.g.e.*, s. 470.

⁴⁵ Ahmet Mithat Efendi. *a.g.e.*, s.473.

Kalatosof (Prenses Meryem'in yanında çalışan bir uşak) Prenses Meryem'e kendini beğendirme çabasına girmiş, üstelik onunla gönül ilişkilerine girmeye çalışmıştı (tabii ki de Kalatosof'un tek amacı Meryem'in maddi durumunu ve statüsünü kazanmaktı). Fakat Prenses Meryem son derece iffetli bir kadın olduğu için Kalatosof yüz bulamamıştır.

Gurbette yalnız kalan Prenses Meryem'in tek teselli kaynağı evlatları olmuştur ve onlara da Gürcü sevdası ve Gürcüce eğitimi vermek için bizzat kendisi ilgilenmiştir. Prenses Danyal'ın bölümünde de gördüğümüz üzere Gürcü kadınlar, gurbette olsalar bile Gürcü kültürün canlı tutmak için son derece büyük bir çaba göstermektedir.

Prenses Meryem terbiyesinden dolayı evine gelen kim olursa olsun düşman ya da dost hepsini 'deruni bir hürmetle ' karşılaşırdı. Prenses Meryem çocuklarına ülkeleri ve bağımsızlık için savaşmayı öğretti. Kendi ülkesini korumak, ülkesine, kültürüne sahip çıkmak için az da olsa katkıda bulunmak gerektiği fikrini onlara aşıladı. Kendisi son derece zeki olan Prenses Meryem hayatını tehlikeye atarak ülkesine dönüp intikam alabilmesi için arkasında hiçbir iz bırakmayarak kızı Heleni'nin bağımsızlığına kavuşmasını sağlamıştır.

Bütün bunlarla beraber Prensesin Tanrı'ya olan inancını da değinmek gerekmektedir. Kızının kaçmasına yardımcı olması ve işlediği tüm günahlar için Tanrı'dan kendisini affetmesini istemektedir. Üstelik bu yalanların cezasının da ne kadar büyük olduğunu bildiği için Tanrı'dan kendisini bağışlamasını dilemektedir.

Prenses Meryem'in ölümü ise tam fedakâr anneye layık bir ölüm sayılmaktadır. Kızı Heleni'nin hayatta olup olmadığını bilemediği için, kızının ismini sayıklayarak vefat etmiştir.

Kısacası Prenses Meryem bu romanda kahraman bir anne, güçlü bir kadın, cesur, korkusuz, vatansever, terbiyeli, namuslu, mümin, iç güzelliğini yansıtan bir dış güzelliğine sahip kadın imgesi ortaya koymaktadır.

Prenses Heleni; Prenses Heleni Kraliçe Meryem'in ve Kral Georgyi'nin büyük kızıdır.

Gilliom Sanc, Heleni'yi okuyucuya tanıştırmaya başladığı zaman ilk aktardığı özelliği intikam duygusu ile dolu bir kadın karakteridir. Anne ve babasının yaşadıkları için intikam alma hırsıyla korkmadan, cesurca yola koyulan bir kadın imgesi vermektedir.

Henüz 15 yaşında olan Heleni kararlı, cesur ve korkusuz bir yapıya sahiptir. Bu özeliğinin ise annesinden kendisine geçtiği izlenimi verilmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki Heleni intikamını ne kadar zor şartlarla alabileceğini bildiği halde geri adım atmamıştır. Bu da onun ne kadar kararlı bir karaktere sahip olduğunun bir göstergesidir.

Heleni ve Ermeni hizmetçinin arasında geçen ilk diyaloglardan Heleni'nin çok kurnaz olduğunu anlaşılmaktadır. Kendini gizlemek, geçmişini ve kökenlerini saklamak için hızlıca doğaçlama bir hikâyeler uydurmaktadır.

Böylelikle Çiçyanof ile nişanlı olan Ermeni tüccarın kızına Gürcüce öğretme vazifesiyle onların ailesine girmiş ve düşmanına (Çiçyanof) bir adım daha yaklaşmıştır.

Prenses Heleni çok güzel, cömert, beyaz yüzlü, badem gözlü, yumru çeneli, kumral gür saçlı, beyaz tenli, fidan boylu bir görünüşe sahiptir. Karakteri ve terbiyesi de ayrı bir güzellik taşıyordu. Tevazu, hanımefendi, güler yüzlü, tatlı hareketlere sahip olan genç bir kız olduğu anlaşılmaktadır.

Heleni çalıştığı evde tanınmamak için kendisini annesinin ismiyle (Meryem) diye tanıtmıştır. Bu davranışı ve annesinin isminin seçmesini annesine özenme, annesinden örnek alıp hareket etme olarak nitelendirilebilir.

Prenses Heleni zeki olmasının yanı sıra, mantıklı düşünen ve cesur bir kadındır ve kolay kolay korkuya kapılmamaktadır. Örneğin prensesin ve Siranuş'un bulunduğu gemi kaçırılırken herkes bir korkuya kapılmış olmasına rağmen tek mantıklı düşünen Heleni olmuştur. Heleni, durumu ne olursa olsun tek düşündüğü ve onu ayakta tutan şey Çiçyanof'tan intikam alma duygusuydu. Yaşadığı korku annesinin intikamını alamama korkusuydu.

Prenses Heleni, Hüseyin Kuluhan'ın sarayına getirilince bile terbiyesini ve davranışlarını bir köle olmasına rağmen asla bozmamıştır. Köle bile olsa hayatını bir prensese yakışacak şekilde geçirmektedir.

Tatlı diliyle Hüseyin Kuluhan'ın da kalbini kazanmıştı. Heleni hayatın zor şartlarında hayata tutunabilecek, kendisine sahip çıkacak bir genç olarak yetiştirmişti ve dolayısıyla her şarta ayakta durmayı iyi bilmekteydi.

Prensesin güçlü karakterinin yanı sıra roman bize onun çok merhametli biri olduğunu göstermektedir. Sırrını ne kadar çok sakladığını bilsek de Siranuş'u teselli etmek için tüm hikâyeyi önüne sermiş ve Siranuş'un attığı iftiralara rağmen susup hanımefendiliğinden ödün vermemiştir.

Prenses kendisinden emin, kararlı bir karaktere sahipti. Kendine ve planlarına o kadar sadık kalmıştı ki gerçekleştirmek için sonuna kadar mücadele etmiştir.

Heleni Kuluhan'ın sarayına bir köle olarak girmiş ve hak ettiği gibi bir prenses olmuştu. Fakat asla intikamından vazgeçmemişti. Hatta onun kalbini kazanabilmenin tek yolu onunla intikam işinde işbirliği yapıp yardım sağlamaktı.

Prenses Heleni tüm zorluklara karşı direnmiş ve tüm zorluklara ses etmeden katlanıp hedefine odaklanmıştı. Tüm bu süreç içerisinde hep bir prensese yakışır şekilde davranmıştı. Davranışları hep ince ve asildi ve dolayısıyla Heleni Hüseyin Kuluhan'ın gözdesi olmuştu. Han da Heleni'ye intikam alma konusunda yardımcı olacağına söz vermişti. Heleni sert karakterine rağmen yumuşak, alçak gönüllü bir kadındı. Fakat bu alçak gönüllü kadın hedefine ulaşmak için Han ile evlenmeye bile hazırды.

Sadece yardım isteği için kabullendiği bu evlilik az bir sürede Heleni için bir aşk hikâyesine dönüşmüştü. Han'ın bu kahraman karakteri Heleni'yi büyülemişti.

Prenses Heleni, Bakü Emiri ve Çiçiyanoğ arasında savaş çıkınca cesur bir kadın gibi sarayda kalmak yerine erkek kıyafetiyle savaşa gidip Han ile yan yana savaşmıştı.

Gilliom Sanc anlattıklarıyla Heleni'nin ne kadar da güçlü ve cesur bir kadın olduğunu göstermektedir. Bu olay okuyucuyu hayran bırakmaktadır.

Heleni'nin intikamını alınca sevinçten havalara uçan bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendini ispatlamış ve uğruna mücadele ettiği hedefe ulaşmış ve kendi gücü ile adalete ulaşabilmişti.

Sonuç olarak, romanda yaptığımız araştırmaya göre Gürcü kadın imgesi şöyle özetlenebilir. Gürcü kadın, güzel, beyaz tenli, fidan boylu, endamlı, ince belli, güler yüzlü, sade, doğal, badem gözlü, kendisini gören kişiye her şeyi unutturabilen bir kadındır. Gürcü kadın güzelliğinin yanı sıra kendisini daha da güzelleştiren bir karaktere sahiptir. Güçlü,

cesur, dayanıklı, terbiyeli, eğitimli, vatansever, tedbirli, kurnaz, kibar, kültürlüdür. Tek kusur hırslı olması ya da eğer işine gelirse acımasız olmasıdır.

Gürcü kadınlar güzel oldukları kadar güzel karaktere ve ruha sahiptir. Savaş ortamında Gürcistan'a ait adetleri, kültürü, dans ve müzik göstergelerini saklayan ve eskilere kadar uzanabilen bir inceliğe sahiptir. Gürcü kadın, gerekirse evlatlarını korumak için savaşa giren, erkek gibi hançer ya da başka bir silah kullanan, düşmanına korku uyandırmaktadır.

İmge olarak ise Gürcü kadını Ahmet Mithat Efendi bu romanda son derece pozitif bir şekilde biçimlenmiştir. Birkaç negatif özellik hariç kusursuz ve çok pozitif bir şekilde ortaya koymuştur. Romanın gerçek olaylardan oluşmasından dolayı tüm bu araştırma sonuçları son derece resmi ve gerçektir. Bir imge araştırmacısı eğer Gürcü kadın imgesini araştırmak isterse Ahmet Mithat Efendi'nin 1889 yılında yazılmış olan Gürcü Kızı Yahut İntikam romanı son derece sağlam bir kaynak olarak değerlendirilebilir.

3.1.3. Erkek İmgesi

Gürcü Kızı Yahut İntikam romanında kadın imgesine bakıldığı zaman, yazarın romanda Gürcü kadın imgesini son derece pozitif çizdiği görülür.

Kitapta anlatılan dönemden anlaşıldığı üzere Gürcüler, bir millet olarak sürekli bağımsızlık mücadelesi vermek zorundaydı. Savaş döneminde bağımsızlık mücadelesinde kadınlar da erkekler de rol almaktadır. Dolayısıyla kadınlardan da erkeklerden de aynı şekilde cesur ve güçlü olmaları isteniliyordu. Tabii ki de böyle şartlarda büyüyünce artık cesur olma ya da güçlü olma unsuru herkeste doğuştan olması beklenmekte ve herkes son nefese kadar düşmanın karşısına çıkması gerekmektedir.

Kadın imgesi bölümünde bu mücadeleyi canlı bir şekilde mülahaza ettik. Erkek imgesine gelince;

Romanın başlangıç kısmında yazar, Gürcü erkekler hakkında bir genelleme yapmaktadır. Gilliom Sanc'ın anlatımlarına göre Gürcü erkekler cesur olmalarının yanı sıra yumuşak, sakin, iyi huylu, halim selim ve mütevazı insanlardır. Gürcü erkekler kendilerini Avrupa medeniyetinden getirilmiş birçok ahlaksızlıklarından da uzak tutmuşlar ve böylelikle son derece doğal, saf kalmayı başarmışlardır. Gürcü erkekler sürekli, ülkeyi,

ailelerini ve kendilerini korumak için tarih boyunca farklı taraflardan gelen düşmanlarla savaşmışlardır. Kitap yazıldığı dönemde Gürcistan'ın en belirgin düşmanı Rusya idi. Gürcü yiğitler de sürekli bir mücadele ve savunma halinde olmuştur. Bu yaşam şartları onları son derece cesur, korkmaz ve güçlü kılmıştır.

Yine Gürcülerin zaman zaman taşkınlık ettikleri de kitapta geçmektedir. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir. “Demek oluyor ki bu adamlar (Gürcüler) vaktiyle bir suret-i müdhişede haydutluk ederlermiş. Haydutlukta bunların derecesine gelmiş bir millet daha farz olunamaz.”

Yazarın da söylediği gibi taşkınlık yapma konusunda bu insanlarla kimse başa çıkamaz. Rusya'dan kendileri korumak için Daryal (isminden de anlaşıldığı gibi dar –yol) geçidini tutmuşlar ve onları yeni bir mücadeleye sevk etmişlerdir. Bu taşkınlık yapan cesur dağlılar aynı zamanda da sözüne son derece sadık, yeminlerine bağlı, vefalı insanlardır.

Bu dağlı, taşlı bölgede yaşayan Gürcüler için yaş tahmininde bulunmak çok zor bir iştir. Gürcü ihtiyarları Avrupa ihtiyarlar gibi yaşlılığın getirdiği sorunları belli etmezler. Mesela 100 yaşında bir Gürcü'nün vücut yapısı zinde ve sağlıklıdır. Titreklik gibi yaşlılığın getirdiği hastalıklardan ve problemlerden uzaktırlar.

Gürcüler ata binme konusunda çok maharetlidir. Onları doğanın her şartında koşturabilen Kafkaslılar, hem süvariliği hem de piyade cengâverliğini birleştirmişlerdir.

Daryal'ın geçidinden geçerken yolun ne kadar dar olduğunu fark eden Gilliom Sanc şaşkınlıkla üstüne şunları eklemiştir; “Bu yoldan hiç kimse hayvan sırtından geçmeye cesaret edemeyince Gürcü yiğitler ne hava durumuna ne de mevsime bakmadan bu yollarda at bile koşturuyorlarmış.”

Bu genellemeden sonra ilk erkek kahraman Peşav'ın Prensi, Prens Gadilla'nın oğlu Prens Danyal Bey'dir.

Yazar, Prens Danyal'ı karakterize ederken onun öncelikle misafirperver, Hristiyan bir Gürcü olduğunu açıklar.

Peşavlılar onu saygıdan dolayı’’ Prens Danyal’’ olarak anmaktadır. (Gürcistan'da ülkenin yönetimini Ruslar ele geçirince tüm kraliyet ailelerinden statülerini almıştır).

Prens Danyal uzun boylu, yapılı, güzel yüzlü, hareketleri son derece saygı içeren, mütevazı bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Prens olmasına rağmen çok alçak gönüllü, terbiyeli, azimli, insanları seven ve hiç öfkelenmeyen birisidir.

Prens Danyal'ın misafirperver olduğunu yukarıda da belirtmiştik. Peşava gelen tüm misafirler ilk onun konağında misafirlik ederlermiş ve daha sonra ise güzel Peşav'ını gösterip gezdirmek için prens misafirlerine kendisi rehberlik edermiş. Hatta çok meşhur olan Gürcülerin misafirperverlik geleneğini gösterip misafirlerinden ısrarla bir gün daha kalmaları rica etmiştir. Misafirlerini o kadar memnun bırakmış ki, Gilliom Sanc'ın yola çıkarken gözleri bile yaşarmıştır.

2. Erkek kahramanımız ise Prens Danyal'ın babası Prens Gadilla'dır. Prens Gadilla romanın ana karakterlerinden biridir. Kendisi oğlundan (Prens Danyal) daha iri ve kuvvetli, eski Gürcü terbiyesini almış son derece cesur ve öfkeli birisidir. Tüm hayatı boyunca Ruslara karşı mücadele vermiştir.

Gadilla'nın öfkeli biri olduğunu söylemiştik fakat öfkeli olmasının yanı sıra olabildiğince merhametliydi. Ona el kaldıran Tigran'a bile ölüm cezası vermeyip hayatı boyunca çekeceği bir ceza vermiştir ve bu olay ne kadar gururlu olduğunu göstermektedir.

Gadilla arkadaşlarına ve dostlarına son nefesine kadar sadık kalan bir kişidir. Arkadaşları için canını bile vermeye hazır olan, onlara son nefesine kadar sadık kalan bir kahramandır.

Prens Gadilla uzun boylu, gayet cesur, vakarlı ve ömrü boyunca yüzü gülmemiş birisidir. Hayatını bir bağımsızlık mücadelesine adanmış olan bir zattır. Hayatı boyunca Ruslar dahi kimseye boyun eğmemiş şerefli ve namuslu birisidir.

Gadilla karakteri hakkında diyebileceğimiz tek olumsuz taraf ise ırkçılıktır. Yazar bunu şu şekilde ifade etmektedir. “Benim boynumu şu Ermeni'nin kılıcı ile mi vurduracaksınız? Şu kama elimde olduğu halde böyle birkaç Ermeni'den maada birkaç da Gürcü yere serebileceğimi düşünmüyor musunuz?”⁴⁶

Prens Gadilla yaşadıklarından dolayı biraz hırslı ve kinci de olduğu anlaşılmaktadır. Kendisine ihanet edip, tutukluyken vuran Tigran'ı bulup cezalandırmak için elinden geleni

---

⁴⁶ Ahmet Mithat Efendi. *a.g.e.*, s. 466.

yapmış ve hedefine ulaşmıştı. Prens Gadilla, elleri bağlanmış bir halde olsa bile bir kıvranışıyla etraftakileri dehşete düşürebilen, bağlanmış olan elleriyle bile güçlü kalabilmeyi becerebilen ve son nefesine kadar savaşan cesur bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Prensın karşısına ne kadar nefret ettiği bir düşmanı çıksa da onun konağında misafir olarak bulunuyorsa ilk önce bir misafire göre ağırlar, hal hatır sorar ve asıl işine ondan sonra karar verirdi. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir; “Bizi doğruca Gadilla’nın karşısına çıkarmadılar. Bir dairede misafir ettiler. Hatta izzet ve ikramımda da kusur etmediler. Elim, ayağım çözüldü ve kemaliyle serbest olduğum halde üç gün üç gece misafirlik ettim. Halimi, hatırımı sorduktan sonra nöbet muahezeye geldik.”⁴⁷

Tigran’ı tutuklayınca da böyle olmuştur. Kendisi üç gün Gadilla’nın misafiri olmuş ve bir misafir muamelesini görmüştü. Gadilla’nın karşısına çıkınca Tigran ilk olarak bir misafire uygun olarak mertçe, kendisine ihanet eden Tigran’a hal hatır sordu ve sorguya ondan sonra geçmiştir. Fakat sorgusunu iyi niyeti kadar ağır ve sert bir şekilde yapmıştır.

Prensın merhamet duygusu ne kadar büyükse, cezalandırma çeşitleri de o kadar büyük ve ağırdır. Dolayısıyla intikam almak için elinden geleni yapan, gururunu, ismini koruyan ve ülkesinin kemirilmesine izin vermeyen birisidir. Ayrıca, misafirperver (misafirperverlik tüm Gürcülere özgü bir karakter özelliğidir.) sadık, gururlu, önder, vakarlı, akıllı ve en önemlisi tüm gücü, iradesi ile savaşçı karaktere sahip bir kahraman tipidir.

Gürcü Kızı Yahut İntikam romanında Prens Gadilla cesur, güçlü ama öfkeli birinin imgesini yaratmaktadır.

Prens Gadilla ve Prens Danyal gibi yiğit, son derece dürüst, sadık, cesur karakterleri konuşurken işin diğer tarafını da unutmamak gerekmektedir.

Romanın bir tarafında Prens Danyal ve Prens Gadilla gibi insanlar varken bir diğer tarafında ise Çiçyanof ve Kalatosof gibi aldatıcı ve ikiyüzlü insan karakteri bulunmaktadır.

---

⁴⁷ Ahmet Mithat Efendi *a.g.e.*, s.S.488.

Çiçyanof, her ne kadar Ruslara hizmet etse de Gürcü asıllı hanedanlarından birisidir. Kendisi bildiğimiz üzere son derece çıkarıcı, Rus Çarlar'ın gözüne girebilme amacıyla her alçaklığı yapan, kendi akrabalarına ve halkına (Gürcüler kast edilmiştir.) ihanet eden birisidir. Gürcüce'yi iyi bildiği halde Gürcülerle Rusça konuşup çevirmen aracılığıyla irtibat kuran, kendisinin hep bir üst seviyede tutulmayı hak ettiğini düşünen bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çiçyanof karakteri tedbirli, planlı kurnaz ve aldatıcı bir karaktere sahiptir. Cesur birisi değildir ve sürekli Rus hükümetinin arkasına saklanmaktadır. Kendini büyük gören Rus Çarlar'ın sözünü hep dinledi ve asla kendi ülkesini ya da kendi kişiliğini savunmak için diremedi. Hatta diyebiliriz ki Çiçyanof'un kendi kişiliği, kendi karakteri yoktu. Rusya tarafından ne denilirse onu yapan bir karakterdir.

Çiçyanof'un karakterine benzeyen bir başka karakter de adı Kalatosof diye geçen bir kahramandır.

Kalatosof ihanetçi, asla ve hiç kimseye sadık kalmayan, sürekli zenginliğin peşinde olan, kendi öz evladını bile soymaya kalkan bir baba karakteridir. Para ve zenginlik sebebiyle evliliğin kutsal bağına giren bir koca, Kraliçe Meryem'i sadıklığına inandıran ve arkasından bıçak saplamaya kalkan bir hizmetçidir. Çiçyanof'la birlik olup Meryem'in arkasından işler çeviren fakat eline fırsat geçince Çiçyanof'u da satan bir iş birlikçi, para için her türlü ihaneti yapan bir zattır.

Kalatosof tembel bir karakterdir. Hatta o derece tembeldi ki, tembelliğini kendisinden çocuğuna nakletmişti. Kendisi genetik tembelliğe sahipti. Sürekli kolay para kazanma yollarının peşinden koşan, kötü huylara, negatif karaktere sahip bir kahramandır.

Bir yandan Gadilla ve Danyal gibi asil karakterler varken diğer yandan da hain, ikiyüzlü, aldatıcı, daima kötü niyetli, kindar karaktere sahip Çiçyanoflar ve Kalatosoflar karşımıza çıkmaktadır.

Yazar öncelikle Gadilla ve Danyal adlı kahramanlardan yola çıkarak Gürcü erkeğinin pozitif, cesur ve sadık olduğu imgesi çizmektedir. Devamında ise bizlere Çiçyanof ve Kalatosof adlı karakterleri tanıtarak pozitifliğin hemen ardından gelen o olumsuz yüzü bizlere tanıtmaktadır.

Gürcü kadın ne kadar efendi, cesur, güçlü, son derece pozitif imge taşıyan karakter olsa da erkek imgesi romanda sürekli bir ikilem yaşamıştır ve bu da kişilerin yaşadığı yerlere göre değişen bir unsurdur. Örneğin Gadilla ve Danyal karakterlerinin ikisi de Gürcistan'ın dağlık bölgesinde yaşadığı için karakterleri sert, cesur, öfkeli, fakat adaletçi, sözüne son derece sadık olanlardır.

Çiçyanof'a ve Kalatosof'a gelince ise ikisi de şehirde yaşayan ve Rus etkisine tahammül edemeyen zayıf, ikiyüzlü, korkak, Çar Rusya'nın arkasına saklanıp kendi vatandaşlarına ihanet eden, aldatıcı kişiliğe sahip kahramanlar karşımıza çıkmaktadır.

Kısacası erkek imgesi konusunda bir ikilem bulunmaktadır. Gürcü Kızı Yahut İntikam romanında cesur, sadık, güçlü ve diğer yandan da korkak, aldatıcı, başkasına (Rusya'ya) yani daim düşmanımıza bağlı olan bir erkek imgesi çizilmiştir.

Romandaki kadın ve erkek imgesi ele alındıktan sonra bu bölümde Gürcülerin misafirperverliği, kültürü, giyiniş tarzları, adetleri ve yemek kültürlerine dair imgeler ele alınacaktır.

Misafirperverlik; Hikâyeye başlar başlamaz yazar, dağlıların (dağlı bölgede yaşayan Gürcüler) Kafkasların misafirperverliğinden ve mükemmel ahlaklarından bahseder. Hatta Gürcüler yaptığı rehberlik görevlerinden bile ülkelerine gelen misafirlerden ya da turistlerden ücret talep etmemektedirler. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir, “Sohumkale'ye gelinceye kadar bu delilleri de pazarlık ederek alırken ondan sonra delillerimiz gece misafir kaldığımız hanelerin kendi adamlarından verilmeye başladı. “Hatta bunların ücretleri mürüvvetimize havale edilen bahşişlerden ibaret kalıp Kuhistan'a doğru ilerledikçe geceleri beytutet ve maişet masarifimiz dahi gönlümüzden ne kopar ise verilecek olan bahşişler ile tediye olunmak yolunu tuttu.”⁴⁸

Gilliom Sanc, Gürcülerin misafirperverliklerini Peşava, Prens Danyal'ı anlattığı kısımda açıklar. Şöyle ki;

Gürcüler konaklarına gelen yabancıları görünce selamlaşmak ya da saygı göstermek için hemen misafirlere koşarlar. Bu biraz da meraktan olabilir. Fakat herkes yeni gelen misafirlere karşı çok merak duymakta, tanışmak ve sohbet edip gelenlerin ülkeleri, kültürleri hakkında daha da çok bilgiye sahip olmak istemektedir.

⁴⁸ Ahmet Mithat Efendi. *a.g.e.* s. 420.

Misafirler için özenle ayarlanmış olan misafir odaları çok düzgün, muntazam odalardandır. Gürcülerin misafir ağırlamak için hep hazırlıklı oldukları odalardan da belli olmaktadır. Odalar en güzel eşyalarla dizilmiş, ay, kurt, keçi postlarıyla süslenmiştir.

Yerliler tarafından selamlaşma, ‘‘hoş geldin ‘‘ deme usulü bile çok özenle düzenlenmiş ve misafirlerine tek tek yorulmadan saygı gösterme kültürü benimsenmiştir.

Gilliom Sanc’ın da açıkladığı gibi Prens tarafından selamlaşmak ve misafirlerinin hal hatır sorması için gönderilen kişiler, misafirlere iltifatlarını sunarak son derece terbiyeli ve mütevazı bir şekilde selamlamaktadır. Bir yandan selamlaşma töreni gerçekleştirirken diğer yandan da misafirler için ayrılan odaların hazırlıkları yapılmaktadır. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir. ‘‘birkaç delikanlı odanın sağ ve sol taraflarındaki setler üzerinde bulunan postları alelacele toplayıp kaldırmaya başladılar.’’⁴⁹

Gürcüler misafirler için hazırlanan odalarda pahalı ve güzel eşyalar bulundurmaya özen göstermektedir. Kitapta misafirler için Suriye ipeğinden imal edilmiş yorganları getirip ve misafirlere konforlu iki yatak hazırladıkları belirtilmektedir. Ayrıca uzun yoldan gelen misafirler banyo yapmaları için gerekli malzemeler de ayarlanmıştı. Buradan yola çıkarak Gürcü geleneğinde misafiri memnun etmek son derece önemli olduğu anlaşılmaktadır. Yazar; Prens Danyal da misafirlerini ‘‘tebessüm-i mültefitane ‘‘⁵⁰ ile karşıladı diye eklemektedir.

Gürcü kültüründe biraz sohbet ettikten sonra mutlaka bir masa kurulur ve misafirlere yemekten önce çok meşhur olan Gürcü şaraplardan ikram edilir. Misafir yemeğinde ise geleneksel yemeklerin yanında mutlaka etli yemeklerin de bulundurulmasına özen gösterilir.

Gürcülerin adetlerinden biri de misafirlere kültürlerini ayrıntılı bir şekilde göstermektir. Prens Danyal da misafirlerinden bir gün daha kalmaları rica ederek güzel ülkesini gezdirmek istemiştir.

Gilliom Sanc, Gürcistan ‘a gezmeye gelen insanların hiçbir sorunla karşılaşmayacağını nakletmektedir. Gürcüler son derece misafirperver oldukları için bu bölgede hiçbir sıkıntı ile karşılaşmaz. Yazar şu şekilde nakletmektedir; ‘‘Bu acayip halkı

⁴⁹ Ahmet Mithat Efendi. *a.g.e.*, s. 429.

⁵⁰ Ahmet Mithat Efendi. *a.g.e.*, s. 429.

ziyaret arzusuna düştüm. Bize bir ziyanları dokunup dokunmayacağını sual eylediğimde tercümanım kendiliğinden temine cesaret aldıktan fazla yine o civar ahalisinden dahi sual eyledikte o da bu halkın fevkalade misafirperver olduklarına ve kendi istimanları altında bulunan misafirlere zararları dokunmak şöyle dursun onların muhafazası uğrunda feda-yı cana kadar göze aldıklarına delilimiz dahi şehadet ve tevekkül etmekte herçi-bad-abad bu kavmi de ziyaret azmine düştüm.’⁵¹

Giyim: Yazar Gürcülerin giyim tarzını çok farklı bir biçimde anlatmıştır ve “Gürcüler İstanbulluların giydikleri setri elbiseye benzeyen, etekleri kırmalı, göğsü kopçalı bir setri ve pantolon ile kundura giyer, başlarına da Rus şapkası geçirirler” demektedir.

Yukarıda anlattığımız genel bir giyiniş tarzıdır fakat Peşavlılar hala biraz farklı giyinirler. Çerkezlerin giydikleri gibi uzun, göğsü beyaz ve sarı kalıptan elbiseler giyer, başlarına ise kuzu derisinden yapılmış Tatar kalpağı ile Acemi papağı külah takarlar.

Kadınların ise bir zamanlar Doğu tarafından giyilmesi adet olan uzun etekli ve yırtmaçlı entari ve aynı kumaştan şalvar giyerler. Başlarına da kısa koni biçimde canfes başlık takarlar.

Bu kısa metinden hareketle Gürcülerin komşu milletlerden etkilendikleri ifade edebiliriz. Bu etkilenme en çok da giyim konusunda ortaya çıkmaktadır.

Yemekler: Romana göre Gürcüler kahvaltıda çok da ağır olmayan çay, süt, kaymak, çeşitli reçeller ve taze yumurtadan meydana gelen yemekler tüketirler.

Akşam ya da öğle yemekleri ise daha ağır, mutlaka etli yemeklerden oluşur. Mesela keçi etinden yapılmış kebab ve bunun yanında da yumurtalı köfte bulunur. Misafir sofrasına gelince ise bir sürü farklı çeşit, keçi şiş, kebab ve çeşitli köftelerden oluşan misafir masası kurulmaktadır. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir. “Bir tarafa beş altı kadar keçi şişleri dizilip kebab edilmekte ve diğer tarafta belki yüz kadar şahin, tabak, tepsi bir güzel et’ime sergisi teşkil eylediği görülmekte idi.”⁵²

Anlaşılan çoğunlukla Gürcü sofrası etli yemeklerden oluşmaktadır ve etten yapılmış yemeklerin bir sürü çeşidi bulunmaktadır.

⁵¹ Ahmet Mithat Efendi. *a.g.e.*, s. 425.

⁵² Ahmet Mithat Efendi. *a.g.e.*, s. 446.

Evler: Muntazam odalar bulunmaktadır ve odanın iki tarafında kilimler, ayı, kurt ve keçi postları dizilmiştir. Yazar; “odanın dört tarafı tavana bir arşın mesafeden raflarla bölünmüştür.” Odadaki raflarda ise tabak, çanak, çömlek, kalaylı sahan, şişe ve kadeh, maşrapa tarzı eşyalar bulunur fakat tüm bunlar tamamen süs amaçlıdır.

Doğa ve Şehir anlatımları: Gilliom Sanc Peşav’a ulaşmak için geçtiği dağlı bölgeden söz etmektedir. Daryal geçidi Gürcüler tarafından Ruslar’a karşı kendilerini savunmak için kullanılmıştır. Geçitler ve o taraflara giden yol o kadar dardır ki bu yollardan sadece tek bir insan geçebilirdi. Hatta hayvan sırtında bu yollardan geçmek mümkün değildir. Fakat Gürcüler bu yollarda at bile koşturuyorlardı. Hatta Gilliom Sanc bu yolların dehşet verici olduğunu belirtmektedir. “Bu yolların ne kadar müthiş olduklarını hakıyla anlatmak kabil değildir. Bazen öyle yerlerden geçtik ki yolun arzi bir hayvan basabilmeye ancak müsait... Hele bazı yerlerde şu dar yol dahi münkatı olduğundan yerlerinin boylu boyuna uzatmış uzun ağaçlar üstünden geçmek lazım gelir. Böyle olan yerlerden geçildiği zaman yolun alt tarafına bakmaya insanların değil hayvanların bile cesareti kalmaz ve herkes yalnız bastığı yere bakar”⁵³

Bu yollar, alt tarafı birkaç yüz metre derinliğinde dimdik uçurum ve üst tarafı birkaç yüz metre yüksekliğinde bir kayalıktır, daha doğrusu bu bölge kayalıklardan oluşmaktadır. Daryal geçidi iki yüz elli metreye varan büsbütün dar bir geçitten oluşmaktadır. Geçit bitince, gelen yolcular uzun bir vadiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Vadi dağlarla kaplıdır ve etrafı ise meşe, çam, kestane, cımşir ve fındık gibi ağaçlarla doludur.

Daryal geçidi bitince iki köy görünmektedir. Birisi boğazın hemen iç tarafında diğeri ise beş kilometre uzaklıktadır. Yine Peşav bölgesi anlaşıldığı kadarıyla dağlı bir bölgeden oluşmaktadır. Burası daha çok yeşillik, kayalık ve dağlık bir yerleşim yeridir. Şehir bölgesi ise dağ bölgesinden hem coğrafya bakımından hem de yaşam tarzı bakımından çok farklıdır.

Örnek olarak Gürcistan’ın başkenti Tiflis’i alınacak olursa. Yazar şehir hakkında şunları söylemektedir; “Tiflis şehri Gürcistan’ın payitaht-ı olduğu gibi oraları Rusya Devleti kendi idaresine geçirdikten sonra dahi yalnız Gürcistan vilayetinin değil bütün kıt’a-i Kafkasya’nın merkez-i idaresi hükümeti almıştır. Tiflis şehri eski Tiflis ve yeni Tiflis olarak ayrılmış ve kaplıcalar mahallesi ve Dağ Mahallesi namıyla birtakım aksama

⁵³ Ahmet Mithat Efendi. *a.g.e.*, s. 426.

münkasım olup, onlardan ecnebilerin müracaatgahı olan mahalle yalnız yeni Tiflis'tir. Hükümet konağı ve erkân-ı harbiye dairesi ve birkaç kışlalar Jimnaz denilen mekteb-i kebir burada bulunduğu gibi binden mütecaviz dükkânı, havi büyük çarşı ve kervansaraylar dahi burada bulunduğundan bu şehir her cihetiye ehemmiyeti yeni Tiflis mahallesinde içtima eylemiştir. Sokakları gayet geniş ve muntazam olup ancak binalarının tarz-ı mimarisi işte bu yeni Tiflis şehrini Avrupalılık ile Asyalılık arasında müşterek gösterir...⁵⁴

Yukarıda alıntıda da anlaşılıyor ki Tiflis'in iki bölgeden oluşmaktadır. Bir tarafı eski tarihini gösteren, tüm şartlara rağmen değişmeyen ve tarihini koruyan, diğer tarafı ise modern hayatı olan, hareketli ve eğitimi merkezine alan bir şehirdir. Tiflis Gürcistan'ın yeni ve eski medeniyetlerini birleştiren bir şehridir.

Tiflis'in kuruluş hikâyesi hakkında Gilliom Sanc'ın tercümanı Baron Mihran şöyle demektedir. Bu şehirde bol miktarda maden sular ve kaplıcalar bulunduğu için Gürcüler bu şehre ''Tbili Kalaki'' adını vermişlerdir. Tbili Kalaki ''sıcak şehri anlamına gelmektedir.''

Yukarıdaki bilgilere ek olarak Gürcistan'daki eğitim seviyesinden bahsetmek mümkündür. Çünkü romandan da anlaşıldığı üzere Ermenistan ve Azerbaycan gibi komşu milletler dil ya da farklı bir eğitim almak için Gürcistan'a, tam olarak da başkent Tiflis'e gelmektedirler. Kitapta belirtildiği gibi Fransızca ya da başka yabancı dillere hâkim olmak için Gürcistan iyi bir seçenektir.

Özetle Ahmet Mithat Efendi'nin romanında Gürcü imgesi olarak tarihini, dilini, kültürünü iyi bilen, marifetli, düzgün konuşmayı bilen, biraz da olsa sözü uzatıp konuşmayı seven, son derece misafirperver insanlardır. Gürcüler kendisini ve ülkesini savunmak için kadın erkek demeden eşit seviyede savaşan, sözüne ve hedefine sadık olan insanlardır. Adetlerine ve geleneklerine sadık, selamlaşma samimiyetini asırlardır koruyan, saf ve namuslu insanlardır.

---

⁵⁴ Ahmet Mithat Efendi. *a.g.e.*, s. 497.

3.2. “Tamara Gürcü Kraliçesi” Romanında Gürcü İmajlar

3.2.1. Kitap Hakkında Bilgiler

Yazar Faruk Albay 1958 yılında Artvin ilinin Şavşat ilçesinde doğmuştur. Faruk Albay, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesinde Kilis ve Artvin İl Tarım Müdürlüklerinde ziraat teknikleri olarak görev yapmıştır. Maalesef yazar hakkında çok bilgi mevcut değildir. Biz de kitaptan yola çıkarak kendisi hakkında bilinen en önemli unsurları göstermeye gayret edeceğiz. Faruk Albay bu kitabı yazmak için gerekli kaynaklara ulaşmak amacıyla Gürcistan, Batum, Shota Rustaveli devlet üniversitelerinin hocalarından, Profesör Şuşana Putkaradze ve Profesör Cemal Putkaradzedden yardım almıştır. Kitap çok yönlüdür. İlk olarak iki ülke arasında olan tarihsel ilişkileri, tarih boyunca geçen bütün olayları farklı kaynaklardan bulup anlatmaktadır. Böylelikle roman iki ülkenin kaynaşmasına yardım sağlayacak ve Türk ya da Gürcü okuyuculara da birbirleri hakkında daha da çok şey okuyarak öğrenme hissini uyandıracaktır.

3.2.2. Kraliçe Tamara İmgesi

Kraliçe Tamara tüm tarihi belgelerde çok güçlü bir hükümdar olarak anılmaktadır. Kraliçe Tamara Gürcistan’a “altın çağı” yaşatan bir kraliçe olarak bilinmektedir. Çok güçlü bir hükümdarın yanı sıra Kraliçe Tamara bir kadındır ve her kadına göre güçlü ve güçsüz tarafları bulunmaktadır. Ele aldığımız bu roman Kraliçe Tamara’yı bir kadın ve siyasi bir liderin yanı sıra kişisel özelliklerine, karakterine de vurgu yapmaktadır.

Gürcistan tarihi için ne kadar büyük önem taşıdığını bu çalışmadan anlayabiliriz. Kraliçe Tamara (Tamara-Thamar-Tamar-Tamari) Kral III. Giorgi’nin tek çocuğudur. Kraliçe Tamara’nın annesi ise Kıpçak Türk’ü Burdukhan (Gurandukht) prensesidir. Sadece Gürcistan için değil pek çok ülke için bir kadının tahta çıkması o devirde görülmeyen bir şeydi ve bu yüzden Kral III. Giorgi hala hayattayken Kraliçe Tamara’yı tahta oturtmak için elinden geleni yapmıştır.

Tüm kraliyet için en önemli olan Tamara, Bagratlar hanedanından gelmektedir.⁵⁵ Kraliçenin güzelliğine binlerce destan yazılmıştır. Faruk Albay’a göre Tamara’nın güzelliği tarihi kaynaklarda şöyle anlatılmaktadır; “Yaşadığı dönemde prenslerin,

⁵⁵ Faruk Albay ,*Tamara Gürcü Kraliçesi* ,Pazda Yayıncılık,2017, s.14

kralların, sultanların, hükümdarların, şehzadelerin, filozofların halkın ve yazarların gönüllerinde taht kurdu. Tarih sayfalarında, güzelliği ile ün salan bir kraliçedir...’’⁵⁶

Kraliçe Tamara'nın güzelliğinden bahsederken mutlaka kraliçeye hitap edilmiş olan ‘‘Kaplan Postlu Şövalye’’sinden söz etmemiz gerekir. Eser 1587 dörtlükten oluşmaktadır ve Şota Rustaveli tarafından, âşık olup, yanıp tutuştuğu, aşkına karşılık alamadığı güzeller güzeli Kraliçe Tamara'ya yazılmıştır.

Destan, seneler sonra hatta yüzyıllar geçtiğinde bile Gürcistan halkı için çok büyük bir önem taşımaktadır. Şota Rustaveli ise Tamara tarafından aşkına karşılık bulamayınca, kraliçenin güzelliğini her gün görmeye tahammül edememiş ve güzel memleketi Gürcistan'ı terk edip Kütüs'e yerleşmiş ve bir manastıra sığınıp keşiş olmuştur.

Yazar romanında Kraliçe Tamara için ‘güzeller güzeli’ , ‘ hayat dolu’ , ‘şahane kraliçe ‘ , ‘güzelliği ile dünyaya ün salan ‘ v.b. gibi ifadeler kullanmıştır.

Kraliçe Tamara güzelliğinin yanı sıra çok da güçlü bir kadındı. Ülkesini yöneten, dünya tarihine giren birkaç kadından biridir ve onun eşsiz, göz kamaştıran güzelliğini duymayan kalmamıştır. Dünyanın farklı yerlerinden gelen prensler, krallar, şehzadeler ya da şairler Kraliçe Tamara'ya âşık olmuşlardır. Gücünden ve güzelliğinden bahsederken mutlaka onun özel hayatına dair birkaç önemli hususta belirtmek gerekmektedir.

Kraliçe mutsuz bir evlilik yapmıştır ve bu evlilik kendisini çok yalnız hissetmesine sebep olmuştur. İlk evliliğini 1185 senesinde Rus Prensi ‘‘Giorgi Rusi’’ Rusça okunuşuyla ise ‘‘Yury Bogolyubsky’’ ile yapmıştır.

Kraliçe Tamara, Giorgi Rusi ile kendi rızası olmadan, devlet vezirlerinin isteği üzerine evlenmiştir ve evlilik süresi boyunca mutluluğa kavuşamamıştır.

Giorgi Rusi ile evli olduğu müddetçe kraliçe mutsuz buhranlarla ve huzursuzluklarla dolu bir hayat sürdürmüştür.

Kraliçe bu duruma dayanamayıp cesaretini toplayarak Giorgi Rusi'den ayrılmıştır. Fakat o sıradan bir kadın değildi, bir kraliçeydi ve dolayısıyla bu boşanmanın verdiği ruhsal çöküş ülkesinin de tahtının da sallanmasına neden olmuştur.

---

⁵⁶Faruk Albay *a.g.e.*, s. 15.

Kraliçe, eşinden ayrıldıktan sonra bir zamanlar Şavşat'ın dağlı bölgesinde bulunan köşkünde kalmaya karar vermiş ve kendini yalnızlığa, doğaya bırakmıştır. Gece gündüz bu huzurun, yalnızlığın ve sessizliğin arasında tek düşündüğü konu güzel ülkesi olmuştur. Güzel ülkesini, Gürcistan'ı koruyup genişletmesi gerekiyordu. Bir kadın hükümdarı, taht sahibi olarak güçlü kalmak zorundaydı. Komşu Selçuklu İmparatorluğu'ndan ülkesini koruması gerekiyordu. Kraliçe Tamara Giorgi Rusi'den ayrıldıktan, üç sene sonra ikinci evliliğini yapmıştır. Çünkü ülkenin ve tahtın başında bir erkeğin olması gerekiyordu. Tamara kendisi ne kadar güçlü olsa da tahtı bir prens olmadan yönetemiyordu. Dolayısıyla 1188 yılında kraliçe Tamara Gürcü Prensi Davit Soslan'la ikinci evliliğini gerçekleştirdi ve Davit Soslan ölene kadar kraliçenin eşi olarak kalmıştır. Kraliçe Tamara ülkeye hükmettiği süreçte binlerce zafere imza atmıştır. Bu zaferlerden birisi, 1202 senesinde gerçekleşmiş olan Pasinler (Basiane) savaşıdır. Tabi bu zaferlerde Prens Davit Soslan'ın büyük bir payı vardır. Kraliçe gerçekten mutlu muydu sorusuna cevap ararken tarihi kaynaklara baktığımızda diyebiliriz ki kraliçenin eline mutlu olabilme fırsatı geçmemiştir. Tüm ömrünü vazifesini yerine getirmek, ülkesini genişletip altın çağı yaşatabilmek için geçiren bir kadın olmuştur. Tek mutluluğu ülkesinin başarısıydı ve kraliçe sadece ülkesi için mutluluk duyabilirdi. Faruk Albay'ın romanına göre kraliçe, umutsuz aşka kapılmış ve tüm hayatı boyunca da bu aşkı kalbinde saklamak zorunda kalmıştır.

Kraliçe Tamara Selçuklu Sultanı Rükneddin II. Süleyman Şah'a âşık olmuş ve Faruk Albay'ya göre Tamara, Sultan'a evlenme teklifi içeren mektup yollamıştır. Ayrıca Sultan'dan evlenebilmeleri için İslam dinini değiştirme arzusunda da bulunmuştur.

Rükneddin II. ise mektubu okuyunca şiddetli bir öfke duymuş, kendisi de Tamara'ya âşık olmasına rağmen gururundan teklifi reddetmiş ve kraliçeye karşı savaş açma cesaretinde bulunmuştur.

Kraliçe Tamara ile evlenmeyi ancak hayal edebilen binlerce talebe, şehzade, prens ve kral varken Rükneddin II. Süleyman Şah'ın bu kadar güzel bir teklifi reddetmesi kraliçeye tokat gibi gelmiş ve doğal olarak gururuna yedirememiştir. Hem bir kadın hem de bir kraliçeye yakışacak bir şekilde o andan itibaren kendisini reddeden Rükneddin II. Süleyman Şah'a düşman olmuştur. Fakat aralarında olan tüm bu düşmanlığa rağmen Rükneddin II. Süleyman'ın ölüm haberini alınca kraliçenin içinde seneler evvel gömülmüş olan duygular tekrar ortaya çıkmış ve onu yeniden güçsüzlüğe düşürmüştür.

Kısacası Kraliçe Tamara ne kadar güçlü bir kadın maskesi taksa da aşka karşı sıradan bir kadın kadar narin, zayıf, korunmaya ihtiyacı olan, sevilmeyi isteyen, güçlü tarafının yanı sıra yalnızlığa kapılmış, aşka ihtiyacı olan bir kadındı. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir. “...yakasını bırakmayan, içinden geçirdiği ölüm ve savaş düşünceleriydi. İnsan kıyımı ile sonuçlanan bu durumlar, kraliçe de olsa bir kadın olarak içi daraltıyordu... Güzelliği ile dünyaca ünlü olan kraliçe Tamara üzerine boca olan karamsarlık önünde pes etmemek için direniyordu.”⁵⁷Bu durumun diğer yanı ise güçsüzlüğü değil de tam tersini gösterir. Güçlü biri olarak kraliçenin prensiplerine, dinine, kültürüne ne kadar sadık biri olduğu anlaşılmaktadır.

Faruk Albay özellikle şöyle belirtmektedir; kraliçe, kraliçeler kraliçesi, Gürcistan kültürünü ve mirasını Kafkasya üzerinden Anadolu’ya, özellikle Klarceti, Çoruh-Kür Havzasına getirip bağdaştıran bir liderdi. Tarihsel zamanın kraliçeler kraliçesi diye bildiği Tamara’nın yönettiği Gürcistan’ın kültür mirasını, Selçuklular zamanında Kafkasya üzerinden Anadolu’ya getiren, özel olarak Artvin Çoruh Kür Havzası kültürüyle bağdaştıran bir lider olduğunu tarihsel belgelerden anlıyoruz.”⁵⁸

Kraliçe Tamara güçlü ve başarılı bir liderin yanı sıra hem de güzelliğiyle meşhurdur. Romanda yazar onu sürekli kraliçeler kraliçesi, savaşta durmasını bilmeyen biri olarak anlatmıştır.”Yayından boşalan ve boşlukta nereye saplanacağı belli olmayan bir ok gibi, kraliçe Tamara’nın nerede duracağını belli değildi”⁵⁹

Kraliçe yeterince güçlü, cesur, güzelliği dünyaya yayılmış bir kadındı. Savaşçı, korkmaz, neredeyse tüm düzenlediği savaşlara kendisi de gider, gidemediği zamanlarda ise savaş bitene kadar askerleri için dua ederdi.

Kraliçe Hristiyan dinine sadık kalan, hiçbir şartta dinini değiştirmeyen, yüce Tanrı’ya dua edip ülkesi için zafer getirmesini isteyen bir kadındı.

Tamara’nın yok edici gücünden tüm komşu milletler (Selçuklular dâhil) korkardı. Kraliçe komşu Selçuklu İmparatorluğu’na yaklaşmışken Erzincan emiri Sultan’a bu sözlerle izah etmiştir:”Gürcü kraliçesi Tamara, burnunuzun dibine kadar gelmiş sayılır. Tamara, Kafkasya İmparatorluğunu kurmak amacını gütmektedir. Kafasında yatan

---

⁵⁷ Faruk Albay *a.g.e.*, s. 70.

⁵⁸ *a.g.e.*, s. 19.

⁵⁹ *a.g.e.*, s. 29.

Kafkasya hayalini gerçekleştirebilmek için bir tilki kurnazlığı ile gittikçe beyliğinizin sınırlarına adım adım ve sinsice yaklaşmaktadır.”⁶⁰

Yukarıdaki metinden yola çıkarak diyebilirim ki bir kraliçe olarak, bir hükümdar olarak ve yönetici bir kadın olarak, kadınlara özel olan kurnazlık ve sinsilik hareketlerini hedeflerini gerçekleştirebilmek için kullanmış ve hedefine hep ulaşmıştır.

Kraliçe Tamara hedefini hep yüksek tutmuş, tüm gücü ile Kafkasya İmparatorluğu’nu kurmak istemiştir ve hayalini gerçekleştirmek için Kafkasya bölgesinde hayatı boyunca çaba göstermiştir. Trabzon bölgesinde Bizans İmparatorluğu kurup hükmetmeyi yeğenine devretmiş ve böylelikle bir taraftan kendisini diğer taraftan da ülkesini korumuştur. Bizans İmparatorluğunu hep bir müttefik olarak yanında tutmuştur. Bu durumdan yola çıkarak kraliçenin stratejik zekâsının da altını çizmemiz gerekir.

Kocası Prens Davit Soslan, Kraliçe Tamara’nın gücünü arttırmak için her daim zafere ulaşmaya çalışıyordu. Davit Soslan sayesinde Gürcistan, Tamara döneminde gözle görülebilen bir güce ulaştı.

Faruk Albay romanda Kraliçe Tamara’dan sürekli ‘‘güzelliği dillere destan Gürcü Kraliçesi’’⁶¹ olarak bahsetmektedir. Yazar, Tamara’nın güzelliğini, dış görünüşünü az da olsa anlatmaktadır:

1. ‘‘Hatasız güzellikler sergileyen alnında ‘‘⁶²,
2. ‘‘...derin, badem renkli dingin bakışları’’⁶³,
3. ‘‘güzel gözleri’’,’’yapılı yay gibi kaşları’’⁶⁴,
4. ‘‘Tamara’nın badem rengindeki gözleri’’,’’güzeller güzeli Kraliçe Tamara’’⁶⁵
5. ‘‘Güzel kraliçenin gök mavisi elbisesi ve koyu kahverengi nakışları’’⁶⁶

---

⁶⁰ *a.g.e.*, s. 31 .

⁶¹ Faruk Albay *a.g.e.*, s. 43.

⁶² *a.g.e.*, s. 69.

⁶³ *a.g.e.*, s. 80.

⁶⁴ *a.g.e.*, s. 83.

⁶⁵ *a.g.e.*, s. 87.

⁶⁶ *a.g.e.*, s.101.

6. ‘‘Yuvarlak omuzları, ok gibi kalkık duran göğsü, belinin yarısına kadar inen saçlarının dolandığı iki uzun örgü’’⁶⁷

7. ‘‘göz dolduran güzelliği, güzelliğinin ünü dünyaya yayılan, biçimli kaşları, siyaha çalan gözleri, anlatılanlardan daha da güzeldi.’’⁶⁸

8. ‘‘Baskınlık sergileyen duruşu, dünyada onun gibisi yokmuş gibi düşündürür.’’⁶⁹

9. Kraliçe Tamara’nın ziyaretine gelen ulak ‘‘şatafatlı lüks sarayında, koltuğunda oturan Tamara’nın ihtişamlı duruşunu tamamlayan güzelliği karşısında birinci etapta kısa bir sarsıntı geçirdi.’’⁷⁰

10. ‘‘İşıltılar saçan kraliçe’’⁷¹

Saraya gelen önemli yabancı misafirler, kraliçenin bu eşsiz güzelliği görme mutluluğuna erişiyorlardı ve bu büyüleyici güzelliğin karşısında hayretlerini gizleyememekteydi.

Kraliçe hem çok güzel hem de çok merhametliydi. Buna ilk örnek olarak boşanmadan sonra olan olayları ele alabiliriz. Boşanınca ilk kocası Giorgi Rusi tahtı kaybetmeyi içine sindiremedi ve saraydaki feodallerin(devlet işlerinde kraliçeye yardımcı olan asiller.) yardımıyla isyan edip tahta dönme girişiminde bulundu. Fakat kraliçe bu isyanı sonlandırıp Giorgi Rusi’yi affederek canını bağışlamıştır. Bir kraliçe olarak bu isyan sonucunda kolaylıkla Giorgi’nin kellesini alabilirdi fakat yapmadı. Çünkü kraliçe çok merhametliydi.

Kraliçe Tamara hep düşünceliydi. Rahatça düşünebilmek ve karmakarışık duygularını dindirebilmek amacıyla hep Şavşati’nde bulunan kaleye giderdi.

Tüm duyguları, benliğinin arayışındaydı Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir. ‘‘Tamara’nın düşünceleri karmakarışıktı. Duyguları sele kapılmış kayak gibi yalpalanıyordu.’’⁷²

---

⁶⁷ a.g.e., s.147.

⁶⁸ a.g.e., s. 160.

⁶⁹ a.g.e., s.161.

⁷⁰ a.g.e., s.187.

⁷¹ Faruk Albay a.g.e., s.188.

Kraliçe genç yaşına rağmen siyaset, tarih, coğrafya gibi bilimleri çok iyi bilirdi ve savaş esnasında bu bilgilerinden dolayı hep doğru bir taktik uygulamıştır. 'Yetişmiş olduğu çevreye göre tarihsel, kültürel, dinsel, sosyal değerler bakımından oldukça üstün bilgilerle ve becerilerle yüklüydü Tamara''.⁷³

Kraliçe bile olsa savaşta ortaya çıkan sonuçlar bir kadın olarak Tamara'yı çok daraltıyordu. Ölüm, insan kıyımı düşünceleri kraliçeyi fazlaca üzmekteydi.⁷⁴

Bu güzel yüzün ve terbiyenin yanı sıra kraliçenin çok farklı bir çekiciliği vardı. Mesela dünya edebiyatında çok ünlü bir isim olan Şota Rustaveli ona aşk destanı yazmıştır. Hepimizin de bildiği gibi "Kaplan Postlu Şövalye" isimli eser Kraliçe Tamara'ya hitap edilmiştir.⁷⁵

Kraliçe sürekli yalnızlık buhranları geçiriyordu. Gençken sürekli geleceğini düşünmekten kendini alamıyordu. Biraz ileri yaşlarda ise hep geçmişini, babası kral III. Giorgi'yi, yaşadığı olayları düşünüp duruyordu. Hatta son günlerinde hep geçmişine yönelmişti. Kraliçe hep geçmişte yaşadığı güzellikleri düşünmekteydi. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir;⁷⁶

"Kraliçe bir an yine babasını hatırladı. Genç yaştaki bir kraliçenin, devlete hükmetmesinin yanlış ve yerinde olmayacağı yönünde sesler yükselmeye başlamıştı."

Kraliçe devlet işlerinde bazı konularda baskı altında kalmıştır. Bir kadın olarak elinde yeterince güç bulamayıp vezirlerinin sözünü dinlemiş ve sarayda kendisine son sadık olan kıpçak liderlerini görevden almak zorunda kalmıştır. Geçmişini düşündüğü zamanlarda pişman olduğu konulardan biri de bu konuydu.

Saraydaki soylulara, aristokratlara ve vezirlere karşı zayıf düştüğü diğer bir konu da birinci koca seçimidir. Bir kraliçe olarak bir kadına ait mutluluğu asla elde edememiştir. Kendisi Giorgi Rusi'nin teklifini değerlendirmek için zaman istemiştir. Fakat istekleri dikkate alınmadı ve Giorgi Rusi ile aceleyle, istemeyerek evlendirildi.

---

⁷² a.g.e., s. 63.

⁷³ a.g.e., s.73.

⁷⁴ a.g.e., s.70.

⁷⁵ a.g.e., s.74,75.

⁷⁶ Faruk Albay a.g.e., s.79.

Fakat bu durum kraliçenin zayıf bir kişiliğe sahip olduğu anlamına gelmiyordu. Çünkü kendisi de diğer komutanlar gibi onların yanında bir erkek cesaretiyle haykırıyordu;

“Kraliçe Tamara ile komutanı atlarının üzerinde, yanında askerler ve yayalarla yola çıkmışlardı”⁷⁷

Kraliçe Tamara atalarının yaptırdığı eserlerden, tarihinden hep gurur duymuştur:

“Tamara atından indi. IX. asırda ataları tarafından inşa edilmiş olan, Hristiyan

Dininin bölgedeki merkezini temsil eden kiliseyi bir müddet seyretti.”⁷⁸

Dolayısıyla kraliçe çok duygusal bir kişiliğe sahipti ve buna örnek olarak bir sonraki alıntıyı alabiliriz:

“Kraliçe Tamara bu anlatımından etkilenmiş, gözleri yaşarmıştı.”⁷⁹

Kraliçe koyduğu hedeften asla vazgeçmez, savaşçı, cesur, hep ileri bakan, hedeflerini gerçekleştirebilmek için her türlü yollara başvurabilen bir karakterdir.

Doğal olarak bir kraliçeden beklenen karakter tipinin de tam böyle olması gerekiyordu. Kraliçe asla durmayı bilmezdi, Ani’yi işgal etti, bir sonraki hedefi Kars’a ulaşmaktı ve adım adım Kars ile Erzurum’a yaklaşıyordu.

Prens Davit ile evlenince kraliçe devlet işlerinden elini biraz çekti ve ülkenin yönetmesi için tüm yetkileri kocasına devretti:

“Aslında Tamara’nın bu girişimlerde fazla bir rolü yoktu. Yetkilerini kocasına devretti, Prens Davit Soslan için başındaydı.”⁸⁰

Buna rağmen kraliçe çok cesur, davranışları ise çok cömertti:

“Tamara cömert davranıp elçiye değerli hediyeler verdi.”⁸¹

Faruk Albay’ın da belirttiği gibi “Güzelliğinin yanında idareci yönü ve prestiji bölgede çok yüksekti”⁸²

---

⁷⁷ a.g.e., s. 95.

⁷⁸ a.g.e., s. 98.

⁷⁹ a.g.e., s. 107.

⁸⁰ Faruk Albay, a.g.e., s.119.

⁸¹ a.g.e., s.163.

Kraliçe cömertliğinin yanı sıra çok hırslıydı. 1205'deki savaşta kocasını ve kendisine son nefesine kadar sadık olan başkomutanı Zakarya'yı kaybedince daha da hırslanmıştır. Faruk Albay'ın da ifade ettiği gibi "hırsına hırs katmıştı".

Sonuç olarak yukarıda da belirttiğimiz üzere Kraliçe Tamara'nın iki taraflı imgesi şekillenmiştir. Bir tarafta kraliçe olarak, diğer tarafta ise bir kadın olarak Tamara imgesi ortaya çıkmaktadır. Tamara bir kraliçe olarak çok güçlü, bir tilki kadar kurnaz, sinsî, cesur ve cömert bir kraliçedir.

Sıradan bir kadın olarak ise Tamara, hassas, güzel, yalnızlıkta boğulan, sürekli düşüncelere dalıp giden, sevmeye ihtiyacı olan yanında sürekli onu seven bir sürü insan olsa da kendisini hep yalnız hisseden bir kadındır.

Tamara çok güzel, güzelliği ile prensleri ve şehzadeleri aşkına esir eden bir kadındı. Aynı zamanda güçlü, İran'a kadar gidip zaferlere imza atan hırslı ve savaşçı bir kraliçeydi, fakat bu gücün yanı sıra hep içine kapanık, korunmak isteyen kadındı.

Kraliçe Tamara'nın yaşam öyküsüne bakılınca aşk hayatında başarısız olan, fakat tarih kitaplarında güçlü bir kraliçe olarak yer alan, gücü dünyaca konuşulan bir kraliçe imgesi karşımıza çıkmaktadır. Güçlü kraliçemizin terbiyesi, eğitimi genç yaşlarda bile mükemmel seviyedeydi. Ülkesini bir kral gibi, hatta daha da iyi yönettiği söylenebilir.

Tabi Kraliçe Tamara'nın ortaya koymuş olduğu imge daha önce yapılmış olan çalışmalarda da Gürcü kadınların ortak özelliği olan güzellik, cesaret ve güçlü gibi olgular ortaya çıkmaktadır.

3.2.3. Kraliçe Rusudan'ın İmgesi

Rusudan, Kraliçe Tamara'nın kızı ve Laşa Giorgi'den sonra tahta geçen Gürcistan kraliçesidir. Romanda kraliçe Rusudan da annesi kraliçe Tamara gibi çok güzel olduğundan bahsedilmiştir. Güzelliği ile Selçuklu Sultanı'nın on bir oğlundan biri olan, Erzurum'daki Selçuklu Emiri Tuğrul Şah'ın oğlu Gıyaseddin Mesud'u büyülemiş ve kendisine âşık etmiştir.

---

⁸² a.g.e., s.179.

Şehzade Mesud Rusudan ile evlenebilmek için Rusudan'ın sunduğu şartları kabul etmiş, dinini değiştirip Gürcistan'a gelmiştir. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir; "... Gürcü aristokratlar Gıyaseddin Mesud'a, Rusudan ile evlenebilmesi için din değiştirme şartını koştular. Şehzade Mesud şartları yerine getirip Kraliçe Rusudan ile evliliğini gerçekleştirdi."⁸³

Bu evlilikten ise güzeller güzeli Tamar, Konya'da ise Gürcü Hatun olarak bilinen kızı doğmuştur. Kaynaklara göre Gıyaseddin Mesud ile evlilikleri fazla sürmemiş, romanda da yazıldığı üzere kraliçe Rusudan, kocası Gıyaseddin Mesud'u kölesiyle aldatmıştır. Yazar bu durumu şöyle nakletmektedir;

"Günlerden birinde hanımının yanına gidince onu, sevdiği kölesiyle aynı yatakta buldu."⁸⁴

Kraliçe Rusudan, annesi Tamara gibi güçlü bir yönetici olamadı çünkü annesi gibi güçlü ve cesur değildi. Sürekli entrikalar peşinde, yeğeni Davit'i öldürme çabasıındaydı.

Kısacası, Tamara ne kadar güçlü olsa da evlatları Laşa-Giorgi ve Rusudan ülkeyi iyi bir şekilde idare edemediler. Bu durum ya kendi zayıflıklarından ya da Moğolların saldırılardan, onların korkutucu gücünden kaynaklanmaktaydı.

Kraliçe Rusudan, komşu Selçuklu İmparatorluğu'nun saldırılarından ülkesini korumak için on üç yaşındaki kızı Tamar'ı, Alaaddin Keykubat'ın oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev ile evlendirmişti. Rusudan bir anne olarak da zayıftır. Baştan zayıf olan bu karakter, kadın olarak çok hırslı, sinsi ve kurnaz bir kadın imgesi ortaya koymaktadır.

3.2.4. Gürcü Hatun (Tamara)'nın İmgesi

Gürcü Hatun Tamara, Kraliçe Rusudan'ın kızı, kraliçe Tamara'nın da torunudur. Gürcü Hatun Selçuklu İmparatorluğu'na çok küçükken gelin olarak gönderilmişti. Güzelliği ve güzel ahlakı sayesinde, Konya'ya yerleşince tüm Selçuklu halkı Gürcü Hatun'un güzelliğine hayran olmuştur.

Konya'da Mevlana Celaleddin -i Rumi ile tanışmış ve en yakın müridleri arasına girmiştir. Mevlana Celaleddin-i Rumi hakkın rahmetine kavuşunca ise Gürcü Hatun

---

⁸³ Faruk Albay, *a.g.e.*, s.234.

⁸⁴ *a.g.e.*, s.235.

Mevlana'nın Türbesi için 80 bin dirhem yardımda bulunmuştur. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir;

“...sonra Prenses Thamar, Mevlana'nın Ölümü üzerine 80 bin dirhem yardımda bulunarak, Konya İli'nin simgesi olan Yeşil Türbe'yi, Mevlana Celaleddin-i Rumi adına yaptırılmasına büyük katkıda bulundu”⁸⁵

Özetle, Tamara (Gürcü Hatun) tüm Selçuklu İmparatorluğu'na kendini sevdirmiş, eli açık ve tarikat mensubu bir kadındı. Güzelliği ile Gıyaseddin Keyhüsrev'i de kendisine âşık etmişti. Gıyaseddin, Gürcü Hatun'a aşkını ifade edebilmek için altın dirhemlerine güneş sembolünü bastırmıştı.

Dolayısıyla yukarıda bahsettiğimiz kadınlardan üçü de hem güzel hem de olumsuz kadın imgesi ortaya koymaktadır. Bir yandan güçlü bir kraliçe, prenses imgesi bir yandan da yalnız bir kadın imgesi karşımıza çıkmaktadır.

3.3. “Gürcü Güneşi” Romanında Gürcü İmgesi

Roman hakkında; Abdullah Tataroğlu'nun romanı olan “Gürcü Güneşi” Gürcü Hatun'un hikâyesi üzerine yazılmıştır.

Roman, on dört yaşında Anadolu topraklarına yerleşmiş Kraliçe Tamara'nın torunu, bir Selçuklu kadını olan Tamar'ın hikâyesini, yaşam öyküsünü yani Gürcü Hatun'u anlatmaktadır. Abdullah Tataroğlu'nun bu eseri tarihsel ve belgesel nitelik taşımaktadır.

Roman, on üçüncü yüzyıl Türkiye ve Gürcistan'ın kültürel ve sosyal özelliklerini içermektedir. Tüm diğer incelediğimiz kitaplar gibi bu kitap da bizim ortak kültürel noktalarımızı yansıtmaktadır ve bu da Gürcistan ve Türkiye'nin daha da yakınlaşmasına yardımcı olmaktadır. Bu eser, on üçüncü yüzyılda Anadolu topraklarında olan olayları, Gürcistan ve Türkiye (Anadolu) arasında yaşanan askeri, sosyal, kültürel ve siyasi olayları içermektedir.

Eğer Gürcü Hatun'un hikâyesini, yaşam tarzını ve genel olarak kim olduğunu incelemek gerekirse “Gürcü Güneşi” ve “Gürcü Hatun” adlı romanlarından faydalanmak mümkündür. Her iki romanda tarihi olayları konu edinmektedir.

---

⁸⁵ Faruk Albay, *a.g.e.*, s. S.19.

Biz bu romanda genel olarak kadın imgesi, daha doğrusu Gürcü kadının imgesi üzerinde duracağız. Ana kahramanlardan olan Gürcü Hatun ve annesi Rusudan imgesi ele alınacaktır. Ancak bundan önce romanda geçen ve Gürcü kültürüne ait olan imgeler üzerine durulacaktır.

3.3.1. Sofra Geleneği / Yemekler

Gürcistan’da, geçen bölümlerde de anlattığımız gibi yemek ve sofraya kültürü en üst seviyededir. Gürcistan’da yemek kültürüne büyük özen verilir. Saraylarda bu kültüre daha da fazla özen gösterilmektedir.

Sarayda misafir ağırlarken özel sofralar kurulur. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir;

“Yekpare beyaz örtüyle kaplı yemek masası...”⁸⁶

Yemekler saray mutfağında pişirir ve sofrada büyük özenle servis edilir. Sofrada mutlaka tavuk, balık ve diğer et çeşitleri mevcuttur. Etle birlikte Gürcüler’e özel erikten yapılmış ekşi ezmeler, tatlılar ve pilavlar da masadaki yerini almaktadır.

Gürcüler’in şarap kültürü de çok meşhurdur, dolayısıyla mutlaka yemeğin yanında Kaheti bölgesinden toplanmış üzümlerden hazırlanmış olan kırmızı şarap da bulunur. Şarapla birlikte çeşitli yöresel meyveler, Gori’de toplanmış armut ve elma servis edilir.⁸⁷

Gürcü sofrasında tüm yemekler önceden servis edilmektedir. Dolayısıyla yemek beklemeye gerek yoktur. Azalmaya başlayan yemeklerin üzerine görevliler tarafından yenileri eklenmektedir. Gürcüler yemeklerine dua ile başlar ve yemek esnasında da bol bol muhabbet ederler. Düğün ya da doğum günü gibi özel günlerde ise sofraları fazla özen göstererek kurarlardı. Yazar şöyle nakletmektedir;

“...Akşam yemeğine özel, muazzam bir sofraya kuruldu.”⁸⁸

Yemek sofralarını gümüş şamdanlarla süslerler. Sofralar çeşit çeşit yiyecek ve içeceklerle doludur.

⁸⁶ Abdullah Tataroğlu *Gürcü Güneşi* Genç Ajans Yayınevi 2018 1. Baskı s. 13.

⁸⁷ Abdullah Tataroğlu *a.g.e.*, s.13.

⁸⁸ *a.g.e.*, s. 35.

”Yemeğe başlamadan önce geleneğimize göre misafirlere meşhur şarabımızdan ikram edildi ve güzel sohbetler ile yemeye devam ettiler “. ⁸⁹

3.3.2. Gürcüler’in Misafirperverliği

Geleneksel yemeklerin devamında Gürcülerin misafirperverliğinden söz etmek gerekir. Gürcülerin misafirperverliğine dair bilgiler incelediğimiz tüm kitaplarda karşımıza çıkmaktadır.

Romanda yazar Gürcülerin misafirperverliğini şöyle vurgulanmaktadır;

“Kraliçe Rusudan’ın emri üzerine saraya gelen misafirlerin rahat edebilmeleri için saray görevlileri ellerinden geleni yaptılar.”

“Misafirlerimizin rahat edebilmesi için, herkes elinden gelenin fazlasını yapmalı.” ⁹⁰

Yine Osmanlı komutanı Şahabeddin Kirmani teşekkür sözünde şöyle buyurmuş:

“Gösterdikleri misafirperverliklerinden dolayı, huzurunuzda minnettarlığımı bildiririm.” ⁹¹

3.3.3. Gürcülerde Din

Bu bölümde ise romana göre Gürcülerde din imgesi ele alınacaktır. Gürcüler için dinin ne kadar önemli olduğunu daha önceki romanlarda incelemiştik. Gürcüler dinine hep sadık kalmıştır. Dine çok yakın, dinin emir ve yasaklarına hakkıyla uyan, dinine kuvvetle bağlı olan, din konularında gereğini yerine getiren insanlardır.”Oldukça kötü bir durumda buldukları İsfahan’da birkaç yıldır yaşamaktadırlar ve benim şahit olduğum kadarıyla dinlerini değiştirmektense her türlü yoksulluğu yaşamayı tercih etmektedirler” ⁹²

Buna örnek olarak ise romandan Rusudan’ın evliliğini ele almak mümkündür. Gürcistan kraliçesi Rusudan, Selçuk beyi Tuğrul’un oğlu, Mugiseddin ile evlenmişti. Mugiseddin Müslüman idi, fakat Rusudan ile evlenebilmek için dininden vazgeçmişti.

---

⁸⁹ *a.g.e.*, s. 36 .

⁹⁰ *a.g.e.*, s. 34.

⁹¹ *a.g.e.*, s. 45.

⁹² İsmail H. Demircioğlu, Ebru Demircioğlu, *a.g.e.*, s.56

Müslümanlığı bırakıp Hristiyan dinine geçti. Din değiştirmesi Rusudan tarafından sunulan bir şarttı. Bu durum ise Kraliçe Rusudan'ın dine ne kadar bağlı olduğunu göstermektedir.⁹³

İkinci örneğimiz ise Tamar'ın (Gürcü Hatun), evlenirken Kraliçe Rusudan'ın Gıyaseddin Keyhüsrev'e sunduğu şarttır. Kraliçe Rusudan kızının dinine dokunulmamasını talep etmiştir. Sultan, kraliçenin talebini kabul edip Prenses Tamar'ın dinini değiştirmesi konusunda kesinlikle baskı yapmamaya yemin etmişti.

Üçüncü örnek ise Prenses Tamar, Anadolu yoluna çıkınca, ona eşlik eden insanlar arasında Rahip Giorgi de vardı. Dini icaplarını yerine getirmek için Prenses Tamar kutsal tasvirlerini de yanına almıştı. Dolayısıyla din imgesi burada belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır.

3.3.4. Romanda Genellemeler

Misafirperverlik, din, yemek, genel kültürünü ele aldıktan sonra, şimdi romanda geçen genellemelere göz atalım. Romanda yazar Gürcistan'ı şöyle anlatmaktadır:

''Gürcistan bir masal ülkesi gibidir. Gökyüzüne uzanan ağaçlar, yüksek dağlar, ulu ormanlar, zümrüt gibi yemyeşil vadiler, derin akarsular, ovalar, dağlar, bir bin çeşit çiçek ve ağaç barındırır''⁹⁴

''İnsanlar mert ve cesur, şartlar ne kadar zor olursa olsun yüzleri daima güzel. Düşmanlıkları da dostlukları kadar pek yiğitçedir. Misafirperverlikte onlarla yarışabilecek ulus var mıdır bilemem.''⁹⁵

Ayrıca eğlence ve dansa da düşkünlerdir. Gürcistan'da kadınlara büyük bir değer verilmektedir. Bunun en büyük örneği, ülke yönetiminde geçmiş tarihte bile kadınların yer almasıdır. Yukarıda da belirttiğimiz üzere o çağda (XIII.) bir kadının tahta çıkması çok yeni bir şeydi ve büyük bir cesaret örneğiydi.

Gürcüler, küçük bir millet olduğu için hayatta kalabilmek adına hep savaşmaya mecbur kalmışlardır. Küçük bir ülke olmasına rağmen Gürcü milletinin direnci sayesinde hep başarılı oldular ve bu zamana kadar kültürünü, dilini, geleneğini koruyabilmiştir.⁹⁶

⁹³ Abdullah Tataroğlu, *a.g.e.*, s.11.

⁹⁴ *a.g.e.*, s.19.

⁹⁵ Abdullah Tataroğlu, *a.g.e.*, s.27

Gürcü erkekler ise cesur, mert ve yiğit olmalarının yanı sıra kadınlara çok saygılı davranır ve kadınlardan da hep karşılığı alırlardı. Bu güzel hareketleri Gürcüler geleneksel danslarında da göstermektedir.

‘‘Erkekler savaşçı edasıyla dans eder, o fidan boylu ince belli kadınlar ise ellerini birer defa alıp başlarından yukarı kollarının uzanabileceği yüksekliğe kaldırıp sadece başparmaklarının üzerine basarak, müzik eşliğinde dans eder ve ayakları yerden kesilip uçuyorlar diye düşünülür.’’⁹⁷

Ahmet Mithat Efendi (*Gürcü Kızı Yahut İntikam*) ve Abdullah Tataroğlu da romanında (*Gürcü Güneşi*) Gürcü kadınların güzelliğini anlatmış ve neredeyse aynı şekilde biçimlendirmişlerdir.

Gürcü kadınların güzelliği ve sadakati Anadolu topraklarında o kadar duyulmuş ki Keyhüsrev’de de büyük bir merak uyandırmış.⁹⁸

Gürcüler eğitim konusunda da çok dikkat ederler ve edebiyat, dil, matematik, tarih, felsefe, anatomi gibi bilimlerde derin bilgilere sahiptirler. Ayrıca savaş teknikleri, kılıç ve ok talimini de iyi bilirler. Kültür ve sanat da Gürcüler için çok önemlidir.

‘‘Dans ve müzik eğitimi ise tüm Gürcüler için büyük bir önem taşımaktadır.’’⁹⁹

3.3.5. Gürcü Hatun ve Kraliçe Rusudan’ın İmgesi

Genelleme yaptıktan sonra ana kahramanlarımıza bakalım. Geçen bölümde de ele alındığı gibi Abdullah Tataroğlu ‘‘Gürcü Güneşi’’ romanında Gürcü Hatun’u anlatmıştır. Biliyoruz ki Gürcü Hatun Kraliçe Tamara’nın torunu ve Kraliçe Rusudan’ın kızıdır.

Kraliçe Tamara’dan az çok geçen bölümde bahsedilmişti. Gürcü Hatun’un imge incelemesine geçmeden önce annesi Kraliçe Rusudan hakkında söz etmek gerekir.

Rusudan, Gürcistan kraliçesi, Gürcü Hatun’un annesi, onun hayatını çizen bir kadındır. Kraliçe Rusudan, kardeşi Laşa-Giorgi ölünce tahtın tek sahibi kalmıştır ve 1221 yılında Gürcistan’ın tahtına oturmuştur. Yeğeni, Davit Ulu büyüyene kadar tahtın tek

---

⁹⁶ a.g.e., s.16.

⁹⁷ a.g.e., s.20.

⁹⁸ a.g.e., s.19.

⁹⁹ a.g.e., s.12.

sahibi kendisi kalmıştır. Taç giyme töreninden sonra devlet vezirleri Rusudan'ı evlendirmeye karar vermişlerdir.

Kraliçe Rusudan, annesi gibi başarılı bir yönetici olamadı. Fakat bir kadın olarak hep annesinden daha çok mutlu olmuştur.

Rusudan, hedefine ulaşmak için elinden gelen her şeyi yapan insanlardandı. Kızı Tamar'ı Osmanlı şehzadesi ile evlendirdi ve böylelikle iki ülke arasında dostluğu, aynı zamanda barışı sağladı. Evlendirdikten sonra da hep bu evliliğe karıştı ve kızı ile gönderdiği yeğeni Davit'ten kurtulmak için hep entrikalar kurdu. Yazar bu durumu şöyle nakletmektedir;

“Oğlu David Narin'e rakip olur diye endişelendiği için, yeğeni David Ulu'nun tekrar Gürcistan'a göndermesini istemiş, hatta Gürcü Hatun'a çirkin yakıştırmalarda bile bulunmuş. Bu sebeple II. Gıyaseddin karısının o güzel yüzüne vurmuş, Gürcistan'dan getirdiği ikonları parçalamış, saçlarından bile çekmiş.”¹⁰⁰

Gördüğümüz üzere Rusudan, hırslı bir kadındı ve ülke yönetme konusunda sınır tanımazdı.

Rusudan, kendini güçlü tutmaya çalışıyordu ve ülkenin, tahtın başında bir erkek olmadığı için bir kadının zorlanacağı işleri bile yapıyordu. Örnek verilecek olursa, komutanlarla birlikte kale denetlemeye gidiyor ve bunun gibi birçok işle uğraşıyordu.¹⁰¹

Rusudan'ın vezirlerin isteği üzerine evlendiğini yukarıda belirtmiştik. Damat adayı Erzurum Selçuklu beyi Tuğrul'un oğlu Mugiseddin idi. Mugiseddin, kraliçenin tasvirini görünce güzelliğine dayanamamış ve ona âşık olmuştur. Evlenince ise Rusudan'ın dinini kabul etmiş ve Gürcistan'a yerleşmiştir.¹⁰²Bu evlilikten ise Davit ve Tamar adında iki çocuk dünyaya gelmiştir.

Anlattıklarımızdan da anlaşıldığı üzere Rusudan, tüm ruhuyla lider bir kadındı ve bu liderliği son nefesine kadar taşıdı. Elinde olan gücü kaybetmemek için tek kızı olan on üç yaşındaki Tamar'ı, Selçuklu şehzadesiyle evlendirdi ve böylelikle iki ülke arasındaki dostluk bağlarını kuvvetlendirmiş oldu.

¹⁰⁰ Abdullah Tataroğlu, *a.g.e.*, s. 85.

¹⁰¹ *a.g.e.*, s.21.

¹⁰² Abdullah Tataroğlu, *a.g.e.*, s.11.

Rusudan, hükmetmeyi seven bir kadındı. Gücünü, durumunu iyi değerlendiren, hırslı, başarılı olmaya çalışan bir kadındı. Aynı zamanda Rusudan, hem kurnaz hem de sinsî bir karaktere sahipti.

Tamar, annesi Rusudan'dan çok farklıydı. On üç yaşındayken büyük bir yük üstlendi ve t Tamar, Selçuklu İmparatorluğu'nda "Gürcü Hatun" olarak adlandırıldı. Tüm hayatı boyunca da bu yükü gururla, hâkimiyetle taşıdı. Osmanlı halkı, onun güzel ve merhametli yüreğini o kadar çok sevdi ki Türk anneler kızlarına güzellik ve iyi anlamında olan "Gürcü" adını bile veriyorlardı.

Anladığımız kadarıyla ana kahramanımız Gürcü Hatun, Tamar'dır.

Gürcü Hatun hakkında geçen bölümlerde biraz bilgi verilmişti. Şimdi ise Gürcü Hatun'un ayrıntılı imge incelemesini yapalım.

Gürcü Hatun, Gürcistan'da doğmuş ve on iki yaşlarına kadar Gürcistan sarayında büyümüştür. Gürcü Hatun, bir prensese yakışacak şekilde büyüüp eğitim almıştır. Fakat ülkesindeki karışık ve gergin zamanlardan dolayı annesi Rusudan, onu komşu Selçuklu ülkesinin şehzadesiyle evlendirdi ve on üç yaşındaki Gürcü Hatun'un kaderi bu kadar küçükken hep gurbette olmasıyla bağlandı.

Gürcü Hatun, o kadar vatanseverdi ki küçük yaşına rağmen ülkesi için her şeyi yapmaya hazırdı. Sırf bu yüzden itiraz bile etmeden annesinin bu teklifini kabul etti ve uzun bir yolculuk için hazırlanmaya başladı.

Gürcü Hatun, Türkçe ve Farsça öğrenmeye başladı. Fakat içinde hep bir endişe vardı. Küçük prenses nasıl bir yere gideceğini bilmiyordu. Gideceği yerin güzel ülkesine ne kadar benzediğini merak ediyordu. Oradaki doğaya, yeşillığe çok meraklıydı. Fakat küçük prenses ülkesinin iyiliği için cesurca kaderine teslim olmuştur.

Tamar, çok merhametli ve alçak gönüllü bir çocuktur. Dadısıyla pazara gittikleri zaman hep fakirlere yardım etmek isterdi ve küçük yaşına rağmen cebindeki son paraları bile fakirlere verirdi, parası olmadığı zaman ise çok üzülürdü:

"Tamar, eline geçen tüm paraları kimsesizlere, yoksullara ve yetimlere dağıtırdı, Nana Zurabi adında bir yoksun çocuğu hatırladı, Tamar ona yardım edemediği için bir

hafta boyunca ağlamıştı’’¹⁰³ Hep o yoksul çocukları düşünürdü, onların kaderini, nasıl yaşadıklarını dert ederdi.

Yazar Tamar’ın güzelliğini şu şekilde betimlemiştir;

‘‘Simsiyah, uzun örgülü saçları, bembeyaz parlak teni. Teni o kadar beyazdı ki güneş ona kıskanmakta haklıydı. Bembeyaz teni ile ıslıl ıslıl dişleri göz kamaştırıcıydı. Yay misali kaşları, iri gözleri, ok gibi kirpikleri ve dudacağının sağ yanında bulunan beni güzelliğini muhteşemliğe dönüştürüyordu. Bu güzellikle güneş nasıl yarışsın ‘’’¹⁰⁴

Gürcü Hatun’un güzelliğini anlatan imgelemele ilgili biraz daha detaylı bakılacak olursa;

Giyileri incilerle ve farklı taşlarla süslenerek öne fırlatan kemeri, kıymetli taşlarla bezenmiş beyaz terlikleri ve tacı, prenseslere özel, cevahirden yapılmış taç ile ‘‘tamamlıyordu bu güzelliği’’¹⁰⁵

Tamar üç parçadan oluşan, geleneksel kıyafetler giyiyordu. Rengi kırmızıydı, uzun yeleş ve cepkenden oluşmaktaydı.¹⁰⁶

Tamar, diğer prensesler gibi ağır kaderini taşıyordu ve yaş her ne kadar küçük olsa da prensesliğin tüm sorumluluğunu alıyordu.¹⁰⁷

Tamar, çok iyi sır saklar, hep bir prensese yakışacak şekilde hareket ederdi. Babasını hiç tanımayan Tamar, annesini üzmemek istemediği için evlenmeyi hiç yakınmadan kabul etmiştir.

Tamar, hayat akışının değişiminden dolayı çok duygulandı, fakat on üç yaşındayken bile kararlı, gururlu, güçlüydü ve zayıflığını kimseye göstermek istemezdi.

‘‘Hayatının akışının değişiminden prensesin iri siyah gözleri yaşardı, ama kendisini toparladı ve annesine dedi ki ‘halkım ve ülkem için her fedakârlığa hazırlıklıyım’.’’¹⁰⁸

---

¹⁰³ Abdullah Tataroğlu *a.g.e.*, s.38.

¹⁰⁴ *a.g.e.*, s. 21.

¹⁰⁵ *a.g.e.*, s. 21.

¹⁰⁶ *a.g.e.*, s.25.

¹⁰⁷ *a.g.e.*, s.23.

¹⁰⁸ Abdullah Tataroğlu, *a.g.e.*, s.27.

Tamar çok yetenekliydi. Yay ve kılıcı iyi kullanır, ata çok iyi binerdi ‘‘tek sıçrayışla bindi’’¹⁰⁹

Prenses Tamar bir yandan yabancı dil öğrenmekle meşguldü, Türkçe, Farsça ve Rumca eğitimi görüyordu. Eğitiminin yanı sıra Tamar, çok terbiyeli ve hanımefendi biriydi.

‘‘Eline geçen tüm paraları kimsesizlere, yetimlere ve yoksullara dağıtırdı’’.¹¹⁰

Tamar’ı yardımseverliği için halk o kadar severdi ki, gelecekte onun anneanesi gibi Gürcistan kraliçesinin olmasını isterlerdi.

Tamar, Türkiye’ye doğru yola çıkacağı zaman vedalaşma törenine gelen tüm misafirler üzüntü içindeydi, Tamar’ın o güzel yüzü herkesin ‘‘içini yakıyordu o gün’’¹¹¹ herkes çok duygulanmıştı. Kendisi de ülkesini terk ettiği için çok üzgündü ve ayrıca gideceği yerin nasıl olduğunu bilmediği içi üzüntüsü gittikçe artıyordu.¹¹²

Tamar, tüm yolu at üstünde geçirdiği için yolda rahatsızlandı. Fakat o kadar düşünceliydi ki yol arkadaşları endişelenmesin diye çok güçlü duruyordu.¹¹³

Tamar, yol yorgunluğuna ve üzüntüye rağmen yine de ‘‘peri kızı gibi görünüyordu.’’¹¹⁴ Konuşmasını çok iyi bilir, kelimelerini dikkatle seçerdi. Gıyaseddin’i sevmediği halde çok saygılı konuşurdu. Örneğin;

‘‘İltifatınıza müteşekkirim sultanım’’¹¹⁵

Gürcü Hatun, saygılı konuşmanın yanı sıra gereken yerde susmayı da çok iyi bilirdi.

‘‘...eşine duyduğu saygısından dolayı, susmayı tercih etti.’’¹¹⁶

Bu alıntı da eğitimini ve iyi terbiyesini bir kez daha göstermektedir.

---

¹⁰⁹ a.g.e., s.31.

¹¹⁰ a.g.e., s.38.

¹¹¹ a.g.e., s. 42.

¹¹² a.g.e., s.44..

¹¹³ a.g.e., s.48

¹¹⁴ a.g.e., s.50.

¹¹⁵ a.g.e., s.51.

¹¹⁶ a.g.e., s. 68.

Tamar, çocukken çok merhametliydi ve Konya'ya taşınınca da hiçbir şey değişmedi. Hayırlı işler yapmaya devam etti:

‘‘onun yüzü gibi gönlü de merhametli ve apaydınlıktı’’¹¹⁷

Gürcü Hatun, çok düşünceli, duygusal bir anneydi. Savaşta mağlup olan Kayseri'nin geldiği hali ve halkının yaşadıklarını görünce o sıralar Konya'da bulunan çocukları için endişelendi. Çocuklarının halini bilmediği için karışık duygular Gürcü Hatun'un içini kemiriyordu.¹¹⁸

Tamar, nihayet Konya'ya dönünce çocuklarına kavuşma düşüncesiyle çok duygulandı. Hem ağlamak istiyor hem de güçlü bir anne olarak çocuklarına ‘‘gözünü yaşlı’’ gitmek istemiyordu.¹¹⁹

Gürcü Hatun'un çocuklarına olan bağlılığı bir başkaydı. Onların kavuşma tablosunu gören herkes ağlıyor, kendini tutamıyordu.¹²⁰ Ardından Tamar Gıyaseddin'in ölüm haberini aldı. Bu haberi çocuklarına doğru bir biçimde vermesi gerekiyordu. Bu durumda da çok dikkatli ve akıllı olan Gürcü Hatun, doğru yolunu bulabildi.¹²¹

Gürcü Hatun, çocuklarının eğitimini çok önemsiyordu ve bu yüzden eğitim konusuyla hep kendisi ilgilendi. Çocuklarına Türkçe, Gürcüce, Farsça, Rumca ve Arapça öğretmiştir¹²²

II. Alaaddin annesinden çok etkileniyordu. Hep Gürcistan'a dönme, Gürcistan'ı düşmanlardan kurtarma hayalleri vardı ve ayrıca annesini Gürcistan'a götürmek istiyordu.¹²³

Diyebiliriz ki Gürcü Hatun, çocuklarını hep Gürcü ruhuyla büyüttü. Hayallerini ne kadar gerçekleştirmek istese de Gürcü Hatun, hiçbir zaman bir entrika kurmadı. Hep doğruyu, hep doğru yoldan yürüdü ve¹²⁴ içinde hep bir umut taşıdı.

---

¹¹⁷ Abdullah Tataroğlu, *a.g.e.*, s. 59.

¹¹⁸ *a.g.e.*, s. 71.

¹¹⁹ *a.g.e.*, s. 78.

¹²⁰ *a.g.e.*, s. 79.

¹²¹ *a.g.e.*, s. 81.

¹²² *a.g.e.*, s. 84.

¹²³ *a.g.e.*, s. 84.

¹²⁴ *a.g.e.*, s.86.

Gürcü Hatun oğlunu kaybettikten sonra tamamen siyah giyindi ve o günden itibaren Mevlana Hazretleri ile buluşuncaya kadar yas tuttu.¹²⁵Gürcü Hatun'un kaybı büyüktü, ağlıyordu. Tamar, kaderine, Selçuklu ülkesine, ana vatanına ağlıyordu. Gürcü Hatun, kederli ve dertliydi.¹²⁶

Bu zor günlerde Gürcü Hatun'a teselli olarak Mevlana Hazretleri gelmiştir. Mevlana Hazretleri de diğer tüm Konyalıları gibi Gürcü Hatun'a sonsuz saygı duyardı.

‘‘Mevlana, Tamar'a sonsuz saygı duyar ve dua ederdi’’¹²⁷

Mevlana Hazretleri ile tanışınca Gürcü Hatun bağış işlerine daha aktif bir şekilde devam etti. Mevlana'nın yardımıyla Konya soğuşunda insanlara yardım etmek için elinden geleni yapıyordu.

Tamar, hep bir rahibe olmak istedi, Fakat o bir prensesti ve kaderini yönetemezdi. Fakat diyebiliriz ki yıllar sonra Gürcü Hatun, Mevlana ile buluşunca bir rahibe oldu, günlerini dua ederek geçirdi ve yürekten inanan bir mümin oldu.¹²⁸

Yazarın da belirttiği gibi Gürcü Hatun çok özel biriydi. Sadece sarayda ve ülkesinde değil, Mevlana Hazretleri'nin gönlünde de özel bir yer almaktaydı.

‘‘Gürcü Hatun'un yeri çok özeldi’’¹²⁹

Mevlana Hazretleri mektuplarında Gürcü Hatun'u masum biri olarak anmaktaydı:

‘‘...O hanımın ismetini ve masumiyetini daim eyle’’.¹³⁰

Romanda yazar, Gürcü Hatun'u farklı iltifatlarla övmüş ve güzelliğini belirtmiştir. Gürcü Hatun'un bu anlatılmaz güzelliğini canlandırabilmemiz için ayrıntıları daha detaylı bir şekilde incelememiz gerek.

---

¹²⁵ a.g.e., s.90.

¹²⁶ Abdullah Tataroğlu, a.g.e., s. 91.

¹²⁷ a.g.e., s. 96.

¹²⁸ a.g.e., s.99.

¹²⁹ a.g.e., s.100.

¹³⁰ a.g.e., s. 105.

Yazar romanın farklı sayfalarında Tamar'a için şu ifadeleri kullanmıştır;

1. ''Kanatsız bir melek'' ya da ''Evimize giren melek ''
2. ''Üzerinde hangi kıyafet olursa olsun, Gürcü Güneşi daima güzeldi ''(s.103)
3. ''Güneş yüzlü ''(s.105)
4. ''Hanımların Sultanı'' (s.107)
5. ''Dünyayı aydınlatan güneştir. O güneş seni yakar '' (s.110)
6. ''Hanımların övücü '' (s.113)
7. ''Kırk üç yaşındaki Gürcü Hatun, güzelliğinden hiçbir şey kaybetmemiştir''(s.113)
8. ''Dünya ve ahirette kadınların övücü'' ,''Her iki cihanda da kadınların seçkini'' . (s.113)
9. ''Dünya hanımlarının sultanı'' (s.115)
10. '' Gürcistan'ın, Ey diyar-ı Rum'un ve Horasan'ın övücü olan Gürcü Hatun ''(s.120)
11. ''Cömertlik defterinin başında adı bulunan ve dünya hanımların övücü Gürcü Hatun'' (s.121)
12. ''Gürcü güzeli'' (s.52)
13. ''Gürcü güneşi '' (s.53)

Kendi güzelliğinin yanı sıra kızı Havenzade de çok güzeldi.

''Ahlak ve güzellik onda visale etmişti'' .¹³¹

Kısacası Tamar (Gürcü Hatun) deyince güzel, cesur, akıllı, eğitilmiş, saygılı, cömert, yardımsever, kalpten inanan bir mümine, güneş yüzlü, eli açık, kadere bırakılmış, dualarla teselli olan, on üç yaşında devlet işlerine kurban olmuş, kaderinden asla yakınmayan,

---

¹³¹ Abdullah Tataroğlu, *a.g.e.*, s. 107.

annesinin entrikalarına kurban olan bir evlat olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine kendisi asla entrikalara bulaşmayan, masum, namuslu bir kadın imgesi oluşturmaktadır.

3.4. Gisele Durero-Köseoğlu ‘‘Gürcü Hatun’’

3.4.1. Kitap Hakkında

Geçen bölümde Abdullah Tatatoğlu'nun ‘‘Gürcü Güneşi’’adlı romanından bahsetmiştik. Roman, Gürcü Hatun'un hikâyesi üzerine yazılmıştır ve Gürcü geleneklerini, kültürünü göstermektedir. Bu bölüm ise Gürcü Hatun'un hikâyesini içermektedir. Gisele Durero-Köseoğlu'nun yazmış olduğu ‘‘Gürcü Hatun’’adlı roman hakkında olacaktır.

Geçen bölümlerden de anlaşıldığı üzere Kraliçe Tamar, Rusudan ve Prenses Tamar (Gürcü Hatun) Gürcistan tarihindeki çok önemli kadınlardandır. Hatta bu kadınlar hakkında yabancı yazarlar da yazılarında, romanlarında bahsetmişlerdir. Bizim hedefimiz yabancı yazarların biçimlediği imgeyi araştırmaktır. Bu kadınlar tarihi yazan kadınlar, güçlü kadınlardır ve hükmetmeyi, idare etmeyi iyi bilen kadınlardır.

Gürcü kadınının imgesi hakkında araştırma yapmak isteyen mutlaka bu üç kadının hayatını incelemesi gerekir. Hayatları ne kadar zenginlikle geçirseler de mütevazı ve merhametliydi. Rusudan hariç hep sade ve masum kalmayı başarmışlardır. Rusudan güçlü bir hükümdarın kızıydı ve bu zengin ülkeyi annesinden sonra iyi bir şekilde idare etmesi gerekiyordu. Kendisinde bunun için güç ve yetenek bulamayınca bazı entrikalar çevirmeye başladı. Gürcü Hatun, Tamar ise annesinden ve anneannesinden çok farklıydı. Onu Kraliçe Tamara'ya benzetmek mümkündür.

Geçen bölümlerde Tamar'a hakkında detaylı bir okuma yapmıştık. Şimdi ise Gisele Durero'nun gözünden Gürcü Hatun'un imgesine bakalım. Gürcü Hatun romanında ana kahramanlardan biri ve incelediğimiz temel imge unsuru Gürcü Hatun'dur. Fakat bunun yanı sıra kitabın içeriğinden dolayı genel kültürü ve erkek imgesi de incelenecektir.

Gisele Durero-Köseoğlu Fransız bir yazardır. Fakat kendisi 32 senedir Türkiye'de yaşamaktadır. Yazar, Fransa ile Türkiye arasındaki dostluğu kuvvetlendirebilmek için ‘‘Gürcü Hatun’’ ,’’Mahperi Hatun’’ ,’’İstanbul Üçlemesi’’ gibi kitaplar kaleme almıştır.

Gisele Durero-Köseoğlu ‘‘Gürcü Hatun’’ ve ‘‘Mahperi Hatun’’ romanına 10 sene harcadı. Buradan da anlaşıldığı gibi elimize aldığımız ‘‘Gürcü Hatun’’ romanı, tarihi detaylarla doğrulanmış, tarihi araştırmalar yapılarak yazılmış bir romadır.

Dolayısıyla tüm ayrıntıları ele alıp Türk yazar Abdullah Tataroğlu’nun romanıyla bir kıyaslama yapmayı deneyeceğiz. Romanlardan ikisi de içerik bakımından birbirine çok benzemekte ve ikisi de aynı tarihi olaylar hakkında yazılmıştır. Tek fark ise Gisele Durero, daha detaylı, daha uzun bir anlatma şekli kullanmıştır, fakat Gürcü Hatun’un imgesinde çok az bir değişiklik bulunmaktadır.

Bu romanda yazar, Tamar’ın kuzeni Davit Ulu hakkında daha çok detay vermiştir ayrıca biraz da Gürcü askerleri ve Kraliçe Rusudan’dan söz etmiştir. (Tabii ki roman başka kahramanları da anlatmaktadır, fakat konumuzla ilgili olan sadece Tamar, Davit Ulu, Rusudan ve diğer Gürcü imgesini taşıyan kahramanlardır).

Bu zamana kadar incelediğimiz kitaplardan da anlaşıldığı üzere Türk yazara göre Gürcüler, olumlu bir imgeye sahiptirler. Erkekler güçlü, cesur, kadınlar ise güzel, endamlı, merhametli, eğitimli gibi sıfatlarla betimlenmiştir. Bu olumlu imgenin devamının olmasını ve iki ülke arası olumsuz imgelemelerin olumlu bir imgeye dönüşmesi elbette ki önem arz etmektedir.

İlk olarak romanda Gürcü kültürü ve geleneklerine dair imgeler ele alınacaktır. Abdullah Tataroğlu’nun romanında giyiniş, yemek, sofrası, dans ve müzik kültürüne bakmıştık. Kıyaslayabileceğimiz bir takım konular olması için Gisele’nin kitabında da az çok bir genelleme yapılacaktır.

Örneğin, Gürcü ele alındığında romanda şöyle bir izlenim ortaya çıkmaktadır. Askerlerin iki türü vardır. Biri kendi ülkesinde, kendi ülkesi için savaşan, diğerisi ise farklı ülkede, paralı askerlik yapanlardır. Biliyorsunuz ki bu ikisi arasında büyük bir fark vardır ve bu farkların galiba en önemlisi motivasyondur. Çünkü birinci durumda ülkesini, ailesini korumak isteyen askerler vardı. Fakat ikinci durumda savaş bir kazançtır ve ne kadar çok öderlerse askerler işini o kadar iyi yaparlar. Yani ikinci durumda fedakârlık söz konusu değildir ve Gisele Durero’nun romanı da buna iyi bir örnektir.

3.4.2. Gürcü Askerleri

Roman boyunca sık sık parayla kiralanmış Gürcü askerlerden bahsedilmektedir. Selçuklular da Gürcü, Frank v.b. milletten gelen askerleri para karşılığında tutmaktaydı. Fakat onların sadıqlığı hakkında hep bir şüphe vardı. Paralı askerler bir kese altın için onları kolayca satabilirdi.

Romana göre Gürcü, para ile tutulmuş askerler de yukarıda bahsettiğimiz duruma dâhildir.¹³²

Paralı Gürcü askerler çok cesurdu. Fakat biliyoruz ki Gürcüler kadın olsa da erkek olsa da karakterce cesur, savaşta asla korkmayan ve koyduğu hedefe ulaşan insanlardı. Tabii ki durum hep paraya göre değişiyordu.¹³³ İhanet konusunda ise çok sertlerdi. Para ödeyen kişiye (patronlara) asla ihanet etmezlerdi. İftira edince de çok kızarlardı.¹³⁴ Gürcüler millet olarak gururludur. Böyle gururlu bir millet olarak bilinmelerine rağmen yazar, Gürcülerin para ile asker sattıkları konusunda bir takım iddialarda bulunuyordu.

‘‘Moğolların Rumlara, Gürcülere, Ermeni ve diğer Hıristiyanlara rüşvet verip onları satın aldıklarını siz de biliyorsunuz!’’¹³⁵

Evet, Gürcü askerler güçlü ve cesurdu, fakat tüm paralı askerler gibi onların da tek kusuru daha çok ödeyen kişiye hizmet etmeleriydi.

Yukarıdaki alıntıda da gördüğümüz gibi çoğu zaman Gürcü askerlere, farklı dine mensup oldukları için güvenmiyorlardı. Bu durumu ayrımcılığın bir unsuru olarak düşünebiliriz. Belki de o zamanlarda Gürcü askerler için savaş, tek para kazanma fırsatıydı ve savaştan çok büyük kazanç sağlayarak bu fırsatı iyi bir şekilde değerlendirmeye çalışıyorlardı.

‘‘Tamar Gürcü Kraliçesi ‘‘romanında, Gürcü askerlerin ne kadar cesur ve korkusuz oldukları anlatılmaktadır. Kraliçe Tamara'nın zamanında Gürcistan çok güçlüydü ve korunmak için değil, farklı toprakları alabilmek için hep savaşıyordu. Fakat Rusudan zamanında her şey değişti. Gürcüler artık sadece korunmak için savaşıyordu ve savaşlardan

---

¹³² Gisele Durero- Köseoğlu *Gürcü Hatun* Çeviren: Burçak Targaç Gita Yayınları, İstanbul 2015.

¹³³ *a.g.e.*, s. 279.

¹³⁴ *a.g.e.*, s.311.

¹³⁵ Gisele Durero – Köseoğlu, *a.g.e.*, s.330.

eskisi gibi kazanç kalmıyordu. Dolayısıyla askerler para karşılığında başka ülkelerin savaşlara katılıyorlardı ve Gisele Durero'ya göre de bu savaşlardan pekiyi kazanıyorlardı.

3.4.3. Erkek İmgesi

Erkek imgesini Davit Ulu adlı kahramanımızla ele alacağız. Diğer romanda Davit Ulu'nun sadece çocukluğu anlatılmış, imge konusunda bir değişiklik yapılmamıştır.

Romanların ikisinde de Davit Ulu, menekşe gözleri, beyaz, mat teni ve simsiyah saçları ile çok güzel görünüyordu ve insan bu yakışıklılığı fark etmeden geçemezdi:

“Gıyaseddin, Davit Ulu'nun güzelliğini büyük bir şaşkınlıkla fark etmişti.”¹³⁶

Davit Ulu, halası Rusudan yüzünden çok zor günlerden geçti ve tüm hayatı boyunca canını kurtarabilmek için çabaladı.

Korktu, titredi, dehşete düştü, paniğe kapıldı, fakat hırslıydı ve hep hayata tutunuyordu. Esirlikten kurtulup ülkesine dönebilmeyi bile başarabildi.¹³⁷ Diyebiliriz ki Davit Ulu, ölümden hep kaçmayı becerebildi, bu yüzden de çok şanslıydı.

“Muhtemelen ölmek üzereydi...

Ama hayır!”¹³⁸

Davit Ulu asla vazgeçmeyen, savaşan, canını kurtarabilmek için fazlasına bile dayanan genç bir adamdır.

“Bir yılan kafasının üstüne yerleşti.

-Kıpırdamayın! Dedi ses. Uzun sürecek hançeri parmaklarımla ucuyla tutmaktayım.”¹³⁹

Bu tür işkencelere bile dayandı, delirmeden sağlam kalmayı becerebildi. Çok güçlü ve cesurdu çünkü hayatı, yaşamayı seven genç bir prensti. Gittiği yerde kadınların hep

---

¹³⁶ *a.g.e.*, s.156.

¹³⁷ *a.g.e.*, s.288.

¹³⁸ Gisele Durero –Köseoğlu, *a.g.e.*, s.301.

¹³⁹ *a.g.e.*, s.302.

dikkatini çekerdi. Fakat kendisi, kuzeni Tamar'ı (Gürcü Hatun'u) karşılıksız sevdi ve tüm hayatını ona adadı.

3.4.4. Rusudan İmgesi

Kraliçe Rusudan hakkında geçen kitaplardan oluşturduğumuz bölümlerde de bahsetmiştik. Fakat bu romanda diğer romanlarda ele alınmayan bazı hususlar bulunmaktadır.

Rusudan, yöneticilik karaktere sahip bir kadın değildi. Tabi bu durum ülkesini iyi yönetmek için bir hükümdarda bulunması gereken bir özeldir. Rusudan, kendisini pek kesin ve açık ifade eden insanlardandı. Bu durum sıradan bir insan için iyi bir karakter unsuru olabilir. Fakat bir hükümdarın ölümcül bir adım atmasına yol açabilirdi.

‘...çünkü Gürcistan hükümdarı gayet kesin ve açık ifadeler kullanmıştır.’¹⁴⁰

Rusudan canını kurtarmak için her şeyi yapardı. Hatta düşmanlarıyla bile ortak olabilir, düşmanların vassalı bile olabilirdi:

‘Kraliçe Rusudan Barbarların vassalı olmayı tercih edebilirdi.’¹⁴¹

Bu romanda Rusudan'ın evlilik olayını yazar şöyle aktarmış; Rusudan güzelliği ile genç adamı baştan çıkartmış, kendine deli gibi âşık etmiş ve böylelikle onunla evlenmişti. Rusudan'ın elinde güzellik bile bir silah sayılırdı.¹⁴²

Abdullah Tataroğlu'nun romanında Rusudan, kocası tarafından aldatılmıştır, fakat Gisele'nin romanında Rusudan, kocasını zina yaparken yakalamış ve zindanlara atmıştır.¹⁴³

Rusudan aldatan mıydı, yoksa aldatılan mıydı? Elimizde böyle bir ikilem kalıyor. Güçlü bir kraliçeydi fakat bir kadın olarak güçlü müydü? sorusuyla baş başa kalıyoruz. İki romandan birincisinde, Rusudan tüm kötülüklerin yanında bir de kocasına aldatmış, diğer romanda ise kendisi aldatılmıştır.

---

¹⁴⁰ a.g.e., s.200 , 201.

¹⁴¹ a.g.e., s.330.

¹⁴² Gisele Durero – Köseoğlu, a.g.e., s.405.

¹⁴³ a.g.e., s.405.

Kısacası Gisele'nin romanında bir hükümdar olarak kötü biri olarak anlatılmıştır. Hırslı, entrikalarla yaşayan, acımasız, kesin konuşan birisidir. Fakat mutsuz bir kaderi taşıyor olmasına rağmen kraliçe, aldatılan bir kadındır.

Abdullah Tataroğlu'nun romanında ise kötü karakterinin yanında namuslu ve dürüst biri de değildi.

3.4.5. Prenses Tamar (Gürcü Hatun)İmgesi

İlk etapta Prenses Tamara'nın dış görünüşünden, güzelliğinden bahsetmek gerekmektedir. Tüm kaynaklarda Gürcü Hatun çok güzel bir kadın olarak anılmıştır. Gürcü Hatun'un güzelliğinden son iki bölümde bahsetmiştik. Şimdi ise Gisele Durero'nun anlatımından, Gürcü Hatun'un güzelliği ele alınacaktır.

Gisele Durero'ya göre Gürcü Hatun o kadar güzeldi ki kocası Gıyaseddin bu naif ve muazzam güzellikten çekinmekteydi. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir;

‘‘ilk gördüğünde bu garip ve cılız yaratıktan çekinmişti Gıyaseddin.’’¹⁴⁴

Kristal ve yumuşacık bir sesi meleklerin sesine benziyordu. Menekşe gözleri ve o kadar şeffaf bakışları vardı ki hizmetkârlar gözlerine bakmaya bile cesaret edemiyorlardı.¹⁴⁵

Gıyaseddin, bu güzel yaratığa o kadar âşıktı ki kendisinin hediye ettiği papağanı bile kıskanıyordu.¹⁴⁶

Güzelliğinin yanı sıra karakteri de çok farklıydı. Doğal olarak lider bir kadındı. Kralların ailesinde doğan Gürcü Hatun, çocukluğundan beri hep farklıydı. Mesela küçükken onun oyun arkadaşı ehlileştirilmiş bir kaya kartalıydı.¹⁴⁷

Gürcü Hatun, çok güçlü ve cesur bir kadındı. On üç yaşındayken korktuğu halde ülkesini ve milletini kurtarabilmek için farklı bir ülkeye gelin olarak gitmeyi kabul etti.

---

¹⁴⁴ a.g.e., s.157.

¹⁴⁵ a.g.e., s.157.

¹⁴⁶ a.g.e.,s.158.

¹⁴⁷ Gisele Durero – Köseoğlu, a.g.e., s.151.

Moğollara esirken bile güçlü kalabildi. Hep enerjik ve pozitif olmaya çalışıyordu. Oradaki kötü, dayanılmaz şartlara rağmen Gürcü Hatun yıkılmadı, ayakta kalabildi. Yazar;

“...bazen Gürcü Hatun’un yiğitliği karşısında şaşırıp kalıyordum. Moğol dilinden bazı kelimeleri öğrenmişti ve istediklerini gayet güzel ifade edebiliyordu. Esareti hazmedememiş olsa da bunu hiç belli etmezdi. Hatta bazen şarkı söylüyordu ve sesi o kadar güzeldi ki yurdumuzun civarında herkes susup onu dinliyordu...”¹⁴⁸

Prenses Tamar (Gürcü Hatun) ülkesine kendi ismini bile feda etti, Konya’ya Tamar olarak gelen Gürcü Prenses, Selçuklu İmparatorluğu’nda “Gürcü Sultan “ “Gürcü Hatun” olarak adlandırıldı ve gururla taşıdığı anneannesinin bu güzel ismi olan Tamar unutulmaya yüz tutmuştur.¹⁴⁹

Gürcü Hatun ne kadar güçlü olsa da bu yaşadıkları bir mecburiyetti. Kendisi bu saraylardan, savaşlardan, sürekli olan mecburiyetinden uzaklaşıp bir rahibe olmak istiyordu. Yazar;

“Ben sultan hayatı yaşamak için yaratılmamıştım, siyaset canımı sıkıyordu.

Ben manastırda bir rahibe olmak istiyordum!”¹⁵⁰

Rahibe olamadı, fakat günlerini dua ederek geçiriyordu. Eline hep bir İncil alıp dua ediyordu. Bir prensesti fakat içinde temiz bir ruh taşıyordu:

“...açık kalmış bir İncil fark etti, Belli ki günlerinin büyük bir kısmını dua ederek geçiriyordu.”¹⁵¹

Tamar Alaeddin’i doğurduktan sonra tüm zamanını oğluna ve dini kitaplara ayırıyordu. Mevlana Hazretleri ile tanışınca da tam bir rahibeye dönüşmeye başladı:

“Alaeddin’in doğumundan itibaren, tüm zamanını oğluna ve dini kitaplara ayırıyordu.”¹⁵²

---

¹⁴⁸ a.g.e., s.378.

¹⁴⁹ a.g.e., s.159.

¹⁵⁰ a.g.e., s.180.

¹⁵¹ a.g.e., s.158.

¹⁵² Gisele Durero –Köseoğlu a.g.e., s.282.

Karakterinden dolayı çok sakin ve düşünceliydi. Kuzeni Davit Ulu'nun ona âşık olduğunu bilmesine rağmen birinci göbekten kuzen oldukları için ona asla farklı bir gözle bakmadı. Hayatı boyunca hiç sevedemediği kocasına sadıktı, temiz ve namusluuydu.¹⁵³

Gürcü Hatun, her duruma uyum sağlayan bir kadındı ve her durumda nasıl davranması gerektiğini iyi bilirdi, Davit Ulu ile ilgili ne kadar çirkin iftira atmış olsalar da kendisi son derece temiz ve saftı ve iftiralar da hep sebepsiz iftira olarak kalıyordu. Gürcü Hatun kocasına, çocuklarına ve en önemlisi kendisine sadıktı, masumdu ve bunu Gıyaseddin dâhil herkes bilmekteydi.¹⁵⁴

Yukarıda da anlatıldığı gibi Tamar kocasını sevmiyordu. Gıyaseddin ona deliler gibi âşık olduğunu bilmesine rağmen Tamar onu sevedemedi ve bu duyarsızlığı için hep kendini suçluyordu. Bu duyarsızlık onu duygusal olarak çok etkiliyor, bir canavar olduğunu bile düşünüyordu.

Zamanla Gürcü Hatun hep bir savaş ortamında, hep bir mücadele içinde olduğu için bu duygusallık daha da çok arttı. Bazı durumlarda duygularına hâkim olamayıp ağlıyordu.¹⁵⁵

Denilebilir ki Gürcü Hatun, hayat şartlarından dolayı savunma yöntemlerini de geliştirdi ve artık susmuyordu. Konuşması gereken yerlerde dili yeterince sivriydi ve kendisini yakmamak için diğer insanlara saldırıp sivri dili ile kendini savunuyordu. Yazar;

‘-Ne kadar çok şey biliyorsun, yoksa sen de mi o taleplerdensin ?’¹⁵⁶

Esaretten, savaşlardan ve zor kaderinden dolayı bazen öfkesine de hâkim olamıyordu. Gürcü Hatun artık yaralıydı ve bu durum karakterine de yansıyor. Yazar;

‘Öfkeden kudurmuş haldeydi, içindeki hiddet alevleri arşa kadar yükselmişti.’¹⁵⁷

‘Gürcü Sultanımız’ duygusallığı ve öfkesinin yanı sıra meraklıydı, fakat hassas ve narindi bir ilkbahar çiçeği gibi:

‘Hayretle dinliyordum, hikâyenin devamını merak ettim.’¹⁵⁸

---

¹⁵³ a.g.e., s. 173.

¹⁵⁴ a.g.e., s.238,285

¹⁵⁵ a.g.e., s.182,391

¹⁵⁶ a.g.e., s.300

¹⁵⁷ a.g.e., s.394

Tamar'ın karakterini anlamak zordu. Kocasını Gıyaseddin bile karakterini anlama konusunda zorlanıyordu ve ne kadar çabalasa çabalasın Gürcü prensesin karakterini çözemiyordu.

‘‘o yumuşacık gülümsemesinin ve zarif karakterin altında ne sakladığını tahmin edemiyordu’’¹⁵⁹

Fakat bunlara rağmen diyebiliriz ki Gürcü Prenses Tamar çok dürüst biriydi ve yabancı bir ülkede olsa bile bu ülkenin güzelliğini kolayca itiraf edebilirdi:

‘‘-Öf kör müsün? Böyle bir güzelliğin karşısında nasıl kayıtsız kalabiliyorsun?’’¹⁶⁰

Davit Ulu ile konuşurken Davit Ulu, Konya'nın güzel olmadığından yakınıyordu, Tamar ise Konya'yı yurdu gibi sevmiştir ve artık oraların güzelliğini de iyi görebiliyordu.

Başka bir çare bulamayınca zor kaderine de alışmıştı, hayata teslim olmuştu. Sakin, sessiz sedasız bir hayat yaşamaya başlamıştı.

Gürcü Hatun asla iktidar peşinde olmamıştır. Siyasi ve devlet işlerinden uzak durmuştur. Asla ve asla hırslı biri değildi. Gürcü Hatun'un karakterinin bu kısmında romanların ikisi de hem fikirdir:

‘‘İktidar peşinde değildim, oğlumun sultan olup olmayacağı bile beni ilgililenmiyordu.’’¹⁶¹

Kendini çocukları eğlendirmek için iplerle oynattıkları bir kuklaya benzetiyordu. Tüm kararları başkası tarafından veriliyordu. Tamar ise sorgulamadan uyguluyordu. Mesuliyetinden dolayı ona kimse sorgulama hakkı bile vermemişti:

‘‘Acaba bir gün bu konularla ilgilenir miydim?’’

Ben manastırda bir rahibe olmalıydım, Sarayda bir yabancı gibiyim.’’¹⁶²

Hep birilerini koruması gerekiyordu ve kararlarını da buna göre veriyordu. İlk önce ülkesini sonra annesinden dolayı tehlikede olan kuzeni Davit Ulu'yu ve bir anne olarak

---

¹⁵⁸ Gisele Durero – Köseoğlu *a.g.e.*, s.396,405

¹⁵⁹ *a.g.e.*, s.167.

¹⁶⁰ *a.g.e.*, s.171.

¹⁶¹ *a.g.e.*, s.176.

¹⁶² *a.g.e.*, s. 180.

kendi çocuklarını da etrafta olan tüm kötülüklerden koruması gerekiyordu. Hayat gayesi birilerini korumaktı ve kendini hep başkalarına feda etti.

Gürcü Hatun başkasını kurtarabilmek için kendi canına bile kıyardı. Davit Ulu esaretteyken, onu kurtarmak için Gıyaseddin'i canına kıymayla tehdit etti¹⁶³

Yukarıda da söylediğimiz gibi Gürcü Hatun'un karakterini anlamak çok zordu. Bir taraftan korunmaya muhtaç, hem öfkeli, narin, zarif, ince, kibirli, hem de meraklı, sakin, güzel ve cesur bir kadındı.¹⁶⁴ Gürcü Hatun, içinde birbirine zıt olan karakterleri birleştiriyordu.

Gürcü Hatun'un eğitiminin ne kadar iyi olduğundan geçen bölümlerde bahsetmiştik. Gürcü Hatun savaş taktiklerinden, stratejilerinden çok iyi anlayan biriydi.¹⁶⁵

Kendisi o kadar cesur biriydi ki sultana (kocasına) bile gerçekleri söylemekten çekinmezdi.

‘‘Bir canavarsınız! Hem de yalancı bir canavar.’’¹⁶⁶

diye söyledi Gürcü Hatun Sultan Gıyaseddin'e.

Korkusuzdu, Tanrıya ve dualarına güvenip hiçbir durumdan korkmazdı, fakat akıllı bir kadındı ve bazı durumlarda temkinli konuşmayı tercih ederdi.¹⁶⁷

Gürcü Hatun da diğer sıradan kadınlar gibi bazen hayal kurmaya cesaret ederdi. Gürcü Sultan tek bir konuda hayal kurmuştur, o da aşktır. Bu hayatta birine gerçekten âşık olmak istiyordu ve severek evlenen bir kadın olmak istiyordu:

‘‘Muineddin Süleyman'ın gelip evlenme teklifi edeceği bir kız olduğu, bambaşka bir hayat hayal ediyordu.’’¹⁶⁸

Yaşı ilerledikçe hayatını değiştirme arzusu da artıyordu. Cesur, fakat hayatını değiştirebilecek kadar cesur değildi. Dolayısıyla bir barınak aramaya başladı ve bu mutsuz

---

¹⁶³ Gisele Durero – Köseoğlu, *a.g.e.*, s.289.

¹⁶⁴ *a.g.e.*, s.373.

¹⁶⁵ *a.g.e.*, s.296.

¹⁶⁶ *a.g.e.*, s.294.

¹⁶⁷ *a.g.e.*, s. 323.

¹⁶⁸ *a.g.e.*, s.. 328.

hayattan kaçış yolları aramaya başlayınca, Mevlana Hazretleri ile buluştu. Gürcü Sultan kurtuluşu, bu dünyadaki cenneti böylelikle bulmuş olmaktadır.¹⁶⁹

Yaşadığı zor günlere rağmen kendisi hep güzellik arayışındaydı. Ermeni hükümdarına esir düştüğü zaman bile oradaki sarayın güzel çiçeklerine hayran oluyordu.

‘‘..Gelin Sultan’ım, şu çiçeklerin güzelliğine bakın.’’¹⁷⁰

Gürcü Sultan, küçük bir kız gibi âşık olmuştu. Fakat bu kendisi için bir zayıflıktı ve kendine çok kızılıyordu:

‘‘...Kendimi genç kızlara yaraşan bu tarz duygusal hikâyelere kaptırdığım için çok kızılıyordum.’’¹⁷¹

Gürcü Hatun yaralıydı, yaraları o kadar derindi ki hiçbir hekim iyileştiremezdi. Davit Ulu’nun kaybı ise en derin yaralarından birisiydi.

Bu renksiz hayatta tek tesellisi Mevlana Hazretleri’nin ezbere bildiği rubaileri kayıta dökmesiydi, Moğolların esaretindeyken de zamanını bu işle uğraşarak geçiriyordu.¹⁷²

Mevlana Hazretleri için de Gürcü Hatun’un yeri bambaşkaydı ve onu hep Gürcü Hatun ‘‘Meleklerin Sultanı’’ olarak anardı.¹⁷³

Kısacası bu romandaki Gürcü Hatun imgesinde, diğer romanlara göre pek büyük bir değişiklik yaşanmamıştır. Sadece yazar bu romanda Gürcü Hatun’un öfkelerini ve Muineddin Süleyman’a olan tutkulu aşkını anlatmıştır.

Yazar prenses değil de sıradan bir kadının özelliklerini öne çıkartmış. Gürcü Hatun’un da bir hayali olduğunu, öfkeli, aşka zayıf düşen, kendine kızan, duygularına hâkim olamayan ve dualarına sığınan bir karakteri anlatmıştır. Tamar’ın güçlü bir hükümdar, Valide Sultan ya da Selçuklu Kraliçesi imgesinden çok onun kederli, narin v.b. zayıf noktalarına da vurgu yapmış olduğu görülmektedir.

¹⁶⁹ Gisele Durero – Köseoğlu, *a.g.e.*, s.360.

¹⁷⁰ *a.g.e.*, s. 369.

¹⁷¹ *a.g.e.*, s.372.

¹⁷² *a.g.e.*, s.381..

¹⁷³ *a.g.e.*, s.318

Sonuç olarak Gürcü Hatun, biçimlediğimiz karakteriyle ne kadar güçlü görünse de, kederli olmaktan yorgun düşmüş ve zor kaderinden bıkmış, usanmış bir kadındı.

Bambaşka bir gezegende olması gerekirken kendisine çok ‘yabancı’olan bir yerdeydi ve bunu değiştirebilmek için de yeterince gücü yoktu. Gücü olsa bile değiştiremezdi. Çünkü Prenses olduğu için sıradan insanlardan daha çok sorumluluk taşıyordu.

Gürcü Hatun, hep küçük Prenses Tamar idi. Ölene kadar o güzel kalbiyle on üç yaşındaki Gürcü Prenses Tamar’ın masum karakterini taşıyordu. Zor zamanlarda bile o masum bir prensesin merhametini, güzel kalbini ve güler yüzünü birazcık bile olsa kaybetmemiştir.

Son romanımız hariç incelediğimiz tüm romanlarda Gürcü Hatun, kusursuz bir karakterle betimlenmiştir. Merhametli ve güzel yüzlü bir prensesi. Karakterinin kötü taraflarından asla söz edilmemiştir.

Gisele Durero – Köseoğlu ise Fransız bir yazardır ve Gürcü Hatun’u çok farklı görmektedir. Doğal olarak komşu millet olan Türkler, Gürcü Hatun’u bir Selçuklu Kraliçesi olarak değerlendirmiş ve onu kitaplarında büyük bir hürmetle anmışlardır. Gisele Durero ise tarafsız davranarak Gürcü Hatun’u ne Türklerin açısından ne de Gürcülerin açısından ele almıştır.

4. GEZİ TÜRÜNDE GÜRCÜ İMGESİ

4.1. Gürcüler: Tarih, Dil, Kültür ve Müzik

4.1.1. Kitap Hakkında

Bu bölümde Özge Denizci'nin ''Gürcüler'' kitabından bahsedilmektedir. Fakat bu kitap diğer bölümlerde incelenen kitaplardan çok farklıdır. Diğer bölümlerdeki incelediğimiz kitaplar tarihi bir roman olsalar da yine hepsi bir kurgu içermektedir. Gürcüler kitabı ise Özge Denizci'nin gidip Gürcistan'da yaptığı araştırmalardan oluşmaktadır. Gürcüler'in dil, kültür, düğün ya da cenaze gibi geleneksel törenlerinden oluşmaktadır, sofrayı ve şarabı ne kadar önemsediklerinden bahsetmektedir.

Özge Denizci müzik üzerinde yaptığı bir araştırma nedeniyle bir kaç ay Gürcistan'da bir aileyle beraber yaşamış ve bu ailenin anlatımlarından yola çıkarak kültürel bir araştırma yapmıştır. Fakat bu araştırma sadece müzikle kısıtlanmamıştır ikinci bölümü genel kültürüne ayırmıştır. Düğün, sofrası, cenaze, vaftiz töreninden, din, dil v.b. kültür unsurlardan söz etmektedir.

Özge Denizci'nin de dediği gibi her kitabın bir hikâyesi vardı *Gürcüler* adlı eserin de kendine özel bir hikâyesi mevcuttur. Bu kitabın hikâyesi 2004 yılında Karadeniz bölgesinin müzikleriyle ilgilenmesiyle başlamıştır, Karadeniz bölgesi dediğimizde mutlaka Gürcistan da kastedilmektedir. Özge denizci de bu hedefle Gürcistan'a gelmiştir.

Gürcistan'da ilk karşılaştığı en önemli unsur misafirperverlik olmuştur. Roland Şalikadze diye biri Özge Denizci'ye ve arkadaşına sorgusuz sualsiz, hiç tanımadığı insanlara evini açmıştır.¹⁷⁴

Batum bölgesinde yapılan araştırmalardan sonra Tiflis'e gitmekeler ki, Tiflis'e gider ve Ketevan Dzidzaria ve Simon Çaçanidze onları karşılayıp misafir ederler. Tiflis'te kaldıkları süreçte ve o ailede misafirlik ettiği zaman aile bireylerinden tek farkı bile yoktur. Hatta onlara daha fazla özen gösterilmektedir. Aile gelen misafirlerin şerefine özel konser ve yemekler düzenlemiştir.¹⁷⁵

¹⁷⁴ Özge Ç. Denizci *Gürcüler Tarih Dil Kültür ve Müzik* Chiviyazılar Yayınevi, İstanbul 2010, s. 9

¹⁷⁵ a.g.e., s.10.

Bu tecrübeden sonra Özge Denizci kitap hazırlamaya karar vermiş ve seneler sonra yeni bir çalışma yapmak için 2009 yılında Gürcistan'a gitmiştir.

İlk ziyaret ettiği şehir Batum olacaktır. Batum'da misafirperver insanlar sayesinde yazar kendisini evinde gibi hissetmiştir. Gürcistan, 2008 yılında Rusya-Gürcistan arasında meydana gelen savaş nedeniyle bazı zorluklar yaşıyordu ve ara sıra elektrikler kesilmekteydi. Ancak, elektrikler kesilince bile Şalikaladze ailesi misafirleri sıkılmasın diye onlarla birlikte şarkı söylerdi, çeşitli eğlenceler düzenleniyordu.

Misafirler Batum'dan sonra yine Tiflis'e giderler. Araştırmadan dolayı Tiflis'teki konservatuara gider ve orada son derece güler yüzlü insanlar onlara yardım edebilmek için ellerinden gelen her şey yaparlar.

Bir sonraki durak büyük kütüphane olmuştur. Kütüphanede ne aradıkları sorduklarında kendileri kütüphane bürosunun masasında başında kahve yudumlarırken ve Türkçe bilen bir çalışanla sohbet başında ederken bulurlar. Doğru insanların yanındaydılar ve aradıklarını bulmak da artık kolaydı.¹⁷⁶

Araştırma sürecinde Batum ve Tiflis'in her yerinde Gürcüler kültürlerinin en güzel örneklerini araştırmacılara sundular. Yaşamlarını ve evlerini açtılar, onları aileden birileriymiş gibi evlerinde ağırladılar. Bunun için yazar kitabın teşekkürler kısmında onlara en derin teşekkürlerini sunmaktadır.

Misafirperverlikleri ve engin bilgileriyle araştırmada büyük bir katkıda bulunan Gürcülere istediklerini bulma konusunu kolaylaştırdığı için, her adımda yeni şeyleri bulabilmesi için ipuçları vermekten kaçınmadıkları için yazar yayımladığı kitabında tüm isimleri anmaktadır.¹⁷⁷

Yazar ilerleyen bölümlerde Gürcülerin misafirlere büyük önem verdiklerinden övgüyle bahsetmektedir. Gürcistan'da bir eve misafir olarak gittiğiniz zaman o ev oldukça mutlu olur, hatta komşularına gelen misafirleri de kendi evine davet edip onlarla sohbet ederek çok mutlu olurlar. Gürcülerin bu misafirperverliği o kadar önemlidir ki bu unsuru kendi ritüellerinde bile yansıtmaktalar. Örneğin Gürcüler'in "Alaverdi" diye bir ayinleri vardır. Misafirlere özel sofralar düzenlerken, uğurlanmakta olan misafirlere özel

---

¹⁷⁶ Özge Ç. Denizci ,*a.g.e.*, s.13.

¹⁷⁷ *a.g.e.*, s.16.

konuşmalar yapılır. ¹⁷⁸Bu konuşmadan sonra ise hep beraber içip şarkı söylerler (Şarkı söylemek ve müzik Gürcü sofranın ayrılmaz bir unsurudur.).

Gürcistan’da bir eve misafir olarak gittiğiniz zaman evin hanımı evde ne var ne yoksa ortaya çıkarır ve misafirlerle yenilir içilir. Eğer misafirlik kısa süreli ise de mutlaka bir kahve ve tatlı ikram edilir. ¹⁷⁹

Misafirperverliğin yanı sıra Gürcüler için aileler arası bağ kurmak, dostluk ve komşuluk gibi bağlar büyük bir önem taşımaktadır, Gürcüler bu tarz sosyalleşme unsurlarına büyük bir değer vermekteler. ¹⁸⁰

4.1.2. Sofra Geleneği

Geçen bölümlerde de bahsettiğimiz gibi Gürcüler için sofraya ait tüm unsurlar çok önemlidir. Dolayısıyla yazar da Gürcülerin misafirperverliğinden ve sofraya geleneklerinden daha önceki bölümlerde bahsetmişti.

Yukarıda da söylediğimiz gibi Gürcü millet için misafirlere özel bir sofraya kurulur ve şarap ile müzik eşliğinde devam etmektedir. Sofranın yanı sıra sofrada müzik, şarkı söylemek ve güzel şaraplarından içmek ayrılmaz unsurlardır.

Gürcüler Sofra’ya ‘სუფრა’ ‘supra’ adı vermektedir. Gürcü sofralarda şarapların yanı sıra evde yapılan Votka çeşidi ‘Çaç’ ‘ჭაჭ’ da içmektedir. İçeceklerin yanı sıra mezelerde büyük önem verilmektedir. Gümüş saplı kadehlerin yanı sıra geyik, öküz ya da keçinin boynuzundan yapılmış, Gürcücede ‘kantzi’ ‘ყანწი’ den de içilir.

Gürcü sofralar oldukça uzun süren bir ritüeldir, erken saatlerde başlayıp geç saatlere kadar, tüm gün sürebilir. Gürcü bir ailede gün içinde birden fazla sofraya kurulabilir. Her sofrada mutlaka bir tamada ‘თამადა’ bulunmakta. Tamada sofralarda kadeh kaldırma kutlamalarına verilen isimdir. Birden fazla masa varken ise her sofranın başında, o sofraya özel bir tamada bulunmaktadır. ¹⁸¹

¹⁷⁸Özge Ç. Denizci, *a.g.e.*, s.96.

¹⁷⁹ *a.g.e.*, s.96.

¹⁸⁰ *a.g.e.*, s. 95.

¹⁸¹ *a.g.e.*, s.98.

Sofralarda mutlaka güzel kadınlara kadeh kaldırılır ve saygı göstergesi olarak da kadınlar için kadeh kaldıran tüm erkekler ayağa kalkıp kadehlerini öyle içerler. Erkekler değerli kadınları hakkında içki içmeden önce konuşmalarını yaparken kadınlar oturdukları yerden, kalkmadan erkeklerin tek tek methiyelerini dinleyip teşekkür ederler. Kutlamanın sonrasında ise konuya uygun şarkılar söylenir. Bu da kadınlara ne kadar önem verdiklerini imgelemektedir.¹⁸²

Genellikle sofrada en çok ‘‘içme ‘‘ konusuyla alakalı şarkılar söylemekte. Fakat Şarkılar da sofranın düzenleme sebebiyle ilgilidir, mesela vaftiz töreninde farklı, cenazede farklı, dini bayramlarda farklı, ya da misafir için düzenlenmiş sofralara göre şarkılar seçilir. Mesela misafir uğurlarken Gürcüler ‘‘Alaverdi’’denilen bir şarkı söylerler v.b.¹⁸³

Daha önceki bölümlerde Gürcülerin atalarından kalma geleneklerini mümkün olduğunca devam ettirdiklerinden bahsetmiştik. Bu geleneklerden birisi de sofraya geleneğidir. Gürcü sofrası bütün gelenekleri kapsayan önemli bir göstergedir. Gürcistan’da özel günlerinde, yeni insanlarla tanıştığında, düğünlerde, dini ritüellerin sonunda, dini ve resmi özel günlerinde, bu günlere özel, bir ritüel olarak sofraya kurulur.¹⁸⁴

Gürcülerin önemli törenlerden bir tanesi de Vaftiz törenidir. Mutlaka bu kutlamaya özel bir sofraya kurulur ve özel yemekler hazırlanır. Tüm diğer sofralarda da bulunduğu gibi Vaftiz sonrasında sofraya içki (Konyak, Şarap, Votka) getirilir. İçkinin yanında ise geleneksel Gürcü yemekleri de yer almaktadır.

Vaftiz törenine özel, törenden sonra Patrikhane’ye mutlaka yemek verilir. Bu tarz sofralarda rahipler, papazlar gibi dini insanlar da bulunmaktadır.¹⁸⁵ Sofrada kadeh kaldırma geleneğini rahiplerden biri icra eder. Rahip kadeh kaldırınca ayağa kalkar ve sofrada bulunan herkes onunla birlikte ayağa kalkmaktadır. Bu tarz sofralarda ilk önce kardeşlik ve barış üzerine içilir. Sofrada mutlak olarak ölülerin ve şehitlerin şerefine de kadeh kaldırılır. Bu kutlamalar arasında ise koro tarafından halk şarkıları söylenmektedir.¹⁸⁶

Yemeğin sonunda ise Patrik verdiği nimetler için Tanrıya şükreder, böylelikle de Vaftiz sonrası yemek de sona ermektedir.

---

¹⁸² Özge Ç. Denizci, *a.g.e.*, s..99.

¹⁸³ *a.g.e.*, s.100.

¹⁸⁴ *a.g.e.*, s.35.

¹⁸⁵ *a.g.e.*, s.. 79.

¹⁸⁶ *a.g.e.*, s. 80.

Düğün sofrasında ise durum tamamen farklıdır. Gürcistanda düğünler iki ya da üç gün sürmektedir. Üç gün boyunca da büyük bir sofraya kurulur, şaraplar içilir ve şarkılar söylenir. Ayrıca şunu da eklemek gerekir ki Gürcüler herhangi özel durum olmadan da sadece bir arada olmak ve gündelik yaşamından bahsetmek için büyük bir özenle sofraya kurarlar. Dolayısıyla Gürcüler için sofraya geleneğinin etrafında örgütlenen faaliyetler epey önemlidir.

Kısacası Gürcüler için sofraya sadece yeme içme ile ilgili bir durum değildir. Gürcistan'da sofralar farklı amaçlar için kurulmaktadır. Gürcü sofralar insanları yakınlaşma unsuru taşımakla birlikte bir şölen simgesi içermektedir. Her sofranın kendine özel bir özelliği vardır. İnsanlar samimiyetini en iyi yansıtan yerlerden biri sofradır. Sofra tüm kültürlerin şarkı söylemek, dans etmek, şarap içmek, yemeklerini göstermek, güzel muhabbetler kurmak gibi unsurların birleşme yeridir.

Gürcüler misafirlerine Gürcü kültürünü, dünyaca ünlü halk şarkılarını, yemeklerini, dans gösterilerini, şaraplarını, misafirperverliklerini en güzel bir şekilde sofrada tanıtmaktadırlar.

4.1.3. Ritüeller

Gürcü halk ritüellerini ‘ölüm’ ve ‘yeniden diriliş’ gibi konular üzerine kurmuşlardır. Bunu yanı sıra tüm Gürcü ritüelleri kompleks şekilde birbirine bağlıdır.

Örneğin ‘Berikaoba’ ‘ბერიკობა’ denilen bir ritüeli ele alalım. Eski Gürcü dilinde ‘ber’ çocuk anlamına gelmektedir, ‘Keenoba’ ise ‘cümbüş’ ya da ‘âlem’ anlamına gelmekte, dolayısıyla bu kelimenin birleşiminden ‘Berikaoba’ ritüeli oluşmaktadır. Bu, ağlama gösterilerinin yapıldığı bir ritüeldir (bu ritüeller hem Gürcistanda hem de Anadolu kırsalında hala devam etmektedir).¹⁸⁷

Bir diğer ritüel ise Gürcüler için çok önemli sayılan ‘Mariamoba’ ‘მარიამობა’ denen ritüeldir. Bu ritüel kutsal Meriem’in ölüm gününde 28 Ağustos’ta kutlanmaktadır. Ayrıca aynı tarihte Türkiye Gürcüleri tarafından da yayla şenliği olarak

---

¹⁸⁷ Özge Ç. Denizci, *a.g.e.*, s.65.

gerçekleştirmektedir. Gürcüler için ‘‘ Mariamoba’’denen bu ritüel Türkiye Gürcüleri ‘‘ Maryoba’’ adıyla kutlamaktadır.¹⁸⁸

Mariamoba ritüeli çok önemli olduğundan dolayı bunun içeriğinden bahsetmek gerekir.

Ritüel daha önce de belirtildiği gibi 28 Ağustos’ta gerçekleştirilmektedir. Bu tarihte İnsanlar, Gürcistan’ın her tarafından Kazbegi bölgesinde bulunan Sameba Kilisesi’ne gelmektedir. Sameba Kilisesi tepe bir noktada bulunduğu için ibadetlerini gerçekleştirdikten sonra biraz dinlenirler. İbadetten sonra ise aile bireyleri ev yakınları birliğiyle Mariamoba ritüeli kutlamak için kurulan sofraya gelirler. Yemek, müzik ve alkol eşliğinde kutlama yaparlar.¹⁸⁹

Gürcüler Yeni yıl şenliğine de büyük bir özen gösterirler, kuşkusuz ki Gürcüler için Noel en önemli göstergelerden birisidir.

Noel kutlamalarında sofralar büyük bir özenle düzenlenir. En iyi içecekler açılır ve en iyi yemeklerden yenilir. Kutlamanın başlangıcında Tanrı’ya verdiği nimetler için şükredilip devamında hep birlikte şarkılar ve en başta ‘‘Alilo ‘‘ ‘‘ალოლო’’ olan farklı ilahiler söylenir.¹⁹⁰ Bu gibi ritüellere ek olarak da dini ritüeller vardır, örneğin Pazar ayinleri ve vaftiz ritüelleri gibi.

Vaftiz töreni büyük bir önem taşıdığı için burada ona da değinmek gerekmektedir. Vaftiz töreninde rahip okuduğu dualarla kazanın başına gelip suyu kutsallaştırmaktadır. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir;

‘‘Suyu kutsadıktan sonra vaftiz edilen kişinin önce alınına boynuna sonra ise iki yanağına sağdan sola olmak şarkıyla haç biçiminde yağ sürülür. Aynı işler ellere ve ayaklara da uygulanır. Ortada bulunan kazana aydınlatması gerçekleştirilen kişi uygun bir biçimde ellerini yerleştirir, kafası rahip tarafından yıkanır ve bu su ellere de sürülür.’’¹⁹¹

Bu süreçte rahip aydınlanan kişiye kutsal isim vermektedir ve kutsanmasını kabul edilmesi için üzerine dualar okumaktadır. Duaların sonunda ise koro polifonik olarak

---

¹⁸⁸ a.g.e., s. 69.

¹⁸⁹ Özge Ç. Denizci, a.g.e., s.70.

¹⁹⁰ a.g.e., s. 73.

¹⁹¹ a.g.e., s. 77.

“Âmin” der. Vaftiz kilisede gerçekleştirilen ritüelden sonra sofraya düzenlenmesi ile son bulur.¹⁹²

Ritüeller hakkında konuşurken ritüellerin en önemlilerinden olan cenaze ve düğün ritüellerini de unutmamak gerekir. “Ölüm” ve “yeniden diriliş” unsurları en belirgin olarak bu iki ritüelde yansıtılmaktadır. Cenaze ritüelleri inançlara göre değişmektedir. Örneğin, Müslümanlar ölüyü yıkarlar, hemen sonrasında çıplak bir biçimde, beyaz bir beze (kefene) sarılıp gömerler. Hristiyanlar ise inançlarına göre en şık elbiseleri giydirip süslerler ve bu halde gömmektedirler.

Gürcistan’ın farklı bölgelerinde farklı inançlar gösterilmektedir. Örneğin, Abhazya bölgesinde ölen kişinin yakınları mezarın yakınına yerleştiren masaya şarap, meyve ve sigara koymaktalar. Onların düşüncelerine göre bunların yenmesi, ölünün şerefine içilmesi ölen kimsenin ruhunu rahatlatmaktadır.¹⁹³

Yazar kitabında Gürcistan’ın Guria bölgesinde gerçekleştirilen cenaze töreninden bahsetmektedir. Ölüyü en güzel giysileriyle tabuta yerleştiriyorlar. Ayrıca ölünün yanında, tabutun içine öte dünyada gereksinim duyacağı bazı eşyalar da konuluyor ve hepsi ölü ile birlikte gömülmektedir.

Eve yapılan ziyarete gelen kişiler cesede bakıp, ağıt yakıp içinden ne geliyorsa onu söylemektedir. Evin diğer köşesinde ise ya da yakınlarda tutulmuş bir salonda cenaze töreni için hazırlıklar yapılmaktadır. Şarapları sürahilere doldurup, haçapuri (yemek türü) pişiriyor ve böylelikle uzun soluklu konuşmaların gerçekleşeceği bir sofraya kuruyorlar.¹⁹⁴ Genellikle cenaze töreninde kadınlar sürekli olarak ağıt yakıp ölen kişi hakkında konuşmalar yapmaktadır.

Gürcüler mezar taşlarının üzerinde ölen kişinin hayatta çekilmiş olan bir fotoğrafını koymaktadırlar. Sevenler ölen kişinin mezarı başında farklı farklı konuşmalar yapıp şerefine kadeh kaldırırlar. Bazı zamanlarda ise bir kadeh de mezarın üzerine dökülür.

Düğün törenlere gelince bu durumda da sofraya kültürü, yeme içme gelenekleri vazgeçilmezlerdendir. Gürcistan’da düğünler büyük bir şölenle kutlanır. Gürcüler için düğünlerin toplumsal bir yeri vardır. Düğünler iki farklı kişi ile aynı zamanda, iki farklı

---

¹⁹² a.g.e., s.79.

¹⁹³ Özge Ç. Denizci a.g.e., s. 81.

¹⁹⁴ a.g.e., s. 84.

çevre ve ailelerin birleştiği bir yerdir.¹⁹⁵ Düğünden önce gelin ve damadın ailesi ve komşuları ya da yakın arkadaşları büyük bir düğün hazırlığı yaparlar. Çoğu zaman düğün seremonisi bir günden daha fazla sürer. Evlilik öncesi ve evlilikten sonra gerçekleştirilen ritüeller de bazı yerlerde düğün törenleri bir iki gün sürerken, bazı yerlerde de aylarca sürebilir.¹⁹⁶

Düğünün birinci gününde gelin evinden alınır. Damat gelini evden almaya gelirken yanında müzisyenleri de getirmektedir. Bu evden alınma sırasında gelin evinde büyük bir sofraya kurulur. Sofrada bulunan aile yakınları ya da yakın dostlar gelin ile damadın şerefine kadeh kaldırır. Hemen arkasından Gürcü geleneksel müziğinin eşliğinde oyunlar oynanır. Gelin ile damat evden ayrılınca kornalar eşliğinde neredeyse bütün şehri dolaşarak düğünü müjdelirler.¹⁹⁷

Düğünde bu günlere özel tutulmuş müzisyenler tarafından geleneksel polifonik müziğin yanı sıra yabancı, popüler şarkılar da söylenmektedir. Gelin ile damat sofranın başında onlara özel olarak yükseltilmiş bir yerde, ipek ve kadife kumaşlarıyla süslenmiş yastıkların üzerine otururlar. Yanlarında da onlar gibi büyük özenle süslenmiş sağdıç ve nedimesi oturur.¹⁹⁸

İkinci gün yemekler yenilir, içkiler içilir ve düğün şöleni oynanan oyunlarla tamamlanır. Düğünün ikinci gününde gelin ile damat gündelik, fakat şık kıyafetlerle ortaya çıkarlar. Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir;

‘‘Muhabbet arası dans yerine dans ve şarkı arası muhabbet vardır.’’¹⁹⁹

Üçüncü gün ise gelin ile damat gerdeğe girdikleri için bir daha bir şölen sofrası düzenlenir. Tekrar yiyilir içilir. Üç gün süren düğün kutlaması gelin ile damadın yeni evlerine uğurlamasıyla sona ermektedir.²⁰⁰ Düğünde çekilmiş olan düğün videoları düğünden sonra da sık sık izlenir. Aile, akrabalar ya da yakın dostlarla birlikte o güzel anlar yeniden yaşanır.

---

¹⁹⁵ a.g.e., s. 85.

¹⁹⁶ a.g.e., s. 85.

¹⁹⁷ Özge Ç. Denizci, a.g.e., s. 93.

¹⁹⁸ a.g.e., s. 91.

¹⁹⁹ a.g.e., s. 94.

²⁰⁰ a.g.e., s. 90.

Özetle Gürcü halkı tören, şölen havasını çok sever. Az önce cenaze ve düğün ritüellerinden bahsetmiştik. Cenaze töreninden Gürcülerin ne kadar sofraya ve müzik kültürüne bağlı oldukları anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki örneklerde gördük ki sebep ne olursa olsun yine bir sofraya düzenlenir, yemek yenilir, şarap içilir, içip yemenin yanı sıra içmeden önce törenin sebebine dâhil konuşmalar yapılır, bu da sofraya düzenin ayrılmaz bir unsurudur ki Gürcistanda Sofra insanları yakınlaşma, birleştirme, dert paylaşma, tek kelimeyle sosyalleşmenin imgelemesidir.

Sofra ve sofranın şölen halleri sebepten sebebe göre değişse de her tür sofrada bol yemek olması bir şarttır ve yemeğin yanı sıra sofrada mutlaka güzel içkilerden, güzel şaraplardan da olması şarttır. Ayrıca sofranın bir ayrılmaz unsuru daha vardır müzik, her sofrada mutlaka şarkı söylenir ve sofralarını böylelikle renklendirirler.

Şölen, kutlama, tören havası Gürcüler için su ya da yemek gibi mutlak gereklerdendir, bundan dolayı özellikle misafir ağırlarken, kültürlerini sofralarına yansıtmaya çalışırlar. Sofra Gürcüler için hem müzik, hem dans, hem sıcakkanlılığı, misafirperverliği, güler yüzlü, iyi kalpli insanları birleştirip yakınlaşma imgelemi taşımaktadır.

4.1.4. Gürcistan ve Kültürel Etkileşim

Gürcistan ticaret yolları üzerinde olması hasebiyle tarih boyunca komşu ve diğer milletlerin işgaline sahne olmuştur. Gürcüler, nüfus olarak az bir millet ve kendileri, dilini, dinini, bağımsızlığı ve kültürlerine dair her şeyini zor olsa da günümüze kadar tüm haliyle koruyabilmişlerdir. Gürcülerin kendilerine özgü bütün geleneklerini kapsayan önemli bir göstergesi de sofraya gibi yüzyıllar öncesinden atalardan kalma tüm görenek gelenekleri devam ettirmeleridir. Fakat Gürcü milleti ne kadar kapalı bir toplum olsa da diğer kültürlerle ciddi bir etkileşim içerisinde olmuştur.²⁰¹

---

²⁰¹ Özge Ç. Denizci, *a.g.e.*, s. 37.

Diğer taraftan ise Gürcülerin uzun bir süre kapalı bir toplum olarak yaşanmasından dolayı, aykırı unsurlarının bozulmadan, büyük ölçüde hayatın içinde devam ettirmesine sebep olmuştur.²⁰²

Gürcistan'da Ermeniler, Yahudiler, Azerler, Ruslar v.b. karışık milletler yaşamaktadırlar. Bundan dolayı kültürel etkileşim oldukça yaygındır. Gürcüler yüzyıllar süresince kalıcı bir edebiyat, önemli sosyal organizma ve kültürü oluşturabildikleri gibi ortak bir din ve dili sayesinde devlet oluşturabildiler.²⁰³

Yukarıda andığımız ticaret yolları başka kültürlerle etkileşime girmesini sağlamıştır. Söz ettiğimiz etkileşim sadece kültürü kapsamaz. Din konusunda da büyük bir etkileşim gösteriliyor ki Gürcü kültüründe Zerdüş ve Yahudilik gibi çeşitli dinlerden de etkileşim izleri görünmektedir.²⁰⁴

Zerdüş dinine ibadet eden ya da Arap dünyasından gelen İslam medeniyetinden uzaklaşıp Hristiyanlığın büyük merkezine yöneldiler. Bu tür değişimler doğal olarak yaşam alanlarını da etkilemiştir.

Hristiyanlık konusunda Yunanistan'dan gelen bir etki görünmektedir. Gürcülerin ibadet ettiği Kilise Gürcüce, "eklesia" ეკლესია sözcüğü kökeni Yunanca'dan gelmektedir.²⁰⁵

Müzik konusuna gelince, biliyoruz ki Gürcüler müzik eşliğinde yaşayan bir millet. Fakat savaşlar ve işgaller sebebiyle müzikteki gelişmeler ancak 19. yüzyılda gerçekleşmiştir. Daha erken dönemlerde ise halk tarafından bestelenmiş ve bu bestelerde de Rus bestecilerin eserlerinin etkisi görünmektedir.²⁰⁶ 19. yüzyıldan itibaren ise Gürcü müziği tüm güzelliğiyle gelişmeye başlamış ve Gürcü müziği bu gün birçok araştırmacının dikkatini çekmektedir.

Özetle, yazar Gürcülerle ilgili çok olumlu bir imgelem yaratarak hep misafirperverliklerinden, güzel sofralardan, yemeklerden, meşhur şaraplardan v.b. kültürü oluşturan ayrıntılardan bahsetmiştir. Ayrıntılar çok küçük ve bazılar için önemsiz olsa da bir Gürcü imge araştırmacısı için bu kitabın üzerindeki çalışmalar çok verimli olmuştur.

---

²⁰² *a.g.e.*, s. 63.

²⁰³ İsmail H. Demircioğlu, Ebru Demircioğlu *a.g.e.*, s. 10.

²⁰⁴ *a.g.e.*, s. 48.

²⁰⁵ Özge Ç. Denizci, *a.g.e.*, s. 40.

²⁰⁶ *a.g.e.*, s.53.

Özge Denizci'nin bu araştırma kitabında Gürcü kültürüne ait bütün ayrıntılar verilmektedir. Ayrıca bölgelere göre de kültürdeki farklılıklar da güzel bir şekilde yansıtmaktadır. Bu değişimler en çok cenaze ve düğün törenlerinde ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Hristiyan olan Gürcüler cenaze törenlerini yukarıda anlattığımız gibi gerçekleştirmekteler, Acara bölgesinde yaşayan Müslümanlar ise cenaze törenini dinine uygun şekilde yapmakta ve bunlar farklı dinlerde farklı bir biçimde devam etmektedir.

Gürcüler adlı kitabında son derece olumlu bir imge çizilmiştir, halk çok samimi, kültürler ve ritüeller ilgi çekici olmakla beraber eski adetlere göre yapılmaktadır. Müzik ve dans gösterileri sadece Gürcülere özel karakterleri taşımaktalar ve her sofranın devamında müzikli dans gösterisine mutlaka yer verilmiştir.

İnsanlar sorgusuz sualsiz evin kapılarını misafirlere açarak, gelen misafirleri aileden birileri olarak saymaktadırlar. Törenler ve ritüellerle Gürcü milleti oldukça zengindir. Burada sadece birkaç örnek verilmekle beraber kitapta eski ve hâlâ gerçekleştirmekte olan ritüellerden de ayrıntılı bir şekilde bahsedilmiştir.

İmge konusuna gelince, yazarın genel anlatımından Gürcüler hakkında olumlu bir imge ortaya çıkmaktadır. Bu tarz araştırmalarda görülen her şey anlatıldığı için çirkin olaylar da mevcutken, Özge Denizci Gürcüleri son derece iyi, güler yüzlü, yardımsever, sevecen, kültürlerine, atalarına bağlı bireyler olarak sunmaktadır.

5. SONUÇ

İnsanoğlu başlangıcından bugüne kadar sürekli olarak kendi dışında olanı tanıma ve onu anlamlandırma çabası içinde olmuştur. Aslında bu durum kişinin kendini tanıması ve anlamlandırması olarak kabul edilmektedir. “Ben”in dışında yer alan her durum ya da olgu “Öteki” olarak adlandırılmaktadır. Küreselleşme ve gelişen teknoloji toplumları birbirine yakınlaştırmış ve bu yakınlaşma ‘öteki’ni tanıma ve anlama duygusunu da beraberinde getirmiştir. ‘Öteki’ üzerine yapılan çalışmalar, araştırmalar aslında ‘Ben’in sınırlarını belirleme ve onu daha yakından tanıma fırsatını da vermektedir.

Sosyal bilimlerin birçok alanında uygulanmakla birlikte son dönemlerde edebiyat araştırmalarında da karşımıza çıkan ‘öteki’ imgesi veya imgebilim çalışmaları, ülkelerin ya da milletlerin edebi eserlere nasıl konu edildiğinin yanı sıra o eserleri meydana getiren yazarları da bir nevi toplumun sözcüsü olarak o ülkeler ya da milletlerin bilinçaltındaki yansımaları olarak karşımıza çıkarmaktadır. Bu doğrultuda, biz de çalışmamızda Türk edebiyatında Gürcistan ve Gürcü imgesini, seçtiğimiz yazarların eserlerinde ortaya koymaya çalıştık. İmgebilim çalışmaları yalnızca eserlerdeki imgeleri tespit etme incelemesi değildir. İmgebilim, bir toplum ya da ülkeye ait imgelerin iyi ya da kötü, olumlu ya da olumsuz olarak sınıflandırılmasından öte bu imgelerin neden ve hangi sebeplerde yansıtıldığını araştırmaktadır.

Son yıllarda Türk edebiyatında birçok yabancı ülke ve millet imgesi üzerine çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam edilmekle birlikte Gürcistan ve Gürcüler hakkında tez olarak herhangi bir imge çalışmasının yapılmadığını tespit ettik. Ömer Solak’ın “Contemporary Issues Of Literary Criticism” IV. International Symposium’da sunduğu ‘The Image of Georgians in the Novels of Define and Georgian Girl or Revenge in Second Meshrutiyet Novels’²⁰⁷ adlı bildirisi bu alandaki tek çalışma diyebiliriz. Kökü çok eskiye dayanan iki toplum arasındaki ilişkilerin edebi eserlerde yansımaları olarak nitelendirebileceğimiz imgelerin incelenmesi neticesinde, eğer varsa ön yargı, klişe ve kalıplaşmış düşünceleri değiştirerek, toplumların birbirlerini daha iyi tanıması ve anlaması adına bir katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz. İmgebilim çalışmalarının tarih, sosyoloji, psikoloji gibi birçok alanı içinde barındırdığını göz önüne aldığımızda, yaptığımız çalışma

---

²⁰⁷Ömer Solak, *Gürcü Kızı yahut İntikam ve Define Örneklerinde II. Meşrutiyet Romanında Gürcü İmaji*, 2010.

olmuşlardır ve bu karakterlerini dışarı o kadar yansıtmışlar ki araştırmamıza dâhil ettiğimiz Türk yazarların hepsi de Gürcülerin bu karakterinden bahsetmektedirler.

Gürcü kadınlar bile güçlü ve kültürlü olmalarının yanı sıra cesur, yürekli, korkusuz ve cesaretliydimler. Bunun en belirgin örneği ise Kraliçe Tamara ya da Gürcü Hatun olabilir. Gürcistan'da Gürcü kültürü ile yetiştirilmiş kadınlar başka ülkede yaşasa bile(Gürcü Hatun)o erken yaşlarda aldığı Gürcü eğitimini daima yaşatır.

Çalışmamızın genelinde de görüldüğü gibi cesur Gürcüler yüzyıllarca devam eden işgallere rağmen kültürlerini, dilini, dinini, karakterlerini bugüne kadar getirebildiler.

Yapmış olduğumuz araştırmalara göre Gürcistan ya da Gürcüler imgesi hep olumlu bir şekilde tanımlanmaktadır. Mesela Ahmet Mithat Efendi Gürcüler için cesur, korkmaz, yiğit, savaşçı kadınlar için ise güzel, endamlı fidan boylu, cesur, edepli, sadık gibi karakter tipini çizmektedir. Onun eserini incelerken hiçbir olumsuz karaktere rastlamadık. Bu da demek oluyor ki Ahmet Mithat Efendi o dönemin çerçevesinde Gürcü halkını son derece olumlu bir şekilde tanıyıp ifade etmiştir.

Özge Denizci'nin eseri Gürcüleri araştıran bir kitaptır. Yazar ülkeye gidip bulunduğu yerden araştırma yapmıştır, bu demek oluyor ki Özge Denizci'nin ele aldığı karakterler son derece gerçekçidir. Bizlere tanıttığı kültür ve ritüeller (ki ritüeller bir toplumun aynası da olabilir.) de kültürünü, ülkesini, sanatını seven bir toplumu göstermektedir.

Anne ya da kız çocuğu imgesine gelince ise, bunu ‘*Gürcü Güneşi*’ ya da ‘*Gürcü Kızı Yahut İntikam*’adlı romanlarında da sıkça görmekteyiz. Prenses Meryem bir anne olarak evlatlarını savunmak için son çareye başvuran, güçlü, cesur, eğitilmiş(eğitim Gürcüler için çok önemli bir unsurdur)bir kadındır. Bir diğer örnek ise Gürcü Hatun, kendisi on üç yaşından beri Selçuklu imparatorluğunda bulunduğu halde çocuklarına Gürcü dili, kültürü ve tarihini kendisi öğretti ve çocukların eğitimiyle hep kendisi ilgilendi, bu demek oluyor ki Türk yazarlar tarafından çizilen Gürcü kadın, Gürcü anne imgesi olumlu olmakla birlikte kahraman unsurlarını da taşımaktadır.

Erkek imgesine gelince bahsettiğimiz gibi karşımıza cesur, ülkesini, ailesini ve kültürünü savunan yiğit kahramanlar ortaya çıkmaktadır.

Kısacası araştırmamızda Türkçe’de olan Gürcü imgeleri tanımladık, imge incelemesi için gereken tüm yöntemleri inceleyip bizim için en uygun olan yöntemi ele alarak

Gürcistan ve Gürcüler imgesini inceledik. Çıkan sonucu üzerine diyebiliriz ki Türk edebiyatında Gürcüler hakkında bazı istisnalar hariç, çoğunlukla olumlu imge kavramına rastlamaktayız. Kullandığımız eserlerin hepsinde de Türk yazarlar farklı tarihi kaynaklara dayanarak Gürcistan imgesini iyiye ve doğruya sevk ederek tanımlamışlardır.

Böylelikle çalışmamızı kısa bir özetle sonuçlandırabiliriz. Sonucundan da ortaya çıkararak diyebiliriz ki Türk Edebiyatında Gürcüler ve Gürcistan imgesi üzerinde yapmış olduğumuz çalışmanın neticesinde Gürcülerin son derece olumlu bir imgeleme ele alındığını söyleyebiliriz.

Yapmış olduğumuz araştırmanın amacı iki ülke arasındaki kültürel bağları incelemektir. İnceleme sonucunda anlaşıldığı üzere Türk ve Gürcü toplumlar arasında yüzyıllardır kopmayan bir komşuluk bağlantısı vardır. Tarihin derinliklerinden itibaren bugüne kadar bu bağ kuvvetlenmektedir ve bu iki komşu ülke aralarında çok samimi ve dostça ilişkiler sürdürülmektedir. Bu, yapmış olduğumuz eser incelemesinden de anlaşılmaktadır.

Bu çalışma hepimize birer gönderme olabilir. Unutulmuş tarihi bağlantıları unutmamamız gerekir, iki komşu ülke birbirine derinden bağlıdır ve bizler buna birer araç olarak bu kuvvetli bağlantıyı daha da güçlendirmemiz gerekir. Gördüğümüz üzere tarihimiz boyunca bir sürü savaş ve anlaşmazlıklar yaşandı, fakat bizler birbirimizi severek, kardeşliğimizi ve dostluk ilişkilerimizi sürdürebildik.

Üstlendiğimiz vazife, kültürlerarası bir çalışma yapmaktır ve iki ülke arasında olan tarihe dayalı samimiyeti hepimize tekrardan belirtip hatırlatmaktır. Umarız Türk ve Gürcü halkları arasındaki bu güzel bağ tarihte olduğu gibi bundan sonra da güçlenerek devam edecektir.

6. KAYNAKÇA

ALBAY, Faruk, (2017), *Tamara Gürcü Kraliçesi*, Pazda Yayıncılık.

А.С.Янушкевич От Картины Мира К Образу Мира:История Становления Имагологического Текста В Русской Словесной Культуре.

AYDIN, Ertuğrul, *Türkiye'deki Karşılaştırmalı Edebiyat Çalışmaları*, Rumeli'de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi,2019,s.,148-156.

BARTHES, Roland, (1999), *Göstergebilimsel Serüven*, Kaf Yayınları, İstanbul.

BÜLBÜL, Melik. (2017), *İmgesel İletişim*, Çizgi Kitabevi Yayınları.

DENİZCİ, Özge. Ç., (2010) "Gürcüler Tarih Dil Kültür ve Müzik" Chiviyazılar Yayınevi İstanbul.

DEMİRCİOĞLU, İ. H., DEMİRCİOĞLU, E., (2020) "Seyyahların Gözüyle Gürcistan Ve Çevresi",Yeditepe Yayınevi İstanbul.

DELEUZE, Gilles, (2004), *Hareket-İmge*, Norgunk Yayıncılık.

DONBAY,, Ali, (2013), "Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmalarının Yeni Türk Edebiyatındaki Gelişme Çizgisi", Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume 8/8 Summer, Ankara-Turkey.

DYSERINCK, Hugo, "Imagology And The Problem Of Ethnic Identity" Intercultural Studies, 2003, 1-8.

EFENDİ, Ahmet. Mithat. (2003), *Gürcü Kızı Yahut İntikam*, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları:819 Ankara.

EĞİLMEZ, Savaş. (2001), "Selçuklu Gürcü İlişkileri", (1060-1157), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Tez.

GÜL, Muhittin. (2009), "Türk- Gürcü İlişkileri Ve Türkiye Gürcüleri", Saü, Fen Edebiyat Der.

İŞILDAK,, Suat, Yaratmada İlk Adım, İmge ve İmgelem, Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi,2008,64-69.

КОЗЛОВА, А.А., Имагологический Метод В Исследованиях Литературы И Культуры Удк 008 Ббк 71.18+83в6.

KÖSEOĞLU, Gisele. Durero. (2015), "Gürcü Hatun" (Çev. Burçak Targaç) Gita Yayınları Bakırköy İstanbul.

KÜÇÜKÖNER, Mustafa, Sanatta İmge, Simge ve Gösterge İlişkilerine, Sanat Dergisi, 2005, 76-82, s. 80.

ОЩЕПКОВ, А. Р., Энциклопедия Гуманитарных Наук, Имагология.

SAVAŞ, Ufuk.Tolga., (2018), “Sanatsal İmgenin Coğrafi Boyutu ve Özgün Uygulamalar İle İncelemesi, Sanat ve Tasarım Dergisi,2018.

ŚWIDERSKA, Malgorzata, “Comparativist Imagology And The Phenomenon Of Strangeness Clcweb: Comparative Literature And Culture.

TATAROĞLU, Abdullah., (2018), “*Gürcü Güneşi*”, Genç Ajans Yayınevi.

ULAĞLI, Serhat. (2018), “*Öteki'nin Bilimine Giriş*”, Motto Yayınları.

<https://eresearch.ozyegin.edu.tr/bitstream/handle/10679/4824/G%C3%Bcr%C3%BC%20k%C4%B1z%C4%B1%20yahut%20%C4%B0ntikam%20form.pdf?sequence=2&İsallowed=Y> 05/04/19 14:39

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=İmge
8/01/2019-23:06

